

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Острозька академія»

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки

Кафедра міжнародних відносин

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

**На тему: « Політика США щодо України в умовах російсько-українського
конфлікту»**

Виконав студент 6 курсу, групи ЗМмв-2
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Дудко Володимир Вікторович

Керівник – кандидат історичних наук,
старший викладач,

Матвійчук Наталія Володимирівна

Рецензент

Робота допущена до захисту
(протокол №__ засідання кафедри міжнародних відносин від
_____ 20__ р.

Завідувач кафедри міжнародних відносин: _____ Тетяна СИДОРУК

м. Острог – 2021р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА США З ПОЧАТКОМ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	12
1.1 Фінансова співпраця Києва та Вашингтона. Антиросійські санкції США.....	12
1.2 Місце і роль американських недержавних організацій в підтримці України (2014-2021 рр.).....	19
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШЬОПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА США (2014-2021 РР..).....	32
2.1 Договірно-правова база	32
2.2 Політичний діалог України та США	37
Висновки до розділу 2.....	44
РОЗДІЛ 3. ВІЙСЬКОВА ПОЛІТИКА США ЩОДО УКРАЇНИ З ПОЧАТКОМ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ.....	44
3.1 Воєнно-політична співпраця України та США.....	44
3.2 Воєнно-технічна співпраця України та США.....	53
3.3 Навчально-тренувальна місія американських військових в Україні з 2014 р..	62
Висновки до розділу 3	71
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	78
ДОДАТКИ.....	115

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТО – Антитерористична операція
ВАТ – відкрите акціонерне товариство
ВВП – валовий внутрішній продукт
ВДВ – Високо-десантні війська
ВІТІ – Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації
ВМС – Військово-морські сили
ГУР – Генеральне Управління Розвідки
ГТС – газотранспортна система
ДПСУ – Державна прикордонна служба України
ДНР – Донецька народна республіка
ЗСУ – Збройні Сили України
ЗУАДК – Злучений Український Американський Допомоговий Комітет
ЄС – Європейський Союз
ІСУС – Інформаційної системи управління стандартизацією
КБ – конструкторське бюро
ЛНР – Луганська народна республіка
МВФ – Міжнародний валютний фонд
НАК – Національне акціонерне товариство
НВК – науково-виробниче корпорація
НВП – нафто-виробниче підприємство
НБУ – Національний банк України
НВО – науково-виробниче об'єднання
НГУ – Національна гвардія України
ПП-2 – Північний потік-2
ОДШР – Окрема десантно-штурмова бригада

ОЦЗ – Окремий центр зберігання

УКРОБОРОНПРОМ – Український оборонний комплекс

УНС – Український Народний Союз

РНКБ – Російський національний комерційний банк

РФ – Російська Федерація

СБУ – Служба безпеки України

ТФ – Трастовий фонд

FMF – Foreign Military Financing

ERI – European Reassurance Initiative

LPG – Liquefied Natural Gas

MNNA – Major Non-NATO Ally

HMMWV – High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle

ODC – Відділ оборонного співробітництва

USAI – United States Agency for International Development

UNWLA – Союз Українок Америки

USECO – United States European Command

USAI – Ukraine Security Assistance Initiative

RZU – Razom for Ukraine

ВСТУП

Актуальність роботи полягає у дослідженні ролі та місця США в українсько-російському збройному конфлікті з 2014 р. Визначення ролі та місця допомоги США, яка є стратегічно важливою для України та боротьби проти російської агресії. Україна у 2014 р., вперше у світовій практиці, була піддана гібридному впливу Російської Федерації, що включав в себе збройну агресію, економічний пресинг, інформаційні маніпуляції та інше. Дослідження даної теми має стратегічне значення для Києва та Вашингтона, зважаючи на унікальність російсько-українського збройного конфлікту. Визначення впливу підтримки США здійснене за трьома основними факторами, економічними, політичними та військовими. Актуальність даної теми полягає в аналізі допомоги США в період російсько-українського збройного конфлікту, визначенні ролі Вашингтона у стабілізації намірів Росії в анексії території України та фінансуванні терористичних організацій.

Актуальність вивчення гібридної та збройної агресії Росії проти України, має важливе значення, через можливе подальше застосування досвіду зразків протидії іншими країнами-сусідами Росії. Спільні програми співпраць та заходів обох держав слугують одними із основних стримуючих факторів від широкомасштабного російського вторгнення в Україну.

Аналіз стану розробки проблеми політики США у період російської агресії проти України, не було достатньо висвітлено у наукових роботах. На сучасному етапі відсутнє комплексне дослідження політики США в період російської агресії проти України. Більшість вчених фокусують власні дослідження лише на Росії та її методах ведення гібридної війни. Проте не враховують роль та місце США у даному конфлікті, та заходи які вони впроваджують.

До основних загальних досліджень російської агресії відноситься:

- 1) робота «Гібридна війна Росії – виклик і загроза для Європи»[5], яка була

опублікована 14 грудня 2016 р. Центром Разумкова. У праці досліджено цілі, механізми та засоби російської агресії проти України, починаючи з 2014 р. Додатково аналізувалися експертами України та світу шляхи розвитку подальшої агресії Москви та методи боротьби проти неї. Визначалися імовірні наслідки для Європи та світу.

2) робота «Російська агресія проти України: правда і вигадки, причини і наслідки»[193], авторства П. Гай-Нижника, І. Краснодемської, Ю. Фігурного, О. Чиркова та Л. Чупрія. Дослідження є поглядом на історичні причини російської агресії проти України, як держави-агресора та спонсора міжнародного тероризму. У праці проаналізовано російсько-українську війну, що розпочалася у 2014 р. та її гібридні методи.

Додаткову інформацію, для написання кваліфікаційної роботи, брали із стали роботи українських та закордонних аналітичних центрів, а саме:

- Peace in Ukraine (III): The Costs of War in Donbas[273];
- Hybrid warfare analytical group[265];
- Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine[264];
- Conflict in Ukraine[263] та інші.

Мета роботи полягає у дослідженні політики США під час українсько-російського збройного конфлікту з 2014 р. і до сьогодні; визначенні основних факторів стримування Росії, які системно спільно впроваджуються Києвом та Вашингтоном.

Для реалізації поставленої мети сформовані наступні **завдання**:

- дослідити фінансову співпрацю Києва та Вашингтона з 2014 р.;
- визначити вплив американських секторальних економічних та політичних санкцій на Росію;
- дослідити роль та місце американських недержавних організацій в підтримці України;

- визначити стан політичної співпраці Сполучених Штатів Америки та України;
- дослідити актуальність нормативно-правової бази між Україною та США;
- проаналізувати воєнно-технічну співпрацю держав, визначити об'єм допомоги, що Україна отримала з 2014 р.
- проаналізувати стан військово-політичного співробітництва Києва та Вашингтона;
- визначити вплив навчально-тренувальної місії США у підвищенні рівня бойової навченості військ України;
- дослідити розвиток військової інфраструктури чорноморсько-азовської акваторії морів за фінансової допомоги США
- визначити вплив інструкторсько-тренувального контингенту США на підвищення бойової готовності безпекового компоненту України.

Об'єкт дослідження – зовнішня політика США.

Предметом дослідження є співпраця Києва та Вашингтона у економічній, політичній та військових сферах.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період з грудня 2013 р. по листопад 2021 р.. Нижньою межею дослідження є початок Революції Гідності в листопаді 2013 р.. Це період, коли відбулися перші протестні дії населення України у зв'язку з відмовою В. Януковичем підписання Асоціації з Європейським Союзом. Що в подальшому спричинило анексію Криму та бойові дії на Донбасі. Верхньою датою дослідження є події, які відбувалися до листопада 2021 р.. Це період, що включає комплекс подій політичних, економічних та військових заходів між Україною та США, які відбувалися в період російської агресії.

Географічні рамки дослідження охоплюють території таких країн як Україна, Сполучені Штати Америки, Російська Федерація та країни Європейського Союзу.

Методологічну основу роботи складає системний підхід, який передбачає вивчення предмету дослідження як єдиного цілого із узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин, а також використано загальнонаукові та спеціальні методи. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань використано історичний метод, який надає змогу розглянути вплив ролі США на українсько-російський збройний конфлікт. Метод структурно-функціонального аналізу використано для дослідження політичних, торговельно-економічних та військових відносин України зі США.

Джерельну базу дослідження складає комплекс документів, які слід розділити на декілька груп.

До першої групи відносяться нормативно-правові документи, що регулюють економічну політику України та США, а також політичні і торгово-економічні відносини. Ключовими документами українсько-американської співпраці є: «Угода про гарантії запозичення між Україною та Сполученими Штатами Америки» від 14.04.2014 р.[37], «Основна Угода про обмін та співробітництво між Міністерством оборони України та Національним агентством геопросторової розвідки Міністерства оборони Сполучених Штатів Америки стосовно геопросторової інформації» від 11.04.2016 р.[19], «Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про надання українській стороні товарів військового призначення та послуг» від 13.06.2018 р.[32] та оновлення «Хартії стратегічного партнерства США – Україна» від 10.11.2021 р.[40].

Другу групу джерел становлять статистичні дані, які характеризують стан політичних, торгово-економічних та військових відносин зі США. Варто виділити статистичні дані економічного порталу «The Observatory of Economic Complexity»[270], який у повній мірі висвітлює торгівельний баланс між країнами, а також обсяг імпорту-експорту між Україною та США. До цієї групи варто

віднести офіційну інформацію сайтів міністерств закордонних справ, адміністрацій президентів та посольств країн, торгівельних палат та урядів України, США, ЄС та Росії.

До *третьої групи* відносимо новинні матеріали таких інформаційних порталів, як «BBC», «Українська економічна правда», «Deutsche Welle», «Українська правда», «Кореспондент» та ін. Ці агентства новин висвітлювали основні аспекти співпраці України та США. До підтверджених джерел інформації дані портали не відносяться, проте можуть слугувати допоміжними ресурсами верифікації даних.

Практичне значення дослідження полягає у визначені пріоритетних напрямків співпраці України та США з 2014 р. і до сьогодні, які є важливими проти російської агресії. Висновки дослідження можуть бути використані в обґрунтуванні різноманітних підходів, актуальних тенденцій, раціональних форматів та перспектив розвитку взаємовідносин України та США. Отримані результати можна використати для вдосконалення підходів та стратегій для протидії російській гібридній агресії. Проаналізовану динаміку розвитку взаємовідносин протягом 2014-2021 рр., можна використовувати при написанні аналітичних записок щодо аналізу двосторонніх відносин між Україною та США; при подальших наукових дослідженнях політики Вашингтона щодо Києва в період гібридної російської агресії.

Апробація дослідження: публікація статті у «Наукових записках студентів та аспірантів», видавництва Національного університету «Острозька Академія» серія «Міжнародні відносини» (6 випуск, 2021 р.) на тему «Взаємовідносини США та України (2014-2021рр.): політичний та економічний виміри».

Структура дослідження зумовлена її об'єктом, предметом, метою і завданнями. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, 7

підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків .

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА США З ПОЧАТКОМ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

1.1 Фінансова співпраця Києва та Вашингтона. Антиросійські санкції США.

З початком російської гібридної збройної агресії Україна як держава, виявилася економічно та політично ослабленою. Із втечею екс-президента В. Януковича до м. Ростов-на-Дону, усі національні державні інституції були слабкі. Особливо, починаючи з кінця лютого 2014 р., відбулася повна деморалізація усіх гілок влади, у зв'язку з перемогою революції Гідності. Зважаючи на ці події відбулося посилення політичної кризи. Окрім нестабільності в політичній сфері, кризові явища в країні посилювалися й негативними тенденціями, що проявлялися в економіці.

Падіння української економіки, яке тривало з 2011 р. погіршило макрофінансову ситуацію, і країна потребувала фінансової допомоги (додаток А)[140]. Саме необхідність фінансових вливань спонукала В. Януковича звернутись за допомогою до Російської Федерації. Внаслідок чого був наданий російський кредит в сумі 15 млрд. доларів та знижка на газ ціною 268,5 доларів за м3 в обмін на відмову України від асоціації з Європейським Союзом та покращення взаємовідносин з РФ[260]. Але перемога учасників Революції гідності змусила проросійське керівництво держави відступити. 22 лютого 2014 р. з екс-президентом втекла частина міністрів, а ті чиновники, що залишились, не бажали брати на себе відповідальність. Тодішньому Голові Верховної Ради О. Турчинову необхідно було відновлювати функціонування державних інституцій та економіку, протидіяти російським гібридним територіальним зазіханням. Це можна було зробити лише з початком реформ та підтримкою надійних союзників. Серед таких союзників був і уряд США, який продовжує підтримувати Україну до сьогодні.

Згідно даних Державного Казначейства України, станом на 27 лютого 2014 р. на державному рахунку України перебувало 108 133, 65 гривень (додаток Б)[232] та боргові зобов'язання держави у сумі 683 млн. гривень[114]. Від початку 2012 р. золотовалютні запаси зменшувались щорічно у зв'язку з фіксованою ціною на іноземну валюту. Це в свою чергу призвело до скорочення золотовалютних запасів та падіння офіційного курсу гривні до кінця 2014 р.[139].

Низка експертів стверджувала, що стабільність курсу гривні є штучною[8], і прогнозували її падіння задовго до того, як В. Янукович залишив країну та Росія анексувала Крим. Станом на 31 грудня 2011 р. НБУ мав золотовалютні резерви у понад 31,5 млрд. доларів – рекордний показник за всю історію незалежності України, однак на грудень 2014 р. вони становили лише 7,5 млрд доларів (Додаток В)[138]. До травня 2014 р. валютні резерви зменшилися і становили 14 млрд. доларів.

Поповнити валютні резерви у травні НБУ допоміг МВФ, від якого Україна отримала перший транш в обсязі 3,2 млрд. доларів[239]. Близько 2 млрд. доларів США було спрямовано на цілі бюджетної підтримки з метою стабілізації макроекономічної ситуації в Україні. Решту коштів з першого траншу (понад 1 млрд. доларів США) було зараховано до золотовалютних резервів Національного банку України, що дало змогу зміцнити фінансову систему країни. Загальна сума допомоги становила 17,01 млрд. доларів згідно програми «Stand By» в рамках якої Україні надано доступ до кредитних ресурсів на 2014-2015 рр. за рішенням Ради Директорів МВФ від 30 квітня 2014 р.[129]. Золотовалютний резерв України (який грає роль антикризового запасу та стабілізації курсу національної валюти), щорічно почав укріплювати власні позиції завдяки ролі програм МВФ і таким чином вдалось уникнути дефолту[242]. На нашу думку, це стало суттєвим досягненням уряду А. Яценюка в період втрати ВВП та збройної агресії, що стало причиною політичної та економічної кризи.

У 2014 р. відбулося значне економічне падіння через втрату активів у вигляді 14% ВВП України[250]. Це було спричинено втратою частини територій Донбасу та Криму. Новим завданням уряду було відновлення економіки в умовах втрати ВВП, збройною та інформаційною агресією РФ. Без допомоги інших країн та міжнародних організацій це було б неможливо. Одним з перших хто прийшов на допомогу в період рецесії були Сполучені Штати Америки. Діалог між Україною та США значно посилювався у 2014 р. (чому сприяли двосторонні візити та зустрічі на найвищому рівні). Крім економічної допомоги, Державний департамент виділяє кошти і на програму «Ініціатива безпекової допомоги Україні (USAI)», в тому числі кошти на летальну зброю. В загальному американська допомога Україні з 2014 р. становить близько 3,7 млрд. доларів[211]. Додатково було виділено три окремі транші кредитних гарантій в обсязі 1 млрд. доларів США кожен[241]. На 2020 р. фінансовий рік Конгрес США виділив 698 млн. доларів: 448 млн. доларів для програм Державного Департаменту[233]. Якщо проаналізувати допомогу ЄС і США, то вони фактично розділили сфери, бо з 2014 р. Європейський Союз спрямував власні інвестиції на допомогу на цивільний секторі[124], а США – на військову допомогу та введення пакетів санкцій.

Український зовнішній торговельний оборот товарів і послуг з США у 2019р. збільшився на 9,1% (на 507,0 млн. доларів) і зупинився на рівні 6,1 млрд. доларів США[31]. Експорт товарів і послуг збільшився на 6,8% (на 143,9 млн доларів.) і становив 2,3млрд. Імпорт збільшився на 10,6% (на 363,1 млн доларів) і становив 3,8 млрд. Сальдо торгівлі товарами і послугами встановилось з від'ємним показником у сумі 1,5 млрд. доларів. Показник погіршився у порівнянні з 2018р. на 219,2 млн доларів США[13]. В 2019 р. США експортували в Україну на суму в 2,3 млрд. доларів у вигляді вугільних брикетів, автомобілів, тракторів. Цього року Україна експортувала до США чавуну, залізних труб, фруктового соку на суму в 1,23 млрд. доларів США[65].

Україна з 2014 р. в загальному експортує до США чорні метали, продукти переробки, електротовари, продукти харчування та авіа товари(додаток Г)[39]. Імпорт зі США з 2014 р. становлять комп'ютерні та інформаційні послуги, послуги повітряного транспорту, професійні, консалтингові та фінансові послуги. Суттєвих змін в торгівлі товарами у 2014-2021 рр. не відбулось. Перспективними українськими товарами для експорту в США є хімічна продукція, продукти харчування, товари легкої та машинобудівної промисловості, телекомунікаційні та ІТ технології[30]. Але для США торговельні відносини з Україною не мають стратегічного значення, займаючи лише 67-ме місце серед партнерів, розташувались між Алжиром і Багамськими островами[226].

Економічна підтримка США була комплексною, відбувалися не лише прямі та непрямі фінансові впливання в українську економіку, але й економічне стримування РФ. США допомагаючи Україні, за допомогою антиросійських санкцій стримували її економічний розвиток, що в свою чергу відображалось на зниженні інтенсивності ведення бойових дій. Міжнародні санкції проти Росії були започатковані Вашингтоном одразу після незаконної анексії Криму в 2014 р.. Введення санкцій відбувалися у декілька етапів, одразу після агресивних дій Росії. Вони застосовувалися наступним чином, а саме:

- 10 березня 2014 р. був опубліковано виконавчий наказ Президента США №13660, що став першим пакетом санкцій, які направлялися проти політичного керівництва Росії, осіб причетних до подій на Майдані та анексії Криму, колишніх державних чиновників України[210].
- 20 березня 2014 р.- введений в дію другий пакет санкцій США у вигляді розширення списку спеціально позначених громадян і заблокованих осіб та тим, яким заборонено в'їзд в США і чий активи на території США були заморожені[220].
- 28 квітня 2014 р. Вашингтоном були введені додаткові санкції проти 7 депутатів Держдуми Росії і щодо замороження активів 17 компаній, які наближені до

президента Росії. Також, завдяки даному пакету санкцій, було заборонено постачання високотехнологічних товарів, які Росія могла застосувати у військових цілях[221].

- 16 липня 2014 р. Уряд США схвалив нові санкції, які були спрямовані на компанії сектору економіки та військово-промислового комплексу Росії[108]. Під санкції потрапили: корпорація «Алмаз-Антей» та концерн «Калашников», НВО «Іжмаш» та «Базальт», НВК «Уралвагонзавод», «КБ приладобудування», компанії нафтогазового сектора: «Новатек», «Роснефть», «Зовнішекономбанк», «Газпромбанк»[207]. До переліку було включено Феодосійське підприємство із забезпечення нафтопродуктами (АР Крим). Також санкції були введені проти віце-спікера Держдуми С. Невєрова, помічника президента Росії І. Щеголева, міністра у справах Криму О. Савельєва, «прем'єр-міністра» ДНР О. Бородая[186]. Низка експертів стверджувала, що американські санкції є набагато жорсткіші на відміну від європейських, що засвідчує міцний економічний зв'язок Євросоюз-Росія[214].

- 25 липня 2014 р. Вашингтон припинив фінансову підтримку проектів Світового банку в Росії[198];

- 30 липня 2014 р. Міністерство фінансів США вводить обмеження на експорт товарів та технологій для російських нафтових проектів[216];

- 12 вересня 2014 р. США ввели нові обмежувальні заходи. Відповідно до них, американським компаніям та фізичним особам було заборонено надавати позики Сбербанку, Банку Москви, Газпромбанку, Россельхозбанку, ВЕБ і ВТБ на термін понад 30 днів[209]. Під санкції також підпали підприємства нафтової, газової та оборонної промисловості, активи російських державних оборонних компаній: «Алмаз-Антей», Митищінський машинобудівний завод, ВАТ Долгопруднинське НВП, ВАТ приладобудування та Машинобудівний завод ім. Калініна виявились замороженими. Була заборонена участь операторів зі США у

глибоководних, арктичних і сланцевих проектах російських компаній «Газпром», «Газпромнефть», «Роснефть», «ЛУКОЙл» та «Сургутнефтегаз»;

- 3 жовтня 2014 р. офіційно вступило в силу рішення США позбавили Росію торгових пільг, передбачених американською Глобальною системою преференцій. Рішення було прийняте 8 травня. Названа США формальна причина наряду не пов'язана з подіями в Україні, проте у списку російських товарів, що поставляються було 425 позицій, обсяг їх імпорту становив близько 544 млн. дол. [168];

- 27 листопада 2014 р. Державний департамент США заборонив постачати в Росію радіаційно стійкі компоненти, що використовуються в приладах для реєстрації випромінювання. Таким чином США заблокували реалізацію масштабного міжнародного проекту зі створення орбітальної обсерваторії «Спектр-УФ»[261];

- 11 березня 2015 р. Міністерство фінансів США розширило список санкцій іменами: українських сепаратистів, членами російських організацій Євразійського союзу молоді, РНКБ, та трьох колишніх чиновників України В. Януковича, М. Азарова, С. Арбузова, які причетні до агресивних дій проти України[295];

- 30 червня 2015 р. під санкції США потрапили вперше російські компанії енергетичного сектору: «Газпром», «Лукойл», «Транснафта», «Газпром нафта» і «Сургутнафтогаз». Санкції забороняють поставки російським нафтогазовим компаніям товарів і технологій, що використовуються для освоєння родовищ вуглеводнів на глибоководних ділянках і арктичному шельфі[189];

- 30 липня 2015 р. США розширили санкції проти галузей російської економіки, що долучені до агресії проти України. Міністерство фінансів США опублікувало список фірм, банків, а також портів Криму, щодо яких вводилися обмеження. Санкції вступили в дію з 10 серпня щодо таких компаній, як «Роснефть» та її дочірні компанії, військові заводи «Іжмаш», Ексімбанк, Промінвестбанк та інші[189];

- 7 серпня 2015 р. урядовці США додали до списку санкцій Південно-Кіринське родовище нафти та газу в Охотському морі. Обмеження унеможливили подальше буріння цього родовища через відсутність власних технологій у цій царині[57];
- 1 вересня 2015 р. США ввели санкції проти російських компаній «Катод», «Рособоронекспорт», «МіГ», «НВО машинобудування», тульського конструкторського бюро приладобудування та їх дочірніх підприємства череззв'язкову співпрацю із Іраном, Північною Кореєю та Сирією[208];
- 22 грудня 2015 р. Уряд США опублікував розширений список санкцій проти 12 членів терористичної організації ЛНР/ДНР, які мають громадянства України та Росії, 22 компаній з Криму, 84 компаній з Росії та числі дочірніх банків ВТБ та Сбербанк[56];
- 2 серпня 2017 р. Президент США Д. Трамп підписав закон про нові санкції, який поставив Росію в один ряд з північною Кореєю та Іраном. Санкції передбачили штрафні заходи в тому числі й для європейських компаній, які, зокрема, будуть співпрацювати з російським Газпромом при реалізації газопроводу Північний потік-2[224];
- 30 січня 2018 р. Міністерство фінансів США видало «Кремлівський звіт» зі 114 високопосадовців Росії та 96 «олігархів» з числа найближчого оточення Путіна. Підготовка звіту здійснювалась відповідно до наказу Президента США Д. Трампа[153].

Санкції США проти Росії, запроваджені після анексії Криму та збройної агресії на Донбасі, є наймасштабнішими, що їх коли-небудь переживала РФ. Попри масштабність санкцій, високопосадовці особи Росії неодноразово заявляли, що вони не є руйнівними і що падіння економіки і погіршення життя росіян більше пов'язані із падінням цін на нафту та внутрішніми проблемами країни[196]. Проте за словами представника Білому дому Д. Сингл, санкції проти Росії виявилися ефективними, оскільки вони дозволили наступальні наміри РФ щодо України. Санкції є

американським важелем стримування, щоб змусити Росію до діалогу з метою припинення збройної агресії проти України[89].

За даними ЄС за 2015 р. Росія втратила третю позицію серед торговельних партнерів ЄС, поступившись Швейцарії. Частка Росії в торговельному балансі ЄС становить близько 5 % (для порівняння: частка США — 18 %, Китаю — 15 %, Швейцарії — 7 %)[123].

Наслідком санкцій можна вважати те, що 15 вересня 2016 р., через 2 роки після введення перших санкцій, радник російського президента В. Путіна С. Глазьев заявив, що економічним наслідком 2 років санкцій є втрата Росією близько 200 млрд. дол., а для виведення економіки Росії на рівень 2013 р. необхідні інвестиції близько 19 трлн. рублів (270 млрд. дол.)[202].

Неможливість зовнішніх запозичень Росії призвела до стрімкого зростання внутрішнього боргу. Так, за 2017 р. борг збільшився на 1 трлн. 146,8 млрд. рублів, або на 18,8 % — до 7 трлн. 247,1 млрд. рублів[105]. Станом на 1 липня 2021 р. державний внутрішній борг РФ складає 16,18 трлн. рублів, що є 79,3% від загального об'єму боргу та 88,4% максимального рівня внутрішнього боргу[111]. Тому дії санкцій США проти Росії є повільними, але дуже важливим фактором для стримування Москви від подальших агресивних дій проти України.

1.2 Місце і роль американських недержавних організацій в підтримці України (2014-2021 рр.).

Станом на 2015 р. в США проживає офіційно близько 1,2 млн. українців, неофіційно приблизно 2 мільйонів осіб[247]. В США українці проявляють себе як дисципліноване об'єднання, яке зберігає власний побут, звичаї, культуру та мову.

Найбільша кількість українців, яка прибула в США була одразу після розпаду Радянського Союзу. Наймасовіше українські емігранти розселялися у наступних

штатах: Нью Йорк (0,8% від населення штату становлять українці), Пенсильванія (1%), Каліфорнія (0,2%), Нью Джерсі(0,9%), Іллінойс (0,4%), Огайо (0,4%), Мічиган (0,5%), Флорида (0,3%), Вашингтон (0,5%), Коннектикут (0,7%)[245].

Українці в більшості мешкають у північно-східному та в західному регіонах США, що було зумовлено прибуттям перших емігрантів. Згодом новоприбулі селилися поблизу своїх співвітчизників, які допомагали їм з розселенням та асиміляцією в регіоні. Одним із основних чинників об'єднання українців стало релігійне питання та наявність православного храму в розпорядженні об'єднання, що дозволяло вирішувати проблемні питання та. Починаючи з початку російської агресії з 2014 р. в Україні, саме церкви українських діаспор стали першими майданчиками для збору допомоги з метою посилення ЗСУ, СБУ, НГУ та інших підрозділів.

Висока організованість українців свідчить про велику кількість громадсько-політичних, релігійних, економічних та фінансових установ, які діють на території США. Фінансові установи представлені касами взаємодопомоги, банків та страхових установ, сукупний капітал, яких становить близько 1 млрд. доларів. В загальному в США існують 13 українських організацій, 12 професійних товариств, 30 кредитних спілок, 4 страхові компанії, 3 жіночі спілки. Видаються близько 20 газет, 10 журналів, ведуть мовлення близько 20 радіостанцій та 2 телеканали, що транслюються і видаються в США[248].

Українська церква в США відіграє велике значення у житті українців, які являються не лише релігійними, а й культурними, соціальними чи об'єднавчими центрами. Найбільшою в США є Українська католицька церква, 4 єпархії якої включають 400 тисяч прихожан греко-католицького напрямку. Друга за кількістю - це Українська православна церква, яка має більше 100 єпархій з близько 200 тисяч прихожан в США.

Найстарішою українською організацією, що діє на території США, є

Український Народний Союз (УНС), який був започаткований у 1894 р., що за статутом є страховим товариством і станом на сьогодні нараховує 60 тисяч членів[243]. Метою організації є надання послуг страхування, фінансово-матеріальної допомоги українцям, які прибули в США. Додатково організація приймає участь і в політичному житті країни, і основним вектором політики є допомога Україні.

Українська громада в США має у своєму розпорядженні розгалужену мережу шкіл, які є переважно недільні чи суботні при церквах та вивчають українознавство. Їх фінансування відбувається в більшості на пожертви громадян чи українського бізнесу в Америці. Найбільш помітними науковими інституціями США є:

- Наукове товариство ім. Т. Шевченка – українсько-американська організація, заснована у 1948 р. в м. Нью Йорк. Місія організації полягає в культурній підтримці українців в США та надання їм грантів на здобуття освіти[266];
- Українська вільна академія наук – асоціація науковців, яка заснована в 1950 р. та займається популяризацією та розвитком українознавства в США[305].

Проте українці, які прибувають в США, є значно освіченіші у відсотковому відношенні за попередні хвилі міграції. Так, наприклад, основна більшість сучасних емігрантів мають вищу або технічну освіту. Зокрема 25 % українців, які проживають в США, мають вищу освіту, проте як лише 10 % американців володіють нею. Так для попередніх емігрантів необхідно було 5-10 років невпинної праці, щоб міцно стати на ноги, а сьогодні, в середньому, цей термін є 2 роки[110].

З початком російської збройної агресії в Криму та на Донбасі, в Україні масово започаткувався волонтерський рух, який спочатку орієнтувався на матеріально-технічну допомогу військовим. Згодом відбулося розширення спектру з військового, а й у впровадження демократичних процесів в країні, запуск системних змін й проведення реформ, реабілітацію та лікування військових, вирішення проблем біженців, відкриття програм для здобуття освіти та інші.

До основних американо-українських волонтерських організацій, які були засновані в 2013-2014 рр. та розвинулись з початку українсько-російського збройного конфлікту, відносяться:

- Nova Ukraine;
- Revied Soldiers;
- Razom for Ukraine;
- Корпус миру США в Україні.

1. Nova Ukraine («Нова Україна») - це зареєстрована не формальна організація, яка призначена для допомоги Україні та наданні їй гуманітарної підтримки. Організація збирає кошти, проводить зустрічі з відомими людьми для обговорення проблем України, української культури та інше. На основі дискусій фонд визначає напрямки шляхів вирішення тих чи інших проблем та реалізація їх у життя. З грудня 2013 р. Nova Ukraine збрала близько 500 тис. дол. США на свої проекти та успішно їх освоїла[268]. Основний фокус допомоги організації був направлений на:

- надання гуманітарної допомоги вразливій верстві населення чи окремим особам;
- популяризація та ребрендинг України в США й створення позитивного іміджу у світі;
- допомога Україні в намаганні побудови міцного громадянського суспільства, реформи в освіті та викоріненні корупції;
- запровадження програм навчання у медичній та освітній сферах[262].

Організація спрямовує свою допомогу українцям у різних напрямках. А саме, допомога Україні в наслідках соціальної та економічної кризи, спричинена російською агресією, розвитку українських державних інституцій та взаємовідносин із країнами Європи та Північної Америки. Проекти фонду спрямовані насамперед на вирішення системних проблем, а не точкових чи

локальних. З початку російської агресії, фонд розгорнув широку фінансову підтримку поранених воїнів у їх реабілітації та фінансування літніх дитячих таборів для відпочинку дітей, батьки чиїх загинули чи були поранені під час збройного конфлікту[267]. Для прикладу, станом на березень 2021 р. фонд започатковував програму для навчання 100 тис. українців англійської мови в Україні, що охоплює верстви військових, студентів, школярів[167].

У 2020 р. з початком світової пандемії COVID-19, організація змогла акумулювати та направити на закупівлю медичного устаткування і обладнання близько 100 тис. \$[107], що рівномірно були розподілені між профільними медичними установами України. На нашу думку, це була найбільша матеріальна допомога з США, що була направлена у медичну сферу.

В цілому «Nova Ukraine» є одною з найбільших волонтерських організацій в США, яка щорічно акумулює сотні тисяч доларів для допомоги Україні. В 2021 р. завдяки фінансовій підтримці фонду вийде в загальний прокат фільм «Джеря», що буде мати позитивний вплив на українську культуру[269]. Вихід даного фільму в прокат започаткував культурний напрям, що в подальшому призведе до покращення якості вітчизняного кінематографу. В перспективі «Nova Ukraine» є розширення своїх проєктів та збільшення підтримки України у гуманітарній, культурній та соціальній сферах.

2. «Revived Soldiers Ukraine» (Відроджені солдати України)– волонтерський недержавний фонд, призначений для організації в наданні допомоги людям України, які можуть реалізувати своє право у доступі до медичних установ, свободу переконань та на гідне життя[291]. Місія фонду спрямована на підвищення обізнаності в гуманітарному праві та власних прав, для тих хто цього потребує. Імплементация місії відбувається у наданні медичної допомоги та реабілітації солдатам України та членам їх сімей, які постраждали від військового збройного конфлікту на сході України та в Криму.

Програми фонду спрямовані в більшості на медичну реабілітацію у відповідь на критичні запити осіб. Поточні ініціативи фонду включають такі напрями роботи:

- допомога важко пораненим солдатам в отриманні якісної медичної допомоги
- підвищення рівня співпраці між США та Україною у економічній та соціальній сферах;
- допомога військовим шпиталям чи прифронтовим лікарням у вигляді необхідного медичного устаткування та медикаментів;
 - підтримка дітей, дружин учасників та ветеранів російсько-української війни їхньому праві на здорове життя та допомога у вирішенні їх нагальних потреб;
 - задоволення житлових потреб військових чи їх родин[287].

В загальному за час існування фонду в США з 2015 р. та українською філією в м. Ірпінь, Київської області з 2018 р., було зібрано 858 тис. дол. США (Додаток Г)[288]. Всього волонтерська організація змогла реабілітувати на території США близько 50 важкопоранених військовослужбовців та добровольців за 6 років свого функціонування[289]. Відкриття філії «Revived Soldiers Ukraine» у м. Ірпінь, значно розширило лікувальні та реабілітаційні можливості закладу та змогло збільшити кількість допомоги ветеранам. Лише за 2020 р. українська філія фонду надала допомогу 30 військовим, що значно оптимізувало та розширило процес[290].

Також «Revived Soldiers» надає активно допомогу ЗСУ у постачанні дорого вартісного обладнання, що посилює оборонну здатність українських підрозділів у відсічі російської агресії. До такого устаткування відносяться безпілотні літальні апарати, оптика та спорядження, що є дефіцитними в ЗСУ і НГУ.

3. «Razom for Ukraine» (RZU). Дана волонтерська організація була заснована після початку Революції Гідності в 2014 р. Українців в США під час подій на майдані об'єдналися для допомоги Україні в побудові кращого майбутнього для

країни. Майдан успішно очистив політичне керівництво і дав можливість для початку реформ та надихнув багатьох громадян до активних державотворчих процесів.

Згодом після анексії Криму та початку війни з Росією організація імплементувала безліч проєктів, які і до сьогодні фінансово підтримує. Місія фонду полягає у пришвидшенні надання допомоги індивідуально чи масово для розвитку проєктів, які розкривають потенціал України у побудові демократичної держави та сталих інституцій[283]. RZU ініціювала і підтримує короткострокові та довгострокові проєкти, провадить кооперацію з партнерськими фондами, які допомагають формувати демократію в Україні. Бюджет організації щорічно збільшується в розмірах завдяки пожертвам українців в США та в Україні, що дозволяє проводити зустрічі, налагоджувати партнерство і виконувати різні проєкти.

За невеликий проміжок часу RZU залучила партнерів, волонтерів та спонсорів і об'єднала активних людей в США та Україні для успішного функціонування фонду. Статті видатків фонду залежать від необхідної групи товарів чи проєктів, необхідних на певний період часу в Україні.

2014 р. – сума витрат становила 177 428 доларів. Витрати здійснювалися для підтримки Революції Гідності (засоби захисту та медицина), Громадське Радіо, водні фільтри для військовослужбовців та цивільного населення на сході України, зйомки документального фільму та інше)[276].

2015 р. – сума витрат становила 96 703 дол. Сфери витрат – фінансова та гуманітарна допомога різним соціальним верствам в Україні, допомога в поширенні української культури в США[277].

2016 р. – витрати становили 85 545 дол. Статті фінансування – гуманітарна допомога різним соціальним верствам населення, започаткування

високотехнологічних нейрохірургічних курсів для українських медиків, розвиток української культури в США та інше[278].

2017 р. - було освоєно 68 019 дол. для організації медичного курсу американськими лікарями в українських лікарнях, фінансова допомога дітям, які втратили батьків в українсько-російському збройному конфлікті, розвиток культури[279].

2018 р. – було витрачено 54 713 дол. на медичні тренування, освітні проекти, ІТ-освіту для учасників бойових дій та інше[280].

2019 р. – освоєно 80 тис. \$. Основними стаття витрат були на медичне навчання нейрохірургії українських лікарів, підтримка українських студентів у міжнародних олімпіадах, гранти на навчання студентів та ветеранів[281].

2020 р. – вдалося завдяки коштам спонсорів здійснити підтримку математичних класів в Україні, профінансувати вищу освіту 17 учасникам бойових дій та закупити майно для українських медиків в період пандемії COVID-19[282].

Витрати фонду в більшості спрямовані на освітні проекти, медичну допомогу та соціально-побутову сферу найбільш не захищених верств населення. З початком пандемії COVID-19 фонд долучився до збору коштів на медичне обладнання, медикаменти, медичні маски та іншого життєвоважливого устаткування, яке рятує жителів України[284]. В подальших планах RZU – розширення власних проектів, розвиток нейрохірургії в Україні, розширення ІТ-освіти для ветеранів українсько-російської війни, подальша гуманітарна підтримка соціальних груп населення, яке постраждало внаслідок російської збройної агресії[285].

З травня 2014 р. фонд щорічно надає допомогу дітям воїнів, які загинули під час російської збройної агресії. Організація підтримує дітей у вигляді подарунків, шкільного приладдя та фінансової допомоги, що передаються в Україну[84]. Також постійно співпрацює з відомими українцями для популяризації української культури в США. Так, наприклад, 13 квітня 2021 р. Є. Клопотенко, за підтримки

RZU, провів приготування борщу в м. Нью Йорк зі світовими дипломатами, з метою популяризації в США української кухні[286]. Даний захід сприяв популяризації борщу, як імовірної культурної спадщини, це питання розглядається в ЮНЕСКО[81].

4. Корпус миру США в Україні. Дата заснування організації – 1992 р., після підписання двосторонньої угоди між президентами України та США. Корпус миру на постійній основі співпрацює з Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді та спорту України та Міністерством розвитку громад України. Волонтери США, які прибувають в Україну, терміном на 2 роки, виконуючи різні місії[148].

Цілі Корпусу миру США в Україні:

- допомога українській стороні фахівцями в тій сфері, де відчувається гостра їх нестача;
- налагодження культурного діалогу між Україною та США, сприяння
- кращому розумінню одне одного[272].

Проекти фонду:

- викладання англійської мови – волонтери викладають англійську мову різним верствам населення;
- розвиток молоді – волонтери працюють в навчальних закладах, організаціях, соціальних центрах для налагодження співпраці з профільними державними організаціями для допомоги українській молоді;
- розвиток громад – співпраця з неурядовими організаціями, муніципальними або сільськими організаціями самоврядування. Їх фокус направлений на соціальний та організаційний розвиток на місцевому рівні, для навчання членів громад та вигравів грантів на розвиток громади[187].

Корпус миру в рамках програми «Response» направляє спеціалістів для виконання різних завдань по цілому світу. Українська філія за чисельністю є однією

з найбільших у світі. Волонтери, згідно цієї програми, направляються строком на 1 рік і працюють над раніше визначеними проектами. Станом на сьогодні Корпус миру в Україні виконує гуманітарну місію внаслідок російської збройної агресії.

Волонтерські організації США являються одними з найбільших, які надають допомогу Україні в її розвитку та функціонуванні багатьох проєктів. Низка організацій володіє меншими активами та можливостями, проте відіграє суттєву роль в українсько-американських взаємовідносинах:

1. United Ukrainian American Relief Committee (ЗУАДК). Фонд заснований у 1944 р. та надає допомогу усім українцям, які цього потребують. Окрім фінансування гуманітарної допомоги, освіти, програм сталого землеволодіння за кордоном та імміграційних програм у США[298]. ЗУАДК є одним з перших, хто відкликається на потреби потерпілих від природніх катаклізмів, зокрема наданням харчів, або після аварій, наприклад у копальнях вугілля. Починаючи з 2014 р. комітет розгорнув декілька програм щодо допомоги українським воїнам, що знаходяться на Донбасі та військовим шпиталям[299].
2. Ukrainian Federation of America. Заснована 1992 р. Мета – підтримувати послуги та програми, що сприяють збереженню та поширенню української ідентичності в США. Програми фонду полягають в розвитку та впровадженні медичних програм в Україні та надання гуманітарної допомоги різним соціальним верствам населення, які постраждали[287].
3. «Sunflower for Peace Ukraine». Громадська волонтерська організація, що має за мету допомогу дітьми-сиротам та внутрішньо переміщеним особам в Україні, які постраждали внаслідок російської агресії. З початку пандемії організація продовжує допомагати людям, які постраждали від пандемії COVID-19 в Україні. Організація надає гуманітарну допомогу опорним лікарням України і відслідковує ефективність переданих медикаментів та засобів. Про витрачені кошти постійно звітується на веб-сайті та на сторінці «Sunflower of Peace» на Facebook[80].

4. UNWLA (Союз Українок Америки). Рік заснування – 1925 р.. Найбільша жіноча українська організація в США, яка має на меті об'єднати жінок українського походження для служіння, дружби та відданості, розвитку освітніх та культурних зусиль та гуманітарної допомоги українцям[300]. Всього організація змогла зібрати 2 262, 8 тис. доларів, що були направлені на освіту (758 тис. дол.), культуру (863 802 дол.) та соціальне благополуччя (1 005 000 дол.) українців в США та в Україні[301]. Після акту російської агресії, фонд долучився до медичної реабілітації військовослужбовців, які постраждали від бойових дій[303] та психологічної реабілітації всіх верств населення, які були під впливом війни[302].

6 жовтня 2016 р. в Американському домі була представлена онлайн-платформа культури Посольства США в Україні в рамках Програми «Volunteer.org», яка була розроблена волонтерами та представниками громадського сектору. Метою сайту є реалізація спільних проектів між волонтерами та громадськими організаціями чи їх представниками в різних сферах. Сайт «Volunter.org» було створено за фінансової підтримки Відділу преси, освіти та грантів для випускників програм американського уряду. Виконавчим партнером є Громадська організація “Development foundation” спільно із громадською ініціативою «Герої АТО»[191].

Усі групи українців, які існують в США, з початком російської збройної агресії розпочали масове об'єднання для допомоги Україні у відсічі росіян. Але фонди не зупинились лише на матеріальній допомозі, а сфокусувалися на системних змінах в Україні. Сьогодні кожен український фонд в США має свій вектор надання допомоги і за потреби здатний об'єднувати зусилля. З роками довіра до організацій зростає і ця довіра відображається у щорічних зростаючих фінансових надходженнях. Всесвітня пандемія показала, що українці з-за океану готові допомогти в той момент, коли українська держава має певні труднощі.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Фінансова підтримка України американською стороною є однією із основних чинників у стримуванні подальшої російської агресії. З 2014 р. Вашингтон засвідчив повну підтримку України у її територіальній цілісності та різко засудив агресію РФ[77]. Всебічна фінансова підтримка США відобразилася на кредитних гарантіях низки установ США, початку співпраці МВФ та НБУ та стабілізації економічної ситуації в Україні. Заручившись підтримкою США, Україна відмовилася повертати кредит Росії, у зв'язку з початком збройної агресії проти неї[76].

Проте зважаючи на весь фінансовий пакет допомоги, що був наданий Вашингтоном з 2014 р., стан торгівлі держав перебуває на вкрай низькому рівні. Україна у торговельному відношенні до США, перебуває лише на 67 місці, що сприяє лише активному політичному діалогу, а не економічному. Здебільшого торгівля обох країн представлена імпортом зі США автомобільної техніки та вугільних брикетів, що на нашу думку, є надзвичайно низьким показником.

Стан економічних зв'язків США та України з 2014 р. є не основною стороною в стримуванні гібридної агресії Росії. До однієї з основних складових відносяться антиросійські санкції, що були введені одразу після анексії Криму. Саме санкції дозволили за допомогою обмеження фінансового сектора Росії, призупинити наступальні бойові дії та встановити лінію розмежування. Хоча в Мінських домовленостях США не були представлені, переговори велися з опорою на можливі подальші економічні санкції США, що давало українським представникам перевагу[178].

Українська діаспора є однією з численних та відіграє важливу роль в політичному, економічному та культурно-побутовому житті Сполучених Штатів. Вона є активним рушієм антиросійської політики США. 1 млн. українців

стимулюють українсько-американську співпрацю, що відображається нормативних документах. Із початком російської агресії проти України, українці масово долучилися до пікетів адміністративних будівель РФ та США, намагаючись протидіяти ворожим діям у мирний спосіб[246]. Український рух в США пізніше призвів до появи численних волонтерських організацій, які допомагають у збройному протистоянні РФ, лікуванні і реабілітації воїнів та утриманні родин загиблих бійців. За даними фінансових установ та організацій, із США в Україну надходить 17% усіх переказів, що на нашу думку, імовірно направлені на волонтерські проекти, які пов'язанні з протидією агресії Росії[223].

РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШЬОПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА США (2014-2021 РР.)

2.1 Договірні-правова база.

Українсько-американські відносини в загальному основані на понад 150 міжнародних документах, в тому числі 128 чинних міжнародних договорах, укладених між Україною та США[11]. Обидві країни є сторонами понад 100 багатосторонніх документів. Двосторонні відносини країн охоплюють широкий спектр галузей українсько-американського співробітництва, а саме торговельно-економічну, науково-технічну, гуманітарну, правоохоронну галузі[119].

Основним договором між державами є «Хартія Україна-США». Він був підписаний в 2008 р. та визначає стратегічні відносини між державами. Документ приймався після російської агресії в Грузії і мав на меті посилити захист територіальної цілісності України, поширенні демократії та підтвердження гарантій безпеки згідно Будапештського меморандуму[40]. Хоча відбувалося і призупинення дії документа в часи правління В. Януковича, проте з 2014 р., на нашу думку, відбувається пришвидшення темпів імплементації даного договору[28]. Існуючі двосторонні договори створюють достатньо широке політико-правовий майданчик для розвитку українсько-американських відносин на важливих напрямках співробітництва.

10 листопада 2021 р. у м. Вашингтон відбулося оновлення та перепідписання главою МЗС України Д. Кулебою та Державним секретарем США Е. Блінкеном Хартії стратегічного партнерства Україна-США, яка визначила основні напрями двосторонніх відносин у ключових сферах. Оновлена Хартія замінить аналогічний документ, який Україна й США уклали в 2008 р.. Редакція 2021 р. має низку відмінностей, насамперед пов'язана з поточною ситуацією, зокрема, гібридною

агресією РФ проти України та веденням бойових дій[236]. Хартія включає в себе 4 підпункти, що стосуються взаємовідносин України та США:

1. Принципи співробітництва полягає в підтримці суверенітету, територіальної цілісності та не порушення державних кордонів України. Закладаються підвалини стратегічного партнерства, повної співпраці демократичних інструментів в галузі оборони та безпеки, які є основою для ефективного реагування на загрози миру та стабільності.
2. Безпека та протидія російській агресії. США та Україна поділяють важливі національні інтереси щодо сильної, незалежної та демократичної України. Сприяють зміцненню спроможності України захищатися від загроз її територіальній цілісності та інтеграції України до євроатлантичних інституцій. США підтримують прагнення України до вступу в НАТО.
3. Демократія та верховенство права. Зміцнення верховенства права, сприяння реформуванню правової системи та правоохоронних структур, а також боротьба з корупцією є вирішальними для добробуту України та її народу.
4. Економічна трансформація включає наміри у розширенні економічних реформ, створення нових робочих місць, прискорення економічного зростання, підтримки зусиль у рамках Американо-української Ради з торгівлі та інвестицій для розширення доступу до ринку товарів та послуг на ринки обох держав. Покращення інвестиційного клімату, у тому числі шляхом забезпечення посиленого захисту інтелектуальної власності. Україна і Сполучені Штати визнають необхідність підвищення рівня енергетичної безпеки України та здійснення дій для подолання проблем, пов'язаних зі зміною клімату, за допомогою ефективних та довготривалих політичних рішень, які підкріплюються поточною реформою корпоративного управління[42].

Даний документ визначає 4 напрями співпраці обох держав на 10 років, незважаючи на зміну політичного керівництва України та США.

Крім Хартії стратегічного партнерства Україна-США, існують ще низка нормативно-правових документів, які регламентують зовнішню політику обох держав. Починаючи з 2014 р. відбувається прийняття низки документів, що спрямовані на підтримку України. З 2014 р. по 2021 р. було підписано між Україною та США 34 документи у вигляді угод, протоколів та договорів у різних сферах співпраці[41]. Публічний перелік і тексти двосторонніх міжнародних документів, сторонами яких є Україна та США, містяться веб-сайті ВРУ.

До інших пріоритетних українсько-американських договорів відносяться:

- Пріоритети українсько-американського співробітництва (Дорожня карта) від 1 квітня 2008 р.[22];
- Угода між Урядом України та США про гуманітарне і технічно-економічне співробітництво від 7 лютого 1992 р.[34];
- Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про заохочення та взаємний захист інвестицій від 16 листопада 1996 р.[10];
- Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо реалізації програм та проектів міжнародної допомоги у військовій сфері від 10 листопада 2000 р.[36];
- Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 10 листопада 2000 р.[9].

Дані договори хоч і уклалися до початку російської збройної агресії в березні 2014 р., проте стали першими нормативно-правовими документами, що налагодили функціонування діяльності України та США. Існуючі двосторонні договори створюють достатньо широке політико-правове поле для розвитку українсько-американських відносин на ключових напрямках двостороннього співробітництва.

З початком збройної агресії у Конгресі було представлено кілька десятків проектів законів та резолюцій щодо Україні. Дані документи спрямовані на

знешкодження агресії Росії на Донбасі та в Криму, до них відносяться:

1. «Закон про підтримку суверенітету, територіальної цілісності, демократії та економічної стабільності в Україні»[169]. Підписання документу відбулося 3 квітня 2014 р.. Закон передбачав допомогу Україні в збереженні територіальної цілісності і демократії. Друга частина включала фінансову допомогу у вигляді кредитних гарантій в сумі 1 млрд. доларів США та санкції проти осіб, які загрожують національній безпеці України[170].
2. «Акт попередження агресії Росії S.2277» – законопроект, затверджений 1 травня 2014 р., що призначений для запобігання розширення російської агресії проти України, країн Європи та Євразії[58]. Передбачає введення пакету санкцій проти російських фінансових та оборонних установ, наданні Україні, Грузії та Молдові статусу основного союзника поза блоком НАТО та прямої військової допомоги в сумі 100 млн. \$. У дану суму включалося необхідне військове спорядження, яке потребувала Україна для ведення бойових дій проти Росії.
3. «Підтримка української свободи»[59] –законопроект, ухвалений 11 грудня 2014 р. Сенатом і 12 грудня Палатою Представників США[171]. 18 грудня Закон підписав Б. Обама та згідно документу визнав Україну військовим союзником США поза альянсом НАТО. Документ посилив раніше накладені та ввів в дію нові санкції проти РФ у енергетичній та банківській сфері. Україні виділялось 350 млн. \$ на військові потреби, в тому числі у вигляді постачання оборонного озброєння. Розпочалось фінансування програм, що спрямовувалися на допомогу вимушено переселених особам[133].
4. 10 березня 2014 р. був опублікований виконавчий наказ президента США № 13660 з переліком російських осіб та організацій, причетних до кривавих подій під час революції Гідності та окупації Криму і Донбасу[213]. У переліку є вище російське політичне керівництво, «сім'я» В. Януковича разом з В. Медведчуком, А.

Клюєвим, кримські і донецькі сепаратисти. Надалі до країн, які запровадили санкції приєднувалися й інші країни. Але, на нашу думку, найбільш дієвими були санкції щодо газопроводів «Північний потік-2» та «Турецький потік», які були введені 20 грудня 2019 р. що блокували подальше прокладання труб шельфом Балтійського та Чорного морів[218].

Припинення будівництва «Північного потоку-2» допомогло б Україні зберегти свій статус головного експортера російського газу до країн Європи на невизначений період. А це, в свою чергу, дозволило залишити найбільшу дохідну статтю до українського держбюджету у вигляді 3 млрд. \$ щорічно, тобто приблизно 1/11 загального доходу України, проте із запуском потоку тенденція витрати надходжень залишається високою[125]. Санкції 2020 р. дозволили підписати нову газову угоду між Газпромом і Нафтогазом на вигідних для української сторони умовах та дозволили зберегти Україні статус головного транспортера газу до країн Європи. Це тимчасово залишило залежність РФ від української газотранспортної системи (ГТС). Станом на 1 жовтня 2021 р. ПП-2 є добудованим та очікує на сертифікацію зі сторони європейських компаній[127].

Договірні – правова база між державами дозволяє Києву успішно протистояти збройній, економічній та політичній агресії Росії. Наявна документальна база співробітництва України та США протягом тривалого часу не змінювалась з 1991 р. по 2014 р. тому й не повною мірою відповідала як викликам та загрозам сучасної ситуації. Потреби української держави показали, що безпековий стан держави не відповідав сучасним викликам гібридного протистояння агресії РФ в Криму та на Донбасі. В 2014 р. завдяки політичному діалогу України та США, ситуація в цій сфері суттєво покращилася, про що свідчить численні діалоги політичних кіл обох країн[172].

2.2 Політичний діалог України та США

У 2014 р. відбулося значне економічне падіння через втрату активів у вигляді 14% ВВП України[250]. Це було спричинено втратою частини територій Донбасу та Криму. Новим завданням уряду було відновлення економіки в умовах втрати ВВП, збройною та інформаційною агресією РФ. Без допомоги інших країн та міжнародних організацій це було б неможливо. Одним з перших хто прийшов на допомогу в період рецесії були Сполучені Штати Америки.

Діалог між Україною та США значно посилювався у березні 2014 р., одразу після анексії Криму (чому сприяли двосторонні візити та зустрічі на найвищому рівні).

- 12-13 березня 2014 р. відбувся візит до США української делегації на чолі з Прем'єр-міністром України А. Яценюком. Зустріч з американським президентом Б. Обамою дала безпекові гарантії щодо економічної та політичної підтримки урядом США, засвідчила підтримку територіальної цілісності України і запровадженні пакету санкцій проти РФ[68].

- 21-22 квітня 2014 р. відбувся візит в Україну Віце-президента США Дж. Байдена. Мета візиту – провести консультації щодо зусиль міжнародної спільноти з метою сприяння стабілізації та зміцненню економіки України, а також допомоги Україні у питаннях щодо боротьби з корупцією та забезпеченням проведення чесних і справедливих президентських виборів, що мали відбутися 25 травня 2014 р.[113]. Того ж року відбувся другий візит в Україну Віце-президента США Дж. Байдена з метою участі в церемонії інавгурації Президента України П. Порошенка та підтримці України у відновленні територіальної цілісності[82].

- 4 вересня 2014 р. відбулась зустріч Президента України П. Порошенка з Президентом США Б. Обамою в рамках саміту НАТО в Уельсі. Обговорювалося питання щодо пришвидшення процесу зближення з НАТО, посилення співпраці та

інтеграції з безпековим альянсом[180]. У спільній декларації по закінченню, лідери засудили анексію Криму РФ, а також закликали російську владу припинити ведення бойових дій проти України та її територіальної цілісності.

- 17-18 вересня 2014 р. було здійснено офіційний візит Президента України П. Порошенка до США під час якого відбулася зустріч з Президентом США Б. Обамою, віце-президентом США Дж. Байденом та іншими членами уряду США. П. Порошенко також виступив у Конгресі США. В ході переговорів Україні було надано фінансову допомогу на військові потреби, було узгоджено подальші дії на міжнародній арені щодо посилення тиску на РФ[69]. Проте Президентом США Б. Обамою було відмовлено Україні в отриманні летальної оборонної зброї та статус Союзника поза НАТО. Обґрунтував Б. Обама відмову тим, що він не має права втручатися у конфлікт в Україні та провокувати Росію[254].

- 1 квітня 2016 р. на саміті з ядерної безпеки у Вашингтоні П. Порошенко провів зустріч з Б. Обамою. Президенти обговорили питання розвитку стратегічного партнерства між Україною і США. Б. Обама підтвердив готовність надати третій транш кредитних гарантій у розмірі 1 млрд. доларів після того, як в Україні буде сформований новий уряд[183]. Лідери України і США обговорили ситуацію на Донбасі та в Криму і «скоординували зусилля для повної імплементації Росією Мінських домовленостей». Додатково глави держав обговорювали новосформований Уряд в Україні, що орієнтовані на реформи[181].

- 20 червня 2017 р. відбулася перша зустріч Президентів України П. Порошенка та США Д. Трампа в м. Вашингтон. Ключовими темами обговорення були бойові дії на Донбасі, анексія Криму, українська економіка та посилення боротьби з корупцією[142]. Ця зустріч стала першою з новообраним главою Білого дому і налагодження діалогу з новою адміністрацією, стало першочерговим завданням для П. Порошенка. Постановка подальших пріоритетів політики США та України стало основним підсумком зустрічі глав держав[143].

- 16 листопада 2018 р. відбулася зустріч Міністра закордонних справ України П. Клімкіна та Державного секретаря США М. Помпео. Мета - проведення пленарного засідання Комісії стратегічного партнерства Україна – США, яке було покликане відзначити десяту річницю підписання «Хартії Україна – США про стратегічне партнерство»[141]. В ході зустрічі були визначені подальші напрямки розвитку взаємовідносин Києва та Вашингтона з урахуванням російської агресії. США підтвердили свою відданість підтримки санкцій щодо Росії через її агресію проти України допоки Росія повністю не виконає Мінські домовленості та Київ відновить контроль над Кримом та Донбасом[228]. Сторонами обговорювалися наступні підпункти:

1. Безпека та протидія російській агресії;
2. Верховенства права та гуманітарні питання;
3. Енергетика та економіка.

Засідання також стало нагодою для опрацювання механізмів подальшого досягнення цілей відносин Україна-США, визначених Президентами П. Порошенком та Д. Трампом в ході їх попередніх двосторонніх зустрічей[26].

- 26 вересня 2019 р. відбувся офіційний візит президента України В. Зеленського до м. Нью Йорка для офіційної зустрічі з Д. Трампом. Лідер України запевнив американського президента в незмінному курсі розвитку країни, активній боротьбі проти корупції та продовженні раніше початих реформ в Україні[227]. В ході зустрічі відбулося спростування, раніше зазначеного в пресі політичного пресингу на В. Зеленського глави Білого дому про політичні переслідування Д. Байдена в Україні[136].

- 27 серпня 2020 р. відбулася зустріч президента України та заступника Державного секретаря США С. Бігана, де обговорювались двостороння співпраця держав, фінансова та військова допомога Україні[106]. Спількування відбулося після телефонної розмови В. Зеленського з Держсекретарем США М. Помпео. На

зустрічі порушувалося питання щодо двосторонньої співпраці обох держав, зокрема в економічній та військовій сферах, насамперед в збільшенні Сполученими Штатами допомоги[135].

- 31 серпня - 2 вересня 2021 р. відбувся офіційний візит В. Зеленського у м. Вашингтон, де відбулася зустріч президентів України та США[109]. В ході візиту відбулося підписання низки договорів у економічній, безпековій, енергетичній та інших сферах між державами. Дж. Байден запевнив у непорушній підтримці України у її боротьбі проти російської агресії, а також продовженні реформ в Україні. Глави держав досягнули компромісів щодо збереження національних інтересів України після запуску Північного потоку-2. За підсумками зустрічі було зазначено, що Сполучені Штати поки не готові вести розмову про ПДЧ у НАТО для України, але готові говорити про реальні проекти реформування і модернізації в Україні, тим самим не даючи конкретних планів та прогнозів[94].

- 10-12 листопада 2021 р. відбувся офіційний візит міністра Закордонних справ України до м. Вашингтона[92]. Результатом стало підписання нової редакції Хартії стратегічного партнерства, яка замінила застарілий документ 2008 р.. Також відбулося засідання Комісії стратегічного партнерства під головуванням Держсекретаря США Е. Блінкена та Д. Кулеби. Візит відбувся на тлі повідомлень про нагромадження Росією військ поблизу України і американські експерти називали візит міністра МЗС України до Вашингтона дуже вчасним, а питання безпеки - основним в переговорах[91].

Окрім співпраці з Адміністрацією Президента, українські високопосадовці продовжують співробітництво із Конгресом США, задля посилення економічної та політичної стабільності в Україні. У Верховній Раді України IX скликання станом на 23 жовтня 2019 р. функціонує група в кількості 173 народних депутатів, які сформували міжпарламентну групу співпраці України зі США[128]. Фокус їх роботи спрямований на покращення кооперації обох законодавчих органів. Завдяки

співпраці, вдалося схвалити спорудження у Вашингтоні Меморіалу жертв Голодомору 1932-1933 рр.[229] та було вилучено Україну, на яку розповсюджується дія поправки Джексона-Веніка[192]. Скасування даної поправки дало можливість покращити рівень торгівлі, інвестицій та пришвидшити членство в Світовій Організації Торгівлі.

В період російської агресії, основним завданням стало посилення військової допомоги Україні. Сама Група підтримки України в Конгресі була заснована в 1997р.[185] і з того часу активно лобіює українські інтереси в американських політичних колах. Члени кокусів в Сенаті та Палаті представників зустрічаються з представниками української влади, народними депутатами України, беруть активну участь в спільних заходах, зокрема до Днів України в Конгресі та інші.

Основним джерелом ініціатив допомоги Україні є Конгрес США. 10 лютого 2015 р. у верхній палаті Конгресу США створено Сенатський Український кокус[230]. Група підтримки України, яка налічує біля двох десятків сенаторів, яка проголосила своїм основним завданням нарощенні політичної, економічної та культурної співпраці між Україною та США[67]. Серед пріоритетних питань, якими насамперед опікується кокус, є військова та безпекова допомога Україні.

Поява кокусу спричинена значною підтримкою української діаспори у США, зокрема в штатах Огайо та Іллінойс. Це сприяє проведенню дипломатичних зустрічей представників кокусу та державного керівництва України. 25 травня 2015 р. співголова групи Д. Дурбін зустрівся із президентом України П. Порошенком та обговорили питання допомоги Україні у підвищенні обороноздатності держави та проведенні реформ[176].

25 жовтня 2015 р. співголова групи Р. Портман зустрівся із послом України в США В. Чалим та обговорили Мінські домовленості та досягли рішення щодо збільшенню допомоги Україні[184]. 31 травня 2019 р. співголова Р. Портман зустрівся із новообраним президентом В. Зеленським та запевнив в продовженні

підтримки України й наданні їй Сполученими Штатами політичної, економічної та військової допомоги[274].

Основним фактором у діяльності конгресових кокусів є їх активна позиція щодо України та налагодження співпраці між Вашингтоном та Києвом. 16 червня 2017 р. спікери Верховної Ради України та Палати представників Конгресу США підписали оновлений Меморандум про співробітництво між вищими законодавчими органами двох держав[6]. Мета документа – подальше поглиблення українсько-американського міжпарламентського діалогу та посилення співпраці. Меморандум спрямований на розвиток відносин між Верховною Радою та Конгресу США у політичній, безпековій, економічній сфері. Підтвердженням підтримки України, є численні офіційні візити сенаторів та конгресменів до України та лобіювання українських інтересів в американському середовищі[188]. Народні депутати відвідують США, проводячи зустрічі з членами Конгресу та кокусу[145]. Представники Конгресу США беруть активну участь у заходах з української тематики, зокрема, щорічних Днях України в Конгресі[244].

Станом на листопад 2021 р. Конгрес США чітко налаштований на економічну та політичну підтримку України та сприянні прозахідному вектору розвитку України. Основний напрям підтримки США, спрямований на посилення української політичного, економічного та безпекового компоненту та економічне послаблення РФ, завдяки пакетам санкцій[88]. В Конгресі США, перебуває близько десятка проектів щодо послаблення РФ, які періодично згадуються в американських офіційних заявах та новинах[90]. США є основною країною, яка чинить системний політичний та економічний тиск на РФ за допомогою санкцій. Ступінь їх впровадження залежить від ступеня російської агресії на Донбасі та в Криму, та віднедавна і в Білорусі.

На виконання спільних домовленостей глав держав, Україна та США активно співпрацюють в напрямку зміни та розвитку енергетичного сектору для зміцнення

економіки та становлення енергетичної незалежності України від РФ. В 2015 р. НАК «Нафтогаз України» та американська компанія «Frontera Resources Corporation» підписали черговий меморандум[72]. Даний документ започатковує спільну співпрацю для спільної розвідки і розробки родовищ нафти і газу на території України. Додатково меморандум передбачає розробку проекту імпорту зрідженого газу з Грузії. Даний проект включає в себе побудову в порту м. Одеси LPG-терміналу та доставку зрідженого газу на український ринок, а також пошуку і видобутку вуглеводнів, в тому числі нетрадиційними методами[146].

За підтримки США було здійснено відокремлення функцій газотранспортної системи України та реформування компанії «Нафтогазу». Завдяки співпраці з представниками Державного департаменту США в правління державної компанії ввійшов на дорадчій основі американський представник А. Хохштайн[166]. 22 листопада 2017 р. НАК «Нафтогаз України» уклав договір для інформування зацікавлених осіб щодо ризиків будівництва газопроводу «Північний потік-2» для розвитку об'єднаного європейського ринку газу та щодо перебігу реформи ринку газу України[23].

Позиція США має особливе значення для України. Адже підтримка США в боротьбі проти агресії РФ має стратегічне значення для України. Офіційні особи часто використовують стосовно США термін «стратегічний партнер», що точно охарактеризовує стратегічне бачення відносин з Україною. Але, на нашу думку, даний термін можна адресувати і до американської сторони. Щорічно зовнішньополітичні інтереси США посилюються у східній Європі і американці зацікавлені в потужних українських інституціях[188]. Адже Україна є важливим регіональним партнером, що впливає на реалізацію низки стратегічних інтересів, зокрема, пов'язаних із стримуванням агресії РФ, енергетичної безпеки Європи та буферною зоною між НАТО і РФ.

В загальному політика США щодо України полягає в допомозі проведенні

реформ, протидії агресії РФ та боротьбі з корупцією. В цілому політика щодо України проводиться напружено та з численними супротивом. Адже Україна має високий рівень корупції, збройний конфлікт, велику територію та велику групу населення, яка орієнтована в політичній площині на країну-агресора[79]. Кожна з цих проблем є суттєвим стримуючим фактором швидкому проведенню реформ в Україні.

Подальший політичний діалог Україна – США в повній мірі залежить саме від Києва, адже американська сторона оцінює не обіцянки, а реальні реформи. Про це неодноразово наголошували вище політичне керівництво США[83].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

З початком російської гібридної агресії стан політичної співпраці України та США був на низькому рівні, оскільки попередня політика В. Януковича мала проросійський характер. З перемогою Революції Гідності та російською анексією Криму, співпраця Києва та Вашингтона значно активізувалася. Окремі політики та конгресмени США безпосередньо брали участь в Революції Гідності та сприяли демократичним змінам в Україні[257]. Зміна політичного курсу України із східного вектора державного розвитку, на західний в 2014 р., дала поштовх новому розвитку взаємовідносин США та України.

США одноосібно та за коаліції з МВФ і ЄС, найперші підтримали Україну в її боротьбі проти збройної агресії Росії підтвердивши свої дії указами та законами Конгресу та Білого дому[222].

Спільні подальші політичні візити президентів та представників виконавчої влади України та США, заклали нормативно-правову основу для стримування Росії на Донбасі та Чорноморському регіоні. Сьогодні США є одним із основних союзників Києва. 10 листопада 2021 р. глава українського зовнішньополітичного

відомства та Держдепу США, підписали оновлену Хартію стратегічного партнерства. Вперше даний документ оновив співпрацю України та США зважаючи на російську агресію, адже попередня редакція документу 2008 р. містила лише загальні мирні положення. Для покращення нормативно-правового стану, Києву та Вашингтону знадобилося 7 років, але і в новому документі немає зазначених чітких пунктів для спільних дій.

Американські закони щодо України – S2828, S2277 та №13660, були направлені на точкові вирішення проблем, а не системних, а саме:

- надання Україні зброї;
- надання банківській системі України кредитних гарантій;
- санкції проти Росії;
- вирішення потреб біженців та інше.

На нашу думку, ці заходи хоч і не достатньо потужні, але сприяють стримуванню ворожих намірів Росії. Численні політичні візити вищого керівництва України до Вашингтону та діяльність Українського кокусу в Конгресі США сприяли політичній співпраці України та США, що згодом висвітлювалося в спільних діях проти Москви та її дій.

Позитивним моментом є й те що не тільки глави держав та міністри здійснюють співпрацю, а й представники парламентів. Спільний Меморандум про співпрацю, підписаний 15 червня 2017 р. главами парламентів України та США сприяв розширенню стратегічного двостороннього партнерства[7]. Спільна діяльність усіх гілок влади дала позитивний результат політичного діалогу держав, що в свою чергу стримує наступальні дії Росії.

РОЗДІЛ 3. ВІЙСЬКОВА ПОЛІТИКА США ЩОДО УКРАЇНИ З ПОЧАТКОМ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

3.1 Воєнно-політична співпраця України та США

Співпраця між оборонними відомствами США і України у військово-політичному контексті розпочалось ще задовго до російської агресії, а саме з проголошенням незалежності України у 1991 р.. Цьому слідувала низка міждержавних договорів, які встановлювали відносини між країнами у військово-політичній сфері та упорядковували шляхи взаємодії. Розглядаючи воєнно-політичну співпрацю України та США, слід розуміти в більшості випадків співпрацю Україна-НАТО, бо лише за підтримки США, Київ отримував допомогу. Тому під допомогою альянсу НАТО слід розуміти, на нашу думку, 60-80% саме допомоги США, адже без їх впливу та авторитету, дії альянсу були б набагато обмеженіші.

З 1991 р. по 2014 р. слідували підписання низки міждержавних військових договорів, що сформували основу військової нормативно-правової бази між Вашингтоном та Києвом у безпековому плані, а саме:

1. 27 липня 1993 р. підписано «Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво в галузі оборонних та військових відносин між Міністерством оборони України та Міністерством оборони США»[15]. Меморандум налагодив військове співробітництво між Києвом та Вашингтоном, започатковував діалог між міністрами оборони обох країн, офіцерами вищої та середньої ланки.
2. 8 лютого 1994 р. Україна підписала програму військової співпраці «Партнерство заради миру» з альянсом НАТО у складі 23 європейських держав та колишніх республік СРСР, які не є членами альянсу[175]. Україна бере активну участь, починаючи з дати підписання, у програмі «Партнерство заради миру», в рамках

якої українські військові залучені до спільних, з країнами-членами та партнерами НАТО, миротворчих навчань та інше.

3. 5 грудня 1994 р. підписаний «Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї» - міжнародна угода між Україною, США, Росією та Великою Британією про неядерний статус України[16], відомий як Будапештський меморандум. Проте шляхів дотримання Меморандуму у країн-підписантів станом на сьогодні виявилось недостатньо у зв'язку з російською агресією, тому Україна постійно вимагає від країн-гарантів збільшити підтримку[240].

4. 8 грудня 1999 р. у Вашингтоні була підписана міжурядова «Угода щодо реалізації програми та проектів міжнародної допомоги у військовій сфері»[35]. Угода була ратифікована Законом N 2079-III (2079-14) у листопаді 2000 р. Документ направлений на розширення військового співробітництва між державами, а також обміну військовим досвідом, розвитку військової освіти та підготовки кадрів за стандартами НАТО.

5. Головним міждержавним документом, що урегульовує американо-українські взаємовідносини є «Хартія Україна-США про стратегічне партнерство», підписана 19 грудня 2008 р.[252]. Документ є доповненням Будапештського меморандуму. У документі визначаються американські обов'язки щодо української держави, а саме: підтримка суверенітету, незалежності, територіальної цілісності й непорушності кордонів та сприяння здатності до самозахисту;

- співробітництва з поглиблення інтеграції до євроатлантичних структур та збільшення можливостей як кандидата на членство в НАТО;
- розширення рівня наявних програм та допомогу з подолання загроз глобального миру[29].

Усі вище перераховані угоди, з початком російської збройної агресії, стали основою для тісної військово-політичної співпраці між Києвом та Вашингтоном.

Саме два основоположних документа «Хартія Україна – США» та «Будапештський меморандум», починаючи з 2014 р. стали базою для американської допомоги Україні. Водночас подальші договори між державами з поглибленням співпраці, вимагали додаткових рішень, що відобразились у подальших угодах.

1. Завдяки політичному тиску української діаспори був прийнятий Конгресом США законопроект № S.2828 від 11 грудня 2014 р., що отримав назву «Закон про підтримку свободи України 2014» («Ukraine Freedom Support Act of 2014»). Завдяки даному документу США надали військову, оборонну, енергетичну допомогу Україні та внутрішньо-переселеним особам[49].

2. 12 грудня 2014 р. Палата представників США прийняла власний варіант законопроекту № H.R. 5859 «Про введення санкцій проти Російської Федерації з метою забезпечення додаткової допомоги Україні, а також для інших цілей»[62]. Редакція даного законопроекту, за авторства сенатора Р. Менендеса, включала в себе надання Україні статусу «союзник США поза альянсу НАТО» та розширювала санкційний список проти РФ.

3. 18 грудня 2014 р. законопроект № H.R. 5859 підписав президент США Б. Обама, проте прийнятий документ не містив повного обсягу раніше пропонованих у законопроектах № H.R. 5859 та № S 2828 рішень та мав власні доповнення[60].

Зокрема згідно підписаного документа визначалося:

- виділення 350 млн. доларів США на військову підтримку України у вигляді постачання оборонного озброєння;
- допомога у вирішенні енергетичного питання у вигляді постачання ядерного палива, відновлення енергетичної інфраструктури та зменшення української залежності від імпортованих енергоносіїв із бюджетом за цим напрямком в 50 млн. доларів[150].

Не затвердженим було питання, щодо надання Україні статусу «союзника

США поза НАТО», оскільки процес надання даного статусу є виключно функцією Адміністрації Президента США.

4. Стаття 8 Воєнної Доктрини України, що затверджена Указом Президента України № 555/2015 від 24 вересня 2015р.[25]. В статті зазначається, що умови зовнішньої політики не допомагають врегулюванню збройного конфлікту на сході України. Тому Україна може розраховувати лише на власні сили та підтримку США, держав-членів ЄС та НАТО, які підтримують збереження незалежності та територіальної цілісності України. Безпека України є одним із визначальних факторів у світовій та регіональній стабільності.

5. Рішення Президента України № 721/2015 від 26 грудня 2015 р. «Про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2016 році для участі у багатонаціональному навчанні з підготовки підрозділів збройних сил, рамках програми «Партнерство заради миру». Щорічно Укази президента України подовжують терміни перебування багатонаціональних сил на території України починаючи з 2016 р.[38].

Стан україно-американських відносин можна проаналізувати в період змін, які відбувались у зв'язку з внутрішніми політичними коливаннями в Україні. Постійні нестабільні зовнішньополітичні та безпекові напрями розвитку України характеризувалась насамперед волею вищого політичного керівництва держави, що інколи ішло в розріз суспільних настроїв[179]:

- багатовекторність зовнішньої політики Л. Кучми (1994-2004р.), який прагнув зберігати баланс між США і Росією тобто співпраці зі всіма країнами[173];
- євроатлантична інтеграція президента В. Ющенка (2004-2010р.)[259];
- де-юре декларування позаблоковості України, де-факто поглиблення співпраці з Російською Федерацією В. Януковичем (2010-2014 р.)[137];
- посиленна про-західна політика України, посилення співпраці зі США, ЄС та НАТО та закріплення у Конституції України західного вектору руху розвитку

країни за сприяння П. Порошенка (2014-2019 р.)[199];

- продовження євроатлантичної інтеграції, але відкритий початок діалогу з країною-агресором О. Зеленським (2019 р.- і по сьогодні)[24].

Якщо врахувати усі офіційні заяви США щодо продовження розвитку демократії в Україні та підтримки українського народу під час Революції Гідності, відповідь є не надто ефективна. В цілому США не знайшли реальних важелів на припинення російської анексії Криму та ведення бойових дій в окремих районах Донбасу, починаючи з 2014 р.. Вважаємо, що усі раніше декларовані гарантії виявилися мильною бульбашкою як з боку Росії, так і США та Великобританії. Адже коли країни-гаранти шукали виважену відповідь для ухилу від допомоги або гальмували цей процес, російські регулярні та гібридні підрозділи захоплювали українські державні установи та вели бойові дії. Основний їх метод полягає у тому, щоб очікувати до останнього і лише пізніше реагувати на події. Причиною виваженої відповіді було бажання не провокувати Російську Федерацію на контр заходи, щоб вони не були вплинули на них самих[151].

Статус союзника США поза НАТО (англ. Major Non-NATO Ally, або MNNA), законодавчо визначений у 1989 р. наприкінці «холодної війни», з метою налагодження тіснішої стратегічної та військової співпраці з потенційними союзниками за межами Північної Атлантики, з державами, які не є членами НАТО[52]. Даний статус у двосторонніх відносинах визначає першочерговість розвитку відносин США з цими державами. Варто зазначити, що стратегічна військова співпраця України та США відбувається і поза межею діяльності альянсу НАТО, хоч і в меншій площині військово-політичного співробітництва. У 2014 р. Україна була визначена як кандидат основного союзника США поза альянсом НАТО. Це відбулося внаслідок підтримки Конгресом США законопроекту S.2828 «Акт підтримки свободи в Україні» від 11 грудня 2014 р.[182].

Проте подальше надання Конгресом статусу «Основного союзника США

поза НАТО» так і не сприяло подальшому розвитку подій. Прийнятий статус обома палатами парламенту, був ветований президентом США Б. Обамою, без пояснення причини.

Згідно проекту законопроекту передбачалося:

- надання Україні військової та військово-технічної допомоги;
- сприяв зменшенню залежності України від російського газу;
- передбачав надання допомоги збройним силам України[200].

Додатково надання даного статусу зумовлює зі сторони США значне збільшення фінансової підтримки країн. Для прикладу, країні-учасники статусу, отримують від США наступні безпекові можливості:

- вступ до спільних проектів досліджень та розробок з Міністерством оборони спільно здійснюючи фінансування державами;
- участь в обмежених антитерористичних ініціативах;
- закупівля протитанкових боеприпасів з урановою складовою;
- пріоритетна доставка військового надлишкового майна Міністерства оборони США (від провіанту до кораблів);
- володіння військовими резервними запасами у вигляді обладнання, що належить Міністерству оборони, яке зберігається поза межами американських військових баз;
- позики обладнання та матеріалів для спільних досліджень, розробок та оцінок у сфері оборони;
- дозвіл на використання американського фінансування для придбання або оренди визначеного оборонного обладнання;
- прискорена експортна обробка космічної техніки та обладнання;
- дозвіл країн-учасниць робити заявки на деякі контракти Міністерства оборони на ремонт та обслуговування військової техніки за межами США[51].

Усі 15 країн-учасниць, які отримали даний статус, змогли реалізувати

важливі для національної безпеки і оборони проекти, що значно підсилили їх безпековий компонент та можливості[2]. Станом на 2014 р. загальні видатки Міністерства оборони США на програму «Major Non-NATO Ally (MNNA)» становлять близько 1 трлн. \$ США, які були направлені в Афганістан, Австралію, Аргентину, Бахрейн, Єгипет, Ізраїль, Японію, Йорданію, Кувейт, Марокко, Нову Зеландію, Пакистан, Філіппіни, Південну Корею, Тайланд (додаток Д)[55]. Суми видатків США, згідно цієї програми, на нашу думку, є засекречена, оскільки більш свіжих даних досліджено не було.

Згідно статусу кожна країна отримує різну кількість допомоги, що визначається Вашингтоном в залежності від потреб в регіоні, де знаходиться союзник. Наприклад, наступі держави щорічно станом на 2014 р. отримали: Ізраїль – 3,1 млрд. дол.; Афганістан – 6 млрд. дол.; Єгипет – 1,3 млрд. дол.; Пакистан – 0,3 млрд. дол.; Йорданія – 0,3 млрд. дол.[293]. Що, імовірно, щорічно такі обсяги допомоги повторюються.

За теоретичного приєднання України до статусу «Основного союзника США поза НАТО», вдалося б залучити додатково близько 300-500 млн. дол. США для підсилення безпекового компоненту держави, що сприяло б ефективнішому протистоянню збройної агресії Росії. Проте, усі декларації щодо підтримки Києва під час російської агресії, відбуваються повільно. Е. Блінкен під час виборчої президентської кампанії у 2020 р. зазначив, що підтримка США є стабільною та незміною у майбутньому[253], проте під час офіційного візиту в травні 2021 р. в так і не було зазначено суттєвих кроків до надання Україні статусу MNN чи ПДЧ до вступу в НАТО[116].

Враховуючи вищевказане можна вважати, що наявна військова нормативно - правова база дозволяє США проводити в Україні військово-політичну допомогу поза межами НАТО, і щорічно посилювати її. Але обережні кроки Вашингтону, на нашу думку, імплементуються із запізненням та дуже зважають на політичну

ситуацію. Кількість американської допомоги залежить від стану перебігу конфлікту на Донбасі, ефективності Нормандського формату та імплементації Мінських домовленостей. Хоча надання статусу MNNA чи ПДЧ до вступу в НАТО у 2014 р., вважаємо, сприяло б припиненню російської агресії ще у 2014 – 2015 рр. Що стало б основою для набуття повноцінного членства в альянсі НАТО.

3.2 Воєнно-технічна співпраця України та США

З початку російської агресії з 2014 р., США залишається основним безпековим донором для України у наданні товарів та техніки військового призначення[238]. Саме позиція США, після початку російської агресії, допомогла значно підсилити сили АТО та в подальшому підрозділи ООС. Проте перше, за обсягом значне, надання Вашингтоном військово-технічної допомоги відбулося лише у 2015 р. у вигляді 10 автомобілів HMMWV[121]. Знадобилося близько 1 року уряду США, щоб переконати Конгресом США та керівництвом України президента США Б. Обаму та Державний департамент США у наданні летальної зброї, обладнання чи іншої військової техніки[256]. Б. Обама не підписав законопроект S.2828, що визнавав Україну основним союзником США поза НАТО, а це в свою чергу створило б сприятливі умови для тіснішої співпраці між державами.

Проте Україна змогла отримати військову допомогу незважаючи на спротив Б. Обама, завдяки сильному лобіюванню в Конгресі США, хоча це і сталося зі значним запізненням[254]. Найефективнішим політиком, який відстоював надання Україні оборонної та летальної зброї, був Д. Маккейн, конгресмен США. Він неодноразово брав участь у внутрішньому політичному протистоянні в США, задля надання допомоги Києву та більш широкій програмі співпраці Вашингтона та Києва у безпековому плані[118]. У 2016 р. сенатори Д. Маккейн, Л. Грем та Е.

Клобучар разом із президентом України П. Порошенком відвідали зону АТО поблизу м. Маріуполь[201]. Візит засвідчив підтримку України представниками політичної влади США та продемонстрував справжній стан справ підрозділів АТО. Для успішної співпраці між Києвом та Вашингтоном у безпековій сфері необхідний був сталий механізм та орган для швидкого отримання військової допомоги. Для цього, задля координації та швидкої імплементації процесу надання допомоги Вашингтоном, на структурний підрозділ «Відділ оборонного співробітництва (ODC)» Європейського командування ЗС США[64]. «United States European Command» (USECO) були покладені дані обов'язки у 2014 р. Відділ оборонного співробітництва (ODC) є основним органом, що співпрацює з Міністерством оборони США і Збройними Силами України і офіційно представляє Міністерство оборони США та включає наступні функції, а саме:

- підтримка модернізації ЗСУ та сприяння досягненню визначених цілей у рамках двосторонніх зовнішньополітичних відносин, проводячи паралельно взаємодію на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях;
- допомога американського уряду в наданні значних обсягів летальної та нелетальної зброї, спорядження, медичного обладнання, транспорту, морського флоту, розбудові військової інфраструктури, надання іншої матеріально-технічної допомоги.
- допомога в тренувальній місії американськими військовослужбовцями підрозділів ЗСУ та НГУ[63].

Задля досягнення визначених цілей та функцій ODC, Урядом США були відновлені, започатковані та в подальшому розгорнуті програми, які направлені на системне зміцнення безпекового компоненту України та оборонних можливостей сил АТО та ООС[1].

1. Програма FMF (Foreign Military Financing), що була заснована у 1994р. та діяла до початку російської агресії та надалі[47]. Функцією програми FMF є

фінансова допомога Україні для купівлі військової техніки, майна та послуг союзникам США[48]. Дана програма являється однією з основних джерел США щодо підтримки України.

2. Програма ERI (European Reassurance Initiative) фінансується Міністерством оборони США, спрямована на підсилення американської присутності в Європі та підвищення рівня безпеки[61]. Започаткована у червні 2014 р. за ініціативи президента США Б. Обама у зв'язку з російською агресією на сході України та анексією Криму. Програма призначена для зміцнення європейської безпеки для членів НАТО і їх союзників у Європі, особливо країн, що є суміжними з Росією.

Допомога програми ERI спрямована на:

- підтримку постійної ротаційної присутності ЗС США в Центральній та Східній Європі внаслідок проведення навчань і зв'язаного з цим розміщення військ;
- допомогу в забезпеченні безпеки країн, які під дією впливу «російської загрози», а саме Грузія, Україна та Молдова, з метою вдосконалення їх обороноздатності та підвищення ефективності і взаємодії з військами альянсу США і НАТО;
- підвищення ефективності реагування ЗС США на непередбачувані обставини в Центральній та Східній Європі[3].

Додатково згідно програми ERI, уряд США зобов'язаний переглянути кількісну присутність американських військ у Європі. У зв'язку з чим до кордонів з Україною (країн членів альянсу НАТО) було направлено:

- 600 десантників на ротаційну основу в Литву, Латвію та Естонію;
- корабель ВМС США «USS Donald Cook», який ввійшов в акваторію Чорного моря для проведення військових навчань поблизу м.Констанца, Румунія;
- направлення на ротаційну основу ескадрильї F-16 та транспортних літаків в Польщу та прибалтійські країни[46].

Переміщення американських військових контингентів не відбувалися безпосередньо на територію України, але продемонстрували Росії наміри щодо

підтримки союзників та України[4].

3. Програма USAI (Ukraine Security Assistance Initiative) діє на основі закону H.R.4278 - Ukraine Support Act від 2 квітня 2014 р.[44]. Закон про Дозвіл національної оборони США, від 2016 р. заснував Українську ініціативу сприяння безпеці (USAI) для забезпечення Києва рядом оборонних товарів та навчанням. Як у 2017, так і в 2018 р. NDAA дозволила Україні фінансувати щорічно 350 млн. доларів , що ввійшло до першої десятки одержувачів допомоги США у сфері безпеки у світі[54].

Програма USAI фінансується за рахунок коштів Міністерства Оборони США і призначена для надання Україні фінансової та технічної допомоги, проведенні консультацій та підвищення рівня безпеки держави у період російської агресії.

В загальному з 2014 р. по 2021 р. уряд США виділив Україні близько 1,8 млрд. доларів (додаток Е) на зміцнення безпеки України[103]. Але фінансова допомога США не була однаково пропорційною починаючи з 2014 р., а збільшувалася поетапно із стабілізацією бойових дій на сході України та налагодженням позитивних політичних взаємовідносин між державами.

Шляхи надходження допомоги відбувалися через три основні програми, а саме USAID, FMF та ERI (додаток Є)[78], які фінансували лише цільові статті витрат. Тобто, наприклад, стабільні витрати протягом 2014-2021 рр. були FMF та FMF, що забезпечувало системність, стабільність та здатність України прогнозувати свій безпековий розвиток на кілька років вперед.

Але не всі статті витрат американської допомоги є у відкритому доступі, зважаючи на державну таємницю і тому цифри, на нашу думку, є приблизними. Найбільш достовірні дані, на нашу думку, наведені додатку Ж[66].

Основною ж програмою, яка є найбільш важливою для України, є «Програма продажу озброєння і військової техніки збройним силам іноземних держав. Програма фінансової допомоги збройним силам іноземних держав(FMS/FMF)». Її

основний принцип полягає у тому, що військовий товар, який не може бути виготовлений компанією УКРОБОРОНПРОМ на своїх підприємствах, і при потребі купує техніку в США чи отримує її безкоштовно[134]. Відповідно до умов реалізації програми, американська сторона надає українській стороні кошти на закупівлю конкретного дефіцитного обладнання, яке технічно не може бути виготовлено на території України. Та після цього товар потрапляє в розпорядження МОУ чи ЗСУ. Група товарів, що надійшла у вигляді гуманітарного чи військового вантажу, повністю фінансово лягає на українську сторону у вигляді брокерських витрат, розвантаження-завантаження та зберігання вантажів на терміналах. Перші вантажі допомоги мали нелетальне спрямування та були спрямовані на гуманітарну сферу в Україні. Лише подальша після 2014 р. допомога спрямовувалася на знешкодження російської агресії в Україні.

З 2014 по 2021 рр. Україна отримала від американського уряду в якості гуманітарної допомоги для протидії збройній агресії Росії наступне майно:

- 2014 р. - 330 тис. сухих пайків для споживання в польових умовах, 2000 бронежилетів для сил АТО, 1500 наборів медичної допомоги, 1000 спальних килимків, 3 600 камуфляжних жакетів та накидок, 400 упаковок марлевих бинтів і 1000 чохлів на каски, 20 проти мінометних радарів, 35 броньованих позашляховиків VOLKSWAGEN AMAROK та TOYOTA LAND CRUISER 200, а також 2300 комплектів військової польової форми[96].
- 2015 р. було поставлено 30 бронеавтомобілів HMMWV, 17 броньованих автомобілів FORD RANGER, 5 катерів WILLARD SEA FORCE 730 та SEA FORCE11M для ВМС України, 100 бронеавтомобілів HMMWV[97].
- 2016 р. отримали 5 медичних автомобілів BURTEK B4731 HMMWV, сучасні безпілотні літальні апарати RQ-11B ANALOG RAVEN SYSTEM, 1084 приладів нічного бачення AN/PVS-14, 5 автомобілів FORD RANGER TRUCK та 8 FORD TRANSIT[98].

- 2017 р. - 500 мобільних високотехнологічних цифрових радіостанцій, 40 автомобілів швидкої допомоги HMMWV M997A2,самозарядні великокаліберні снайперські гвинтівки M107A1 BARETT та боєприпаси, 40 медичних автомобілів HMMWV, пістолети GLOCK та боєприпаси до них[99].
- 2018 р. - отримали 2500 одиниць приладів нічного бачення AN/PVS-14, протитанкові ракетні комплекси американського виробництва типу JAVELIN, 2 патрульні катери класу ISLAND[100] .
- 2019 р. - 20 броньованих бойових автомобілів типу HMMWV і 15 медичних машин BURTEK B4731 HMMWV, 2 сучасних контр батареїні радары класу AN/TPQ-36[101].
- 2020 р. відбулася передача радіостанцій HARRIS, протитанкових ракетних комплексів JAVELIN та боєприпасів до них на суму 60 млн. доларів, техніку оборонного і медичного призначення на 25 млн. доларів[102].
- 2021 р. очікуються 2 анти артилерійські радары та кілька безпілотних літальних систем, 2 патрульні катери типу ISLAND, також засоби захисту зв'язку та інше[237]. 1 вересня 2021 р. Президент США Д. Байден під час зустрічі з Президентом України В. Зеленським анонсував надання Україні допомоги в сумі 60 млн. доларів[258]. 15 листопада 2021 р. відбулася четверта та остання передача Україні 80 тон боєприпасів, в тому числі ракетні комплексы типу JAVELIN[122].

Проте детальніше про весь пакет допомоги США у 2021 р. можна підсумувати після отримання всього обіцяного устаткування та озброєння.

З 2014 р. по 2020 р. було зосереджено увагу на постачанні до ЗСУ, НГУ, ДПСУ та СБУ матеріально-технічної допомоги летальної і нелетальної дії. Саме після виборів в США у 2016 р. Президента США та обранням нового Конгресу, відбулися зміни, що дозволили отримати Україною зброї летальної дії. Дані зміни також слугували для дозволу американським компаніям вести комерційні продажі зброї в Україну без посередників[115].

Водночас існують і численні проблеми, які виникають із зберіганням вантажів на складах Державного підприємства «Міжнародний аеропорт Бориспіль». Оскільки 70-80% обсягу допомоги здійснюється через аеропорт, то у зв'язку з введенням в 2016 р. нових правил застосування тарифів на терміналі, відбувалося скасування пільг зберігання допомоги. Відповідно до правил, безкоштовне зберігання існує лише перші 3 дні, далі – наростаюча ціна. Від 3 до 10 днів зберігання – ціна 3 грн. за кг, від 10 до 20 днів – 4 грн., від 20 днів і далі – 5 грн..

Середній термін зберігання становить 15-20 днів. В більшості вантажі приходять різними партіями без повідомлення від відправника, без супроводжуючих документів або з суттєвими розбіжностями з попередніми документами. Це в свою чергу продовжує розмитнення і простій допомоги на складах аеропорту, що фінансову лягає на українську сторону. Наприклад, вантаж вагою в 30 тон, який зберігається 17 днів, обійдеться платникам податків України приблизно у 1,5 млн. грн.[53].

Важливим фактом є, те що матеріально-технічна допомога союзниками (особливо США) мала величезний політично-пропагандистський ефект на користь Україні, адже це свідчило що українців підтримує США та альянс НАТО. Але ця допомога, на нашу думку, була мінімальна, у зв'язку з тим, щоб не спровокувати Росію до більш радикальних збройних методів. Тобто, якщо проаналізувати всі поставки, то до України надходила та допомога, яка лише точково задовольняла потреби. Також зважаючи на практику велика частка військових товарів та устаткування переданих Україні є технологіями озброєння минулого покоління США, та, на нашу думку, не завжди актуальні сьогодні під час бойових дій 21 століття.

Починаючи з 2020 р. США разом із Великобританією відмовилися від точкової допомоги та розпочали широку кампанію щодо зміцнення Військово-

морських сил України. З огляду на те що у 2014 р. Росія анексувала в Криму близько 80% активів та особовий склад, що перейшов на бік Російської Федерації[104]. США розпочали відродження ВМС України наданням кораблів типу ISLAND, що стануть одними з основних кораблів ВМС України. У жовтні 2018 р. у м. Балтимор, США, відбувалася офіційна церемонія безкоштовної передачі патрульних катерів класу ISLAND[217]. Передача катерів відбулася за програмою «Excess Defense Articles, EDA». Кораблі були передані українській стороні, проте в загальному сукупні витрати на їх логістику становили близько 10 млн. доларів(додаток 3)[74]. Повністю вважати, що Київ отримав безкоштовно 2 кораблі, є хибним твердженням, оскільки величезні логістичні витрати на транспортування та включення човнів у склад ВМС України, викликає чималу критику зі сторони експертів зважаючи на їх високу фактичну вартість.

Схожа ситуація існує і в безкоштовно отриманих автомобілях HMMWV від Уряду США. Безкоштовна передача колісної техніки відбувається лише у вигляді самих автомобілів та не включає супутні додаткові витрати. Перші партії HMMWV, які надходили в якості допомоги, були ті автомобілі, що були законсервовані для зберігання та виготовлені у 80-90 рр. минулого століття[73]. Середній вік автомобіля становив 30-40 р., що для військових України спричиняло додаткове навантаження у ремонті та обслуговуванні. Лише у 2019 р. Київ почав отримувати нову колісну техніку HMMWV[271]. Усі передані HMMWV, як і раніше, не мали додаткових матеріалів для їх технічного обслуговування та запасних частин. Оскільки дана техніка має маркування «спеціальна техніка», то вільно закупити Україною додаткові запчастини та матеріали на цивільному ринку змоги не має. Для прикладу, тендер для проведення технічного обслуговування та ремонту одного автомобіля в/н 64-12 А9 військової частини А1619 м. Гайсин, вартує у 2021 р. близько 11,8 млн грн, що, на нашу думку, є в рази більшою, ніж вартість однієї одиниці техніки, що виготовлена в Україні[87].

Зважаючи, що на озброєнні ЗСУ та інших силових відомств України знаходиться близько 335 одиниць переданої техніки[20], то обслуговування переданих НММВВ є суттєвою проблемою та фінансовим тягарем для обмежено військового бюджету України.

Військово-технічна допомога США з 2014 р. є дуже важливим фактором, у період українсько-російського збройного конфлікту, як з технічного так і для морального боку для України. Технічне посилення США допомогло переламати хід ведення бойових дій на користь Києва та значно модернізувати власні спроможності оборони. Додатково, допомога США зіграла важливу пропагандистську роль проти агресора. Наприклад, з отриманням Україною протитанкових ракетних комплексів типу JAVELIN, кількість появи та обстрілів сил АТО/ООС з танків звелось до мінімум[117].

США надає широку фінансову підтримку безпекового компоненту України, проте в порівнянні з іншими країнами, Київ отримує значно меншу допомогу. Поточна ситуація з військово-технічним підсиленням Києва відбувається у порівнянні з Єгиптом, із значними відмінностями. Єгипет за 2021 р. отримав від млрд. доларів[45]. В порівнянні Україна за 2021 р. – 275 млн. доларів на початку року[304] та у вересні додатково ще 60 млн.[296], що сумарно склало 345 млн. доларів. При тому, що Єгипет не веде активні бойові дії в регіоні та не має суттєвих територіальних претензій до сусідів. Основна функція, яку покладають США на Каїр – безпека Суецькому каналі та боротьба проти піратства в Червоному морі. Україна ж веде гібридну війну проти Росії, яка включає в себе традиційні методи війни, забезпечує безпеку в інформаційному та віртуальному просторі, енергетичному секторі. Тому, на нашу думку, фінансова допомога США є для України ваговою, проте в порівнянні з іншими країнами, недостатньою.

Американська безпекова військово-технічна допомога для України є стратегічною та важливою під час бойових дій проти Росії. Хоча безкоштовне її

отримання і несе суттєві фінансові витрати українською стороною, проте є одними із вирішальних факторів стримування Росії від подальшої ескалації конфлікту. Тому співпраця двох країн у військово-технічній сфері потребує розвитку та значного розширення, щоб звільнити українські території окуповані Росією.

3.3 Навчально-тренувальна місія американських військових в Україні з 2014 р.

Тривала підтримка США в період російської агресії з 2014 р. і до сьогодні, була сфокусована на системну модернізацію в усіх силових відомствах України. А це було б неможливо без сил і засобів логістики і висококваліфікованих американських фахівців, які допомагають в розвитку сфер. Для більш детального дослідження, на нашу думку, даний розділ необхідно розділити на дві частини, а саме:

- воєнно-логістична допомога США;
- військово - тренувальна місія США щодо навчання військових та інших працівників ЗСУ, НГУ, СБУ, ГУР та інші підрозділів.

В більшості випадків цільові програми США, щодо допомоги Україні, були єдині за своєю метою і впроваджувалися єдиним пакетом та із загальним бюджетом. Воєнно-логістична допомога, здебільшого, здійснювалася через трастові фонди НАТО (в більшості будучи ініціативою США), а військово-тренувальна місія – ціле направлено через цільові фонди фінансування.

I. Завдяки активній та передовій позиції США в НАТО, альянс розгорнув низку цільових трастових фондів НАТО (далі – ТФ) для України. Які є потужними практичними механізмами співробітництва між країнами для удосконалення спроможностей військ та загальній модернізації усіх силових відомств України. Вказуючи альянс НАТО, який діє колективно, на їх загальному фоні, позиція США

є стратегічною, через найбільшу кількість членських внесків, що складають станом на 2018 р. 3,57% свого ВВП[165] та потужність власних ЗС. Тому США, через своє фінансове становище, мають періодичне право щодо прийняття рішення альянсу НАТО у свою користь. В даному випадку це рішення позитивно відобразилося на українській стороні. Загальний бюджет ТФ, що направлений США в структурі НАТО на допомогу Києву, склав 25 млн. доларів[225].

Всього було засновано 9 ТФ для допомоги, при цьому 6 з них на виконання рішень Саміту НАТО в Уельсі 4-5 вересня 2014 р. з участю США (додаток И)[21], ініційованих п'ятим президентом України П. Порошенком під час свого офіційного візиту.

Для виконання Уельських домовленостей, що були досягнуті 5 листопада 2014 р. були заносовані трастові фонди, для надання Україні допомоги[164]. Фінансування та виконання ТФ покладалося на держав-учасниць альянсу НАТО, проте за переважаючої ролі США. До них відносяться:

1) Трастовий фонд з логістики та стандартизації ЗС України. Очікуваний бюджет складає 4,1 млн. євро, але фактично виділено 1 617 858 євро (39% від потреби). Країни-контрибутори: США, Бельгія, Болгарія, Канада, Чехія, Данія, Нідерланди, Польща, Туреччина[70]. За напрямом “Логістика” ініційовано було наступні програми:

1. Розроблення документів щодо системи логістики, вході яких було введено в дію:
 - тимчасову Настанову з логістичного забезпечення Збройних Сил України, ч. I (стратегічний, оперативний рівень);
 - тимчасове Керівництво щодо організації забезпечення матеріальними засобами та послугами;
 - тимчасову Настанову з логістичного забезпечення Збройних Сил України, ч. II (тактичний рівень).
2. Реалізація пілотного проекту на базі 46 Окремого Центру Забезпечення (м.

Одеса) та 79 окрема десантно-штурмова бригада (м. Миколаїв). Стан реалізації проекту (46 ОЦЗ) склав:

- прокладено лінії комунікацій, забезпечено доступ до мережі Інтернет (за рахунок ЗС України);
- закуплено та передано 100 комп'ютерних планшетів;
- станом на липень 2019 р. завершено ремонт 4 сховищ зберігання;
- грудень 2019 р. закуплено та передано автомобілі для перевезення палетів – 2 од., електричний штабелер – 1 од., палетоукладальник – 1 од.;
- березень 2020 р. передано на безоплатній основі у якості благодійної допомоги. Україні 12 одиниць сканерів для 46 ОЦЗ та закуплено та встановлено стелажне обладнання, засоби механізації[174].

Протягом 2018-2020 рр. через недостатнє фінансування проекту не проводяться ремонтні роботи в складських приміщеннях (речовий склад) 79 одшбр (м. Миколаїв), закупівля складського обладнання та програмного забезпечення для 79 одшбр не здійснювалася.

За напрямом “Стандартизація” ініційовано у січні 2019 р. підписання контракту на виконання робіт з компанією “Gordic”, Чеська Республіка, щодо створення «Інформаційної системи управління стандартизацією» (ІСУС) [12].

За напрямом “Кодифікація” ініційовано:

- листопад 2018 р. на 114 засіданні Групи національних директорів з кодифікації НАТО АС/135 підписано Сертифікат щодо досягнення Україною 2-го рівня участі у Системі кодифікації НАТО;
- з 01 січня 2019 р. Україна взяла участь у системі кодифікації НАТО за 2 (повноправним) рівнем.

2) ТФ з удосконалення системи командування, управління, зв'язку та комп'ютеризації (С4). Очікуваний бюджет становив 3,7 млн. євро. Поточний

бюджет склав 4 003 142 євро (108% від потреби)[126]. Країни-контрибутори: Канада, Данія, ФРН, Ісландія, Латвія, Литва, Польща, Туреччина, Великобританія, США.

У рамках реалізації завдань ТФ здійснюються наступні проекти:

- регіональна програма НАТО з безпеки повітряного простору (RASP). Стан реалізації проекту: завершено виконання 3-х етапів.
- забезпечення ЗС України засобами тактичного та супутникового зв'язку (SATCOM). 13 грудня 2018 р. від Агенції НАТО із зв'язку та інформації (NCIA) отримано обладнання захищеного зв'язку у вигляді радіостанцій (термінал) супутникового зв'язку “DTCS Radios” – 55 од. та супутникових трекерів “NANO SHOUT Burst Devices” – 245 од.[203].

3) Проект з обміну досвідом та знаннями в межах ТФ НАТО задля удосконалення системи командування, управління та зв'язку. ТФ оплачує змагання фахівців ІТ сфери, які розуміються у питаннях у сфері оборони. Вони тестують системи на рахунок вразливості та унеможливають майбутні мережеві атаки. Стан реалізації:

- березень 2018 р. участь представників ЗС України у змаганнях з програмування “TIDE Hackathon 2018” (м. Подгориця, Республіка Чорногорія)[248].
- 25 лютого – 01 березня 2019 р. українські команди взяли участь у змаганнях фахівців з програмування НАТО “TIDE Hackathon 2019”, м. Варшава, Р. Польща. Команда ВІТІ посіла II місце[149].
- 27-31 травня 2019 р. проведено II Національне змагання з програмування “Ukrainian Defense Hackathon 2019”, м. Київ. У змаганнях брали участь 14 команд від сектору безпеки та оборони України[292].
- 17-21 лютого 2020 р. українські команди взяли участь у змаганнях фахівців з програмування НАТО “TIDE Hackathon 2020”, м. Мюнхен, ФРН. Команда ВІТІ посіла II місце[294].

4) ТФ з фізичної реабілітації (протезування) військовослужбовців, які поранені в АТО/ООС. Основний виконавець - Міністерство соціальної політики за сприяння

МОУ. Очікуваний бюджет: 3,388 млн. євро. Поточний бюджет: 3,150 млн. євро (93% від потреби). Країни-контрибутори: Болгарія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, ФРН, Угорщина, Японія, Литва, Нідерланди, Португалія, Словаччина, Словенія, Швеція, Туреччина, США[132]. Завдяки фінансуванню ТФ, допомога надається за 2 основними напрямками:

1. Допомога пацієнтам (військовослужбовцям та звільненим з військової служби) сектору оборони і безпеки. Всього з початку існування ТФ:
 - 531 осіб пройшли медичну реабілітацію в медичних закладах держав-членів НАТО[33];
 - 28 особам, що втратили кінцівки внаслідок бойових дій проведено протезування кінцівок;
 - 13 травмованих військовослужбовців пройшли професійну перепідготовку (освоїли нову виробничу професію) та отримали реабілітацію;
 - проведено 17 спортивних таборів “Повернення до життя”: було підтримано 340 осіб (170 в/сл та 170 цивільних)[190];
 - проведено 5 таборів сімейної реабілітації для 149 осіб спільно з МОУ на базі зимових видів спорту у Тисовці у Львівській області[158].

2. Допомога системі медичної реабілітації в Україні. Всього з початку існування ТФ вдалося досягнути:

- підвищено кваліфікацію 7930 фахівцям з питань реабілітації (230 інструкторів, 1 800 практиків та 5 900 в/сл) та надано допомогу у реформуванні системи військово-медичного забезпечення[144];
- закупівлі медичного обладнання для закладів з лікування (реабілітації) ветеранів, підвідомчих Міноборони, МВС, Міністерства ветеранів, МОЗ;
- професійної підготовки (підвищення кваліфікації) та обміну досвідом медичного персоналу[86].

3. ТФ зі створення системи зміни військової кар’єри на професійну цивільну.

Відповідальний виконавець – Міністерство у справах ветеранів України з очікуваним бюджетом у 675 тис. євро, який був виконаний на 100%. Країни - контрибутори: США, Албанія, Хорватія, Греція, Люксембург, Норвегія, Португалія, Туреччина. У рамках ТФ реалізовувались 3 основні проекти:

- концепція перспективної системи соціальної адаптації військових до умов мирного життя після військової служби;
- методологічна база функціонування структур ЗС України, які відповідатимуть за питання соціальної адаптації[130].

Тривалість трастового фонду дії - 01.04.2015 р. – 30.03.2018 р. та успішно функціонує і до сьогодні.

II. Навчально – тренувальна місія США, на досягнення українськими військовими рівня підготовки країн - альянсу НАТО. Щорічно, починаючи активно з 2014 р., в Україні проводяться низка міжнародних військових навчань за безпосередньою участю США та їх сателітів.

З початком російської агресії у 2014 р., в Україні за участю американських військових відбуваються ряд численних навчань, а саме:

1.«Швидкий тризуб» (англійською «Rapid Trident») - військові навчання на території України, переважно на території Яворівського військового полігону з 2006 р. в рамках програми «Партнерство заради миру» за участю військовослужбовців країн НАТО. Метою їх проведення є підготовка до спільних дій у складі багатонаціональних сил під час коаліційних операцій[159].

З 2014 р. міжнародні навчання відбуваються щорічно, та щоразу збільшуючи кількість військ та техніки. Війська США, що приймають участь, є одними із найбільшим контингентом та відіграють важливу роль. Хронологія навчань є наступною:

Рік проведення	Кількість американських військових під час навчань	Кількість українських військових під час навчань	Всього учасників
2014 р. [275]	не відомо	не відомо	1200 учасників
2015 р. [275]	500	800	1800 учасників
2016 р. [131]	не відомо	400 осіб США та Канади	1800 учасників
2017 р. [157]	1000	500 осіб США та Канади	2500 учасників
2018 р. [160]	не відомо	не відомо	2200 учасників
2019 р. [161]	не відомо	500 осіб США та Канади	3500 учасників
2020 р. [85]	не відомо	не відомо	4000 учасників
2021 р. [120]	2500	1000	6000 учасників

2. Навчання «Сі Бриз» (англ. Sea Breeze exercise) — багатонаціональні військові навчання, які проводяться на території України, починаючи з 1997 р., відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння і співробітництво в галузі оборонних та військових відносин між Міністерствами Оборони США і Міністерства Оборони України від 1993 р.. Співорганізаторами навчань виступають Україна та США[14]. Метою навчань є покращення співпраці і координації між країнами чорноморського регіону, окрім РФ, відпрацювання маневрів в морі і на суходолі. За домовленістю, Україна надає військову і цивільну інфраструктуру чорноморського узбережжя, а США підтримують навчання фінансово, надають поміч в техніці та обладнанні. Навчання не проводяться виключно з країнами-членами НАТО - участь в них беруть як члени блоку, так і інші країни.

З 28 червня до 10 липня 2021 р. відбулися найбільші навчання «Сі Бриз», починаючи з 1991 р.. В яких прийняло участь близько 3 тисяч учасників, 30 кораблів, 30 повітряних суден, 18 команд спеціального призначення та водолазних

підрозділів[162].

У 2021 р. відбулися ряд українсько-американських та інших військових навчань, що стали дзеркальними діями на масові переміщення російських військ до східних та південних кордонів України. Саме перекидання Росією свого 100 тисячного збройного контингенту, спричинило американську консолідацію у демонстрації підтримки України у разі агресії. Тому масштабні навчання військових України та США, продемонстрували РФ підтримку Вашингтоном та готовність до дій (додаток І)[152]. Станом на серпень 2021 р. російські підрозділи так і знаходяться біля кордонів України, тим самим створюючи напругу збройної інтервенції в Україну[95].

Крім видових міжнародних навчань між державами, США започаткували ряд програм щодо тренування українських підрозділів на постійній основі. Тренування бійцями США відбуваються механізованих підрозділів, ССО, ВДВ, НГУ та інших з'єднань. Станом на 2021 р. кількість американських інструкторів складає порядку 160 осіб та за потреби США готові до збільшення кількості власних військовослужбовців[212].

Згідно фінансуванню програми «Міжнародна військова освіта та підготовка», Вашингтон щорічно тренує українських військових як на території України, так і в США. Суми витрат, починаючи з 2014 р., зростають щороку, що позитивно відображається в інтеграцію системи НАТО. Сума, що виділяється урядом США починаючи з 2019 р. на військову освіту та тренування складає 2,9 млн. доларів, що є майже у два рази більше ніж та, що була виділена у 2014 р.. США щороку фінансує ряд курсів для українських військовослужбовців, які проходять безпосередньо в США. Військові, що володіють відповідним рівнем англійської мови, направляються в навчальні центри, де нарівні з американськими військовими здобувають освіту[18]. Я також завдяки даній програмі також здобув військову спеціальну освіту в США.

Навчально-тренувальна місія США є стратегічно важливим елементом допомоги Україні у навчанні та тренуванні військового елементу. Адже ці навчання максимально швидко пришвидшують інтеграцію сфер безпеки України у альянс НАТО. Близько кількох десятків тисяч українських військових значно підвищили власний професійний рівень, що позитивно відобразилося на протидії російській збройній агресії.

Щороку, за підтримки США, розвивається в Україні також і навчально-матеріальна база, яка перебуває у власності Міністерства оборони України в Чорноморському регіоні. Саме посилення басейнів Чорного та Азовського морів шляхом побудови військових баз за фінансування Вашингтона, є пріоритетом обох держав. Для прикладу, 133 Військово-морський мобільний будівельний батальйон ВМС США та американська компанія «KVG» безпосередньо будує ряд військових об'єктів на півдні України, а саме:

- пірс на базі ВМС України та оперативний центр для обслуговування катерів в м. Очаків Миколаївської області;
- казарма для морських піхотинців в м. Миколаїв[205];
- бази дислокації кораблів ВМС України в м. Бердянськ та м. Маріуполь та інші[204].

Вдосконалення навчальної- тренувальної та критичної інфраструктури за допомогою американських ресурсів є важливим аспектом посилення збройних спроможностей України в чорноморському та азовському регіоні. Це слугує важливим фактором в стримуванні російської агресії та недопущення її сфери впливу. Із побудовою керченського моста Росія почала диктувати власні правила перетину, що дестабілізує ситуацію та провокує подальший російсько-український конфлікт[71].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Військова допомога США в період українсько-російського збройного конфлікту з 2014 р. стала одним із вирішальних факторів у стримуванні Росії. В результаті дослідження встановлено, що завдяки воєнно-політичному діалогу України та США вдалося досягти суттєвого підсилення українських силових структур, що задіяні в АТО/ООС. Американська допомога з 2014 р. склала 2,5 млрд. доларів, що надавалися у вигляді технічної, навчально-тренувальної та логістичної допомоги[27].

Завдяки військово-політичному діалогу Києва та Вашингтона з 2014 р. розпочалася широка програма посилення українського безпекового сектора. Позитивом для української сторони є те, що зміни відбуваються системно, а не точково. Проте швидкість імплементації системних змін, на нашу думку, є повільною та не відповідає поточній ситуації. Дане недопрацювання залежить від політичного діалогу, який безпосередньо впливає на військовий альянс обох держав.

США розгорнули широку навчальну-тренувальну місію в Україні, яка починаючи з 2014 р., зростає щорічно в кількісному складі особового складу та техніки, що задіяна. У 2021 р. на міжнародних навчаннях «Рапід Трайдент» вперше була застосована мультинаціональна бригада та проведенні батальйонні бойові стрільби[249]. Збільшення спільних військових навчань є особливо актуальними на тлі масових переміщень військ Росії до українських кордонів. Реакція на контр заходи Києва та Вашингтона є швидкою на ворожі дії Росії. При перших публікаціях в ЗМІ російської активності поблизу кордону України, були проведені спільні військово-морські навчання України та США[251].

Вашингтон на постійній умові здійснює контр заходи щодо Росії, яка дестабілізує ситуацію в Україні та гостро реагує на них підсилюючи ті чи інші

сфери безпеки України. Починаючи з 2020 р. авіація та військові підрозділи США на постійній основі беруть участь в спільних навчаннях з українськими ССО, ДШВ, НГУ та іншими підрозділами. Дана демонстрація спільних дій є суттєвим стримуючим фактором для Росії[75].

Присутність США в Україні у вигляді військових підрозділів та радників, дозволяють модернізувати безпековий сегмент України. Адже будівництво інфраструктури, спільні тренування військових підрозділів та військово-технічне оснащення України є наслідком стратегічного партнерства обох держав.

Особливий фокус співпраці Києва та Вашингтона підвищився в листопаді 2021 р., перед новою імовірною ескалацією конфлікту. Розширення програми співпраці буде спрямований на повітряний та морський компонент України[215].

Американське посилення військового потенціалу на півдні та сході України, дає основи для того, що вони будуть перебувати максимально довго на українській території. США зацікавлені в системному посиленні безпекового компоненту України, адже це гарантує безпекові гарантії для держав-членів НАТО східного регіону Європи. На основі бойового досвіду українських військових проти Росії з 2014 р., Збройні Сили США що 2 роки змінюють власні бойові військові доктрини та статuti. Американські вояки можуть ознайомлюватися з унікальним досвідом України, не приймаючи безпосередню участь в бойових діях[50]. Це підтверджується особистим досвідом автора: під час навчання в США у 2018-2019 рр., основний сценарій практичних занять відбувався з прив'язкою до російсько-українського збройного конфлікту з 2014 р..

ВИСНОВКИ

Із перемогою Революції Гідності, в Україні виникла складна політична та економічна криза, якою негайно скористалася Росія. Москва, здійснивши незаконну анексію Криму, продовжила дестабілізаційні дії по решті території України. Такі фактори, як небезпека подальшої ескалації конфлікту, відсутність коштів у держбюджеті та самоусунення політиків від своїх обов'язків, несли загрозу можливого зникнення української держави[112].

З анексією Криму та розгортанням гібридної збройної боротьби Росії на Донбасі, Україна зіштовхнулася з потужним ворогом, який має другу за потужністю і кількістю армій світу[235]. Кількісно та якісно по силовому сектору Росія значно переважає Україну. Згідно даних міжнародного аналітичного порталу Global Firepower 2021, порівняння військового потенціалу України та Росії є наочним прикладом, наскільки Москва є потужна[43]. Україна розміщена у даному рейтингу на 25 сходинці, що є достатнім результатом у світовому рейтингу. Розміщення України в даному рейтингу, на нашу думку, є результатом допомоги Вашингтону. Згідно рейтингу у 2016 р. Україна перебувала на 30 сходинці, та в щорічних показниках вдосконалює власні позиції[234].

США є однією з перших держав, які прийшли на допомогу Україні. Починаючи з березня 2014 р. Київ та Вашингтон започаткували широку програму політичних зустрічей, які в подальшому сприяли підписанню спільних нормативно-правових документів та запровадженні пакетів санкцій проти Росії. Вашингтон надав Києву кредитні гарантії, що слугувало маркером початку роботи із ЄС та започаткувало нову програму співпраці з МВФ, яка в подальшому стабілізувала фінансово-економічну діяльність та сприяла досягненню прийняттого балансу золотовалютного фонду України.

Політичний діалог обох держав з березня 2014 р., вийшов на новий рівень

співпраці, що підняло «українське питання» на значний рівень важливості у світовій спільноті. Результатом чого стало, збільшення взаємних візитів вищого політичного керівництва держав, діяльність неурядових організацій та збільшення військової допомоги.

Тривалий час нормативно-правова база України та США з 1991 р. по лютий 2014 р. існувала на мінімальному базовому рівні. До початку Революції Гідності між державами діяло 138 угод та договорів, при чому за президенства В. Януковича було укладено лише 9 документів, що свідчить про низький рівень співпраці. За аналогічний 6 річний термін між Києвом та Вашингтоном було укладено 35 документів, що свідчить про підвищену політичну активність[17].

Анексія Криму та збройна боротьба на сході України викликали комплекс заходів США, які змусили Російську Федерацію до припинення активних наступальних дій. Одним із основних методів тиску на вище політичне керівництво Росії стали економічні санкції, які в березні 2014 р. були введені США. Вони стали маркером для інших країн світу, для запровадження та стали індикатором для тих держав, які підтримують західний вектор розвитку чи східний. Внаслідок дії санкцій, Росія зазнала значного скорочення доходів в бюджет країни, відповідно це потягло за собою зменшення видатків на підтримку терористичних організацій Л/ДНР та фінансування власних Збройних Сил Російської Федерації.

Сполучені Штати Америки є найбільшим безпековим донором для ЗСУ, НГУ, СБУ та інших збройних формувань України. Допомога Вашингтону у вигляді військової техніки та майна, дає кількісне та якісне розширення оборонних потужностей Києва, що змушує Москву до менш різких дій на сході України. Поява в Україні, наприклад, протитанкової зброї типу JAVELINE, змусило Кремль вилучити танки із лінії розмежування.

Американська навчально-тренувальна місія є найбільшою за кількістю в Україні серед інших держав, що дозволяє охоплювати чим раз більшу кількість

особового складу для навчання. Тренування українських військ, завдяки США, допомагає підготувати українські підрозділи до вступу в альянс НАТО. Численні спільні військові навчання, які проводяться на території України та поза нею, щорічно збільшуються у кількісному відношенні та сприяють збільшенню рівня навченості у системі НАТО.

Дії Вашингтона щодо захисту територіальної цілісності України, спрямовані на постійне стримування агресії Росії. Найкраще це відображається на тлі масових військових навчань Росії та Білорусі у травні та листопаді 2021 р., на тлі яких США застерігали про імовірні наслідки для Москви у разі агресивних дій.

Весною 2021 р. Росія активно здійснювала перекидання 100 тисячного військового контингенту до східних кордонів України[195]. Вашингтон один із перших країн світу виразив стурбування від заходів, що проводилися Росією. На тлі подій 6 травня 2021 р. до України здійснив офіційний візит Державний секретар Е. Блінкен та засвідчив підтримку України в її боротьбі проти агресії Росії[177].

Стратегічна роль США для України, станом на листопад 2021 р. зберігає важливе значення, оскільки у військовому плані Вашингтон найбільше підтримує Україну. Аналіз всього об'єму співпраці в період останніх російських активностей поблизу кордону України, дає усвідомлення що «питання України» для США є одним з пріоритетних. Особливо це чітко проглядається в період жовтня-листопада 2021 р..

31 жовтня 2021 р. американська газета «Washington Post» випустила статтю про те, що Росія знову перекидає власні війська до українсько-російського кордону[194]. Факт активності російських військ був зафіксований лише 3 листопада Міністерством оборони України[155]. Дане загострення ситуації з боку Росії, спричинило знову активні політичні дії та діалоги Києва та Вашингтона. У відповідь на дестабілізуючі дії, США одразу 1 листопада 2021 р. направили в

акваторію Чорного моря власний флагман командний корабель Mount Whitney[147], де провів чергові українсько-американські військові навчання.

Дані події засвідчують те, що американська розвідка активно моніторить безпекову ситуацію на українсько-російському кордоні та у разі потреби здійснює демонстративні заходи для демонстрації сили і підтримки територіальної цілісності України. Українське питання, на нашу думку, займає одне з пріоритетних місць Білого дому та Конгресу, що є важливо для безпеки Києва.

Зважаючи на надмірну військову активність Росії в жовтні-листопаді 2021 р., терміново відбулися зустрічі глав оборонних відомств України та США, а саме 19 жовтня 2021 р.[93] та 18 листопада 2021 р.[154]. Вашингтон прикладає, на нашу думку, значних зусиль для недопущення початку Москвою активних бойових дій проти України.

Враховуючи усі аспекти українсько-американських взаємовідносин з 2014 р., в більшості випадків допомога надається у військовому плані. Однак при цьому страждає економічна співпраця Києва та Вашингтону. Лише не значні кредитні гарантії та лобіювання українських інтересів в МВФ представлені з 2014 р. і до сьогодні, не сприяють реальному росту ВВП. Залучення значних американських інвесторів в українську економіку допомогло б зменшити рівень войовничості РФ, адже це потягнуло б за собою значні позитивні зміни в Україні, а саме:

- захист американських активів та більш жорстка риторика щодо Москви у разі ворожих намірів;
- пришвидшення проведення судової та правоохоронної реформи;
- збільшення військової присутності США в південно-східному регіоні для гарантій безпеки.

США є стратегічним партнером України, що з 2014 р. допомагає протидіяти російській збройній агресії та переймати передовий досвід, який Україна отримала. Військово-технічна допомога, що здійснюється щорічно постійно зростає і

направлена саме на системні зміни в оборонному відомстві. За президенства Дж. Байдена розпочалися активні дії щодо пресингу Києва в пришвидшенні проведенні реформ всередині країни. США уже не зважають на заяви у тому що всі ресурси ідуть на подолання російської агресії, а чим раз активніше вимагають докорінних системних змін[206]. Тому подальша співпраця Києва та Вашингтона в політичному, економічному та військовому напрямку є важливим елементом в боротьбі проти Росії. Не допрацьованим питанням українсько-американської співпраці залишається питання щодо недопущення запуску Північного потоку – 2, при запуску якого Україна набуде більш уразливого статусу, який є вигідний Росії. Саме нарощення діалогу між Києвом та Вашингтоном у запровадженні нового пакету санкцій, який зупинить запуск ПП-2, є пріоритетним завданням України для недопущення подальшої агресії Росії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. Актуальні питання розвитку Збройних Сил. Р.А. Момот, А.М. Терещенко URL: <http://www.hups.mil.gov.ua/periodic-app/article/18517> (дата звернення: 09.07.2021) ст.55
2. Аналітична записка Україна в безпековій політиці США, URL: <https://niss.gov.ua/en/node/2486> (дата звернення: 21.05.2021) ст.51
3. Б. Обама в Варшаві: американська армія не оставит не тільки Польщу, но и Прибалтику URL: <https://regnum.ru/news/polit/1810546.html> (дата звернення: 11.07.2021). ст.55
4. Виступлення начальника Головного оперативного управління Генерального штаба Вооруженных Сил Российской Федерации URL: <https://mil.ru/pubart.htm?id=12016311@cmsArticle> (дата звернення: 11.07.2021). ст.56
5. Гібридна війна Росії – виклик і загроза для Європи. URL: https://razumkov.org.ua/images/Material_Conference/2016_12_14/GIBRID-WAR-FINAL-1-1.pdf (дата звернення: 14.11.2021) ст.7
6. Голови Парламентів України та США підписали Меморандум про співпрацю у Вашингтоні URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/146028.html> (дата звернення: 25.02.2021) ст.42
7. Голови Парламентів України та США у Вашингтоні підписали Меморандум про співпрацю URL: <https://usa.mfa.gov.ua/news/58307-glavi-parlamentiv-ukrajini-ta-ssha-u-vashingtoni-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu> (дата звернення: 18.11.2021) ст.45
8. Девальвація гривні та спричинені нею виклики для України URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:7P39Qcu11c8J:www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN

%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Vnbu_2015_2_10.pdf+&cd=3&hl=en&ct=clnk&gl=ua (дата звернення: 03.02.2021) ст.13

9. Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_019#Text (дата звернення: 15.11.2021) ст.34

10. Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про заохочення та взаємний захист інвестицій URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_419#Text (дата звернення: 15.11.2021) ст.34

11. Договірно-правова база URL: <https://usa.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-ssha/dogovirno-pravova-baza> (дата звернення: 12.02.2021) ст.31

12. Допомога НАТО Україні URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_11/20181114_1811-factsheet-nato-ukraine-sup.pdf (дата звернення: 24.11.2021) ст.65

13. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2019 р. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=30d3074d-6882-4aacbc4ff4af8a30b221&title=DovidkazovnishniaTorgivliaUkrainiTovaramiTaPoslugamiU2019-Rotsi> (дата звернення: 11.02.2021) ст.14

14. Меморандум про взаєморозуміння і співробітництво в галузі оборонних та військових відносин між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Сполучених Штатів Америки URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_089#Text (дата звернення: 02.09.2021) ст.68

15. Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_089#Text (дата звернення: 17.05.2021) ст.46

16. Меморандум про гарантії безпеки, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text (дата звернення: 18.05.2021) ст.47

17. Міжнародні документи (Сполучені Штати Америки) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/c380> (дата звернення: 17.02.2021) ст.73

18.Орієнтований перелік військових навчальних закладів (навчальних центрів, установ) іноземних держав та відповідних курсів навчання (підготовки), на які проводиться відбір та направлення військовослужбовців та працівників Збройних Сил України URL: [https://www.mil.gov.ua/diyalnist/kadrova-politika/orientovaniy-perelik-vijskovih-navchalnih-zakladiv-\(navchalnih-czentriv-ustanov\)-inozemnih-derzhav-ta-vidpovidnih-kursiv-navchannya-\(pidgotovki\)-na-yaki-provoditsya-vidbir-ta-napravlennya-vijskovosluzhbovcziv-ta-praczivnikiv-zbrojnih-sil-ukraini.html](https://www.mil.gov.ua/diyalnist/kadrova-politika/orientovaniy-perelik-vijskovih-navchalnih-zakladiv-(navchalnih-czentriv-ustanov)-inozemnih-derzhav-ta-vidpovidnih-kursiv-navchannya-(pidgotovki)-na-yaki-provoditsya-vidbir-ta-napravlennya-vijskovosluzhbovcziv-ta-praczivnikiv-zbrojnih-sil-ukraini.html) (дата звернення: 04.09.2021) ст.70

19. Основна угода про обмін та співробітництво між Міністерством оборони України та Національним агентством геопросторової розвідки Міністерства оборони Сполучених Штатів Америки стосовно геопросторової інформації URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id238003/goals> (дата звернення: 14.11.2021) ст.9

20.Послуги з ремонту і технічного обслуговування автомобілів (автомобіль НММWV М-1152) в/н64-12 А9URL: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2021-06-30-002180-a> (дата звернення: 01.08.2021). ст.61

21.Пріоритети співробітництва України з НАТО в оборонній сфері у світлі рішень Уельського саміту НАТО. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo/prioriteti-spivrobitnicztva-ukraini-z-nato-v-oboronnij-sferi-u-svitli-rishen-uelskogo-samitunato.html> (дата звернення: 08.08.2021) ст.63

22.Пріоритети українсько-американського співробітництва (Дорожня карта) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_132#Text (дата звернення: 15.11.2021) ст.34

23.Програми допомоги URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/education-culture-uk/assistance-programs/> (дата звернення: 03.02.2021)

призначення та послуг URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_004-18#Text (дата звернення: 14.11.2021) ст.9

33.Угода між Міністерством соціальної політики України та Міністерством оборони Республіки Болгарія в межах проекту Трастового фонду НАТО у сфері медичної реабілітації в Україні URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100_002-17#Text (дата звернення: 12.08.2021) ст.66

34.Угода між Урядом України і Урядом Сполучених Штатів Америки про гуманітарне і техніко-економічне співробітництво URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_295#Text (дата звернення: 15.11.2021) ст.34

35.Угода між урядом України та США, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_047#Text (дата звернення: 18.05.2021) ст.47

36.Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо реалізації програм та проектів міжнародної допомоги у військовій сфері URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_047#Text (дата звернення: 15.11.2021) ст.34

37.Угода про гарантії запозичення між Україною та Сполученими Штатами Америки URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_164#Text (дата звернення: 14.11.2021) ст.9

38.Указ Президента України про План проведення навчань, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721/2015#Text> (дата звернення: 19.05.2021) ст.49

39.Український експорт до США. URL: <https://bakertilly.ua/news/id39388> (дата звернення: 11.02.2021) ст.15

40.Хартію про стратегічне партнерство підписали Україна і США URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1361454.html>(дата звернення: 13.02.2021) ст.9

41.Хартія стратегічного партнерства США – Україна URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/> (дата звернення: 14.11.2021) ст.34

42. Хартія стратегічного партнерства США – Україна URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/> (дата звернення: 17.11.2021)

43. Comparison of Ukraine and Russia Military Strengths (2021) URL: <https://www.globalfirepower.com/countries-comparison-detail.php?country1=ukraine&country2=russia> (last accessed: 19.11.2021) ст.73

44. Consolidate appropriation act 2016. URL: <https://www.congress.gov/114/plaws/publ113/PLAW-114publ113.pdf> (last accessed: 11.07.2021) ст.56

45. Fact Sheet – U.S. Military Assistance to Egypt: Separating Fact from Fiction URL: <https://pomed.org/fact-sheet-u-s-military-assistance-to-egypt-separating-fact-from-fiction/> (last accessed: 18.11.2021) ст.61

46. Fact Sheet: European Reassurance Initiative and Other U.S. Efforts in Support of NATO Allies and Partners URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/06/03/fact-sheet-european-reassurance-initiative-and-other-us-efforts-support-> (last accessed: 11.07.2021). ст.56

47. Foreign Military Funding URL: <https://2001-2009.state.gov/t/pm/65531.htm> (last accessed: 09.07.2021) ст.55

48. Foreign Military Funding URL: <https://www.crowell.com/Practices/Government-Contracts/Foreign-Military-Financing> (last accessed: 09.07.2021) ст.55

49. H.R.5859 - Ukraine Freedom Support Act of 2014, URL: <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/house-bill/5859/text> (last accessed: 19.05.2021)

50. Lessons for the US military from the Russian invasion of Ukraine URL: <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2020/03/06/lessons-for-the-us-military-from-the-russian-invasion-of-ukraine/> (дата звернення: 30.11.2021)

51. Major non-NATO Ally (MNNA) URL:
<https://www.globalsecurity.org/military/agency/dod/mnna.htm> (last accessed:
20.05.2021) с. 51

52. Major NON-NATO Ally Status URL: <https://www.state.gov/major-non-nato-ally-status/> (last accessed: 20.05.2021) с. 50

53. Making the system work. Enhancing security assistance for Ukraine. URL:
<https://nako.org.ua/wp-content/uploads/2017/05/Making-the-system-work-1.pdf> (last
accessed: 15.07.2021) с. 59

54. Making the system work.
URL: <https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/kproducts/Making-the-system-work-1.pdf> (last accessed: 11.07.2021) с. 56

55. NATO: World-Leading Spending Enabling Air, Naval Power 2015, URL:
<https://knoema.com/infographics/vmvddfg/nato-world-leading-spending-enabling-air-naval-power> (last accessed: 21.05.2021) с. 51

56. Russia/Ukraine-related Sanctions and Identifications URL:
<https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/recent-actions/20151222>
(last accessed: 25.10.2021) с. 72

57. Russian Sanctions: Addition to the Entity List to Prevent Violations of Russian
Industry Sector Sanctions URL:
<https://www.federalregister.gov/documents/2015/08/07/2015-19274/russian-sanctions-addition-to-the-entity-list-to-prevent-violations-of-russian-industry-sector> (дата
звернення: 24.10.2021) с. 18

58. S.2277 - Russian Aggression Prevention Act of 2014 URL:
<https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-bill/2277/text> (last accessed:
17.02.2021) с. 18

59.S.2828 - Ukraine Freedom Support Act of 2014 URL: <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-bill/2828/text> (last accessed: 20.02.2021) с.35

60.Statement by the President on the Ukraine Freedom Support Act, URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/12/18/statement-president-ukraine-freedom-support-act>(last accessed: 19.05.2021) с.48

61.The European reassurance initiative. URL: <https://www.csis.org/analysis/european-reassurance-initiative-0>(last accessed: 11.07.2021). с.55

62.Ukraine Freedom Support Act of 2014, URL: <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/house-bill/5859/text> (last accessed: 19.05.2021) с.48

63.Ukraine. European Command URL: <https://www.eucom.mil/topic/ukraine> (last accessed: 09.07.2021) с.53

64.United States European Command URL: http://www.ieee.es/Galerias/fichero/OtrasPublicaciones/Internacional/2016/USEUCOM_TheaterStrategy_Oct2015.pdf(last accessed: 09.07.2021). с.53

65.United States/Ukraine URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/usa/partner/ukr> (last accessed: 15.11.2021) с.14

66.Washington's Security Assistance to Kyiv: Improving Long-Term Returns on Military Investments in Ukraine URL: <https://www.ponarseurasia.org/washington-s-security-assistance-to-kyiv-improving-long-term-returns-on-military-investments-in-ukraine/>(last accessed: 11.07.2021) с.56

Література:

67.100 років підтримки свободи. Конгрес США та Україна URL: <https://web.archive.org/web/20190501125605/http://www.istpravda.com.ua/articles/2018/09/14/152926/> (дата звернення: 20.11.2021) ст.41

68.12-13 березня Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк перебуває з робочим візитом у США. URL: <https://www.kmu.gov.ua/events/247091039> (дата звернення: 06.02.2021) ст.37

69.17-18 вересня відбудеться робочий візит Президента України до США. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1708452> (дата звернення: 07.02.2021) ст.38

70. 5 цільових трастових фондів НАТО залишаються потужним практичним механізмом співробітництва URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2016/07/05/5-czilovih-trastovih-fondiv-nato-zalishayutsya-potuzhnim-praktichnim-mehanizmom-spivrobitnicztva--/> (дата звернення: 10.08.2021) ст.63

71. Азовське море: "Ахіллесова п'ята" України в протистоянні з Росією URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5-%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5-%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%96-%D0%B7-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E/a-44329313> (дата звернення: 25.11.2021) ст.70

72. Американська компанія «Frontera Resources Corporation» може поставляти газ на український ринок URL: <https://uacrisis.org/uk/29310-naknaftogaz> (дата звернення: 03.02.2021) ст.43

73.Американські «Айленд» для українського флоту: чому катери досі не в Україні (розслідування). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/schemes/29134047.html> (дата звернення: 01.08.2021). ст.60

74.Американські «Айленд» для України URL: <https://www.ukrmilitary.com/2018/03/Island-patrol-boat.html> (дата звернення: 01.08.2021). ст.60

75.Американські конвертиплани CV-22 Osprey: що вони робили над Києвом URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-54268098> (дата звернення: 25.11.2021) ст.72

76.Американці закликають Україну не повертати Росії кредити і не платити» Газпрому» URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-56214408> (дата звернення: 16.11.2021) ст.30

77.Байден: Разом з Україною будемо протистояти агресії Росії URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-56214408> (дата звернення: 16.11.2021) ст.30

78.Безпекова підтримка України: скільки фінансової допомоги надійшло від США. URL: <https://regnum.ru/news/polit/1810546.html> (дата звернення: 11.07.2021). ст.56

79.Безпекові виклики у Східній Європі у 2021р.:гра великих держав URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3177824-bezpekovi-vikliki-u-shidnij-evropi-v-2021-roci-gra-velikih-derzav.html> (дата звернення: 19.02.2021) ст.44

80.Благодійна організація URL: <https://mind.ua/news/20210918-blagodijna-organizaciya-sunflower-of-peace-zibrala-ponad-230-000-tis-grn-na-dopomogu-ukrayinskim-lika> (last accessed: 17.04.2021) ст.28

81.Борщ потрапить до переліку нематеріальної спадщини URL: <https://hromadske.ua/posts/borsh-potrapit-do-pereliku-nematerialnoyi-kulturnoyi->

spadshini-ukrayini-dali-hochut-shob-strava-bula-u-spadshini-yunesko (дата звернення: 03.04.2021) ст.27

82.Брифінг МЗС URL: <https://mfa.gov.ua/news/1230-brifing-v-mzs>(дата звернення: 07.02.2021) ст.37

83.В Держдепартаменті розповіли, про що саме Блінкен говоритиме з Зеленським URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/blinken-vizyt-do-ukrjainy/31233518.html> (дата звернення: 03.02.2021) ст.44

84.В Нью Йорку збирають кошти на кисневий концентратор URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3141400-v-nujorku-zbiraut-kosti-na-kisnevi-koncentratori-dla-ukraini.html> (дата звернення: 01.04.2021) ст.26

85.В Україні стартують військові навчання Rapid Trident-2020 URL: <https://suspilne.media/159666-bez-opalenna-vodopostacanna-ta-dokumentiv-ak-zivut-bizenci-u-litovskomu-tabori-rudninkaj/> (дата звернення: 23.08.2021) ст.68

86.В Україні хочуть для «ветеранських просторів» використати трастовий фонд URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1826550-v-ukrayini-khochut-dlya-veteranskikh-prostoriv-vikoristati-trastoviy-fond-nato/> (дата звернення: 12.08.2021)

87.В Україну прибули 35 бойових машин Hummer зі США URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/04/>(дата звернення: 25.06.2021) ст.60

88. В Україну приїхала делегація Конгресу США URL:https://lb.ua/news/2021/09/06/493318_ukrainu_priihala_delegatsiya.html (дата звернення: 25.02.2021) ст.42

89.Виявилися ефективними. У США оцінили санкції проти Росії URL: <https://suspilne.media/174510-u-policii-nicogo-ne-zminilos-so-kazut-eksperti-ta-kolisni-kolegi-pro-100-dniv-monastirskogo/> (дата звернення: 25.10.2021) ст.18

90.Відключення Росії від SWIFT? Експерти про перспективи та можливі наслідки URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/rosiya-vidkluchennia-vid-swift/5475788.htm> (дата звернення: 25.02.2021) ст.42

91. Візит Кулеби до США є "дуже вчасним" з огляду на безпекові виклики в регіоні, говорять експерти в США URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/visyt-kuleba-ssha/6307811.html> (дата звернення: 05.11.2021) ст.40

92. Візит міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби до США URL: <https://mfa.gov.ua/news/vizit-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-do-ssha> (дата звернення: 05.11.2021) ст.40

93.Візит Міністра оборони США Ллойда Остіна III-го до України URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iiis-visit-to-ukraine/> (дата звернення: 19.11.2021) ст.76

94.Візит президента України до США. Як оцінювати зустріч Зеленського з Байденом? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/otsinky-vizytu-zelenskoho-do-ssha/31440646.html> (дата звернення: 04.11.2021) ст.40

95.Війська РФ біля України: на що вони здатні та як реагують НАТО і ЄС? URL: <https://www.dw.com/uk/viiska-rf-bilia-ukrainy-na-shcho-vony-zdatni-ta-yak-reahuiut-nato-i-yes/a-59881879> (дата звернення: 03.09.2021) ст.69

96.Військова допомога Україні від США у 2014 р. URL: https://zaxid.net/viyskova_dopomoga_tag52540/newsfrom264/14 (дата звернення: 11.07.2021). ст.57

97.Військова допомога Україні від США у 2015 р. URL: https://zaxid.net/viyskova_dopomoga_tag52540/newsfrom220/15 (дата звернення: 12.07.2021). ст.58

98.Військова допомога Україні від США у 2016. URL: https://zaxid.net/viyskova_dopomoga_tag52540/newsfrom176/16 (дата звернення: 12.07.2021). ст.58

99.Військова допомога Україні від США у 2017. URL: https://zaxid.net/viyskova_dopomoga_tag52540/newsfrom132/17 (дата звернення: 12.07.2021). ст.58

100. Військова допомога Україні від США у 2018. URL: https://zaxid.net/viyskova_dopomoga_tag52540/newsfrom88/18 (дата звернення: 12.07.2021) ст.58
101. Військова допомога Україні від США у 2019. URL: https://zaxid.net/viyskova_dopomoga_tag52540/newsfrom44/19 (дата звернення: 13.07.2021) ст.58
102. Військова допомога Україні від США у 2020. URL: https://zaxid.net/viyskova_dopomoga_tag52540/20(дата звернення: 13.07.2021) ст.58
103. Військова допомога Україні: як з роками змінювалася підтримка США та ЄС URL: <https://regnum.ru/news/polit/1810546.html> (дата звернення: 11.07.2021). ст.56
104. Військовий флот України: скільки кораблів і в якому стані. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46342067> (дата звернення: 30.07.2021) ст.60
105. Внутренний долг РФ в госбумагах в 2017 г. увеличился до 7,247 трлн руб. URL: <https://www.interfax.ru/business/596586> (дата обращения: 25.10.2021) ст.19
106. Володимир Зеленський зустрівся у Кривому Розі із заступником Державного секретаря США. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-zustrivsya-u-krivomu-rozi-iz-zastupnikom-63073>(дата звернення: 11.02.2021) ст.39
107. Волонтери із США зібрали понад 100 тисяч доларів на засоби захисту для українських медиків URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3024344-volonter-i-zi-ssa-zibrali-ponad-100-tisac-na-zasobi-zahistu-dla-ukrainskih-medikiv.html> (дата звернення: 25.03.2021) ст.23
108. Газпромбанк, Роснефть та інші: США запровадили болючі санкції проти Росії URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA->

%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BD%D1%94%D1%84%D1%82%D1%8C-
%D1%82%D0%B0-%D1%96%D0%BD%D1%88%D1%96-
%D1%81%D1%88%D0%B0-
%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%
B8%D0%BB%D0%B8-%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%87%D1%96-
%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97-
%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-
%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97/a-17791051/ (дата звернення:
23.07.2021) ст.16

109. Головне із зустрічі Зеленського і Байдена: коротко. URL:
<https://www.radiosvoboda.org/a/holovne-iz-zustrichi-zelens%CA%B9kocho-i-baydena-korotko/31440450.html> (дата звернення: 03.11.2021) ст.40

110. Голос України «Атлас «Українці в США»: історія міграції та досягнення» URL: <http://www.golos.com.ua/article/317762> (дата звернення: 20.03.2021) ст.21

111. Гос долг России к началу июля превисил 20 трлн. рублей .URL:
<https://tass.ru/ekonomika/12213595> (дата обращения: 25.10.2021) ст.19

112. Громадяни України про безпеку: оцінки, загрози, шляхи вирішення проблемURL: https://www.razumkov.org.ua/upload/1412757450_file.pdf (дата звернення: 30.11.2021) ст.73

113. Д. Байден зустрінеється з Турчиновим та Яценюком URL:
https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/1648273-bayden_21_22_kvitnya_zustrinetsya_z_turchinovicim_i_yatsenyukom_1929017.html
(дата звернення: 07.02.2021) ст.37

114. Державний борг України. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2014/>(дата звернення: 03.02.2021)
ст.13

115. Держдеп підтвердив, що США дозволили Україні купувати зброю у американських компаніях. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1705713-derzhdep-pidtverdiv-scho-ssha-dozvolili-ukrayini-kupuvati-zbroyu-u-amerikanskikh-kompaniy> (дата звернення: 14.07.2021). ст.59
116. Держсекретар Блінкен у Києві, URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/antony-blinken-u-kyievi-krymska-platforma-novi-sanktsii-ssha-protu-rosii/31243122.html> (дата звернення: 21.05.2021) ст.52
117. Джавеліни в степах України. Чи зупинить американська зброя російську агресію. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/schemes/29134047.html> (дата звернення: 02.08.2021). ст.61
118. Джон Маккейн: кандидат у президенти, який вболівав за Україну. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45143221> (дата звернення: 08.07.2021) ст.53.
119. Директор місії USAID: ми продовжимо підтримку ключових реформ в Україні URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/ukraina-reformy-usaid/5582544.html>(дата звернення: 13.02.2021) ст.31
120. До навчань «Rapid Trident – 2021» планується залучити 6 тисяч військовослужбовців із 15 країн URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2021/08/02/do-navchan-rapid-trident-%E2%80%93-2021-planuetsya-zaluchiti-6-tisyach-vijskovosluzhbovciv-iz-15-krain/> (дата звернення: 24.08.2021) ст.68
121. До України прибула партія броньованих HMMWV від США. URL: https://zaxid.net/do_ukrayini_pribula_chergova_partiya_bronovanih_hmmwv_vid_ssha_n1346044 (дата звернення: 07.07.2021) ст.53
122. До України прибули 80 тонн боєприпасів від США https://zaxid.net/do_ukrayini_pribuli_80_tonn_boyepripasiv_vid_ssha_n1530272 (дата звернення: 18.11.2021) ст.58

123. Доля Росії в торгівлі Євросоюзу товарами різко скоротилась URL: https://zn.ua/ECONOMICS/dolya-rossii-v-torgovle-evrosoyuza-tovarami-rezko-sokratilas-209227_ (дата звернення: 25.10.2021) ст.18
124. Допомога ЄС Україні URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/politika-yes-shchodo-ukrayini/dopomoga-yes-ukrayini> (дата звернення: 11.03.2021) ст.14
125. Дохід України від транзиту газу за п'ять років становитиме \$15 млрд URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/632421.html> (дата звернення: 03.02.2021) ст.36
126. Другий Національний оборонний хакатон відповідає формату змагань НАТО TIDE Hackaton та відбувається за підтримки НАТО URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2019/05/22/drugij-naczionalnij-oboronnij-hakaton-vidpovidae-formatu-zmagan-nato-tide-hackaton-ta-vidbuvaetsya-za-pidtrimki-nato/> (дата звернення: 10.08.2021) ст.65
127. Експерти розповіли про наслідки запуску "Північного потоку – 2" для України URL: <https://politics.segodnya.ua/ua/politics/eksperty-rasskazali-o-posledstviyah-zapuska-severnogo-potoka-2-dlya-ukrain>. (дата звернення: 03.02.2021) ст.36
128. З парламентами яких країн підтримує зв'язки Верховна Рада URL: <https://www.oporua.org/news/parliament/22988-z-parlamentami-iakikh-krayin-pidtrimuie-zviazki-verkhovna-rada> (дата звернення: 11.02.2021) ст.40
129. За декілька годин Рада директорів МВФ прийме рішення щодо надання Україні 17 млрд. доларів URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/247263706> (дата звернення: 04.02.2021) ст.13
130. За підтримки НАТО розпочато роботу над створенням моделі переходу з військової кар'єри на професійну цивільну URL: <https://armyinform.com.ua/2021/02/za-pidtrymky-nato-rozpochato-robotu-nad->

stvorennyam-modeli-perehodu-z-vijskovoyi-karyery-na-profesijnu-czyvilnu/ (дата звернення: 12.08.2021) ст.67

131. За ходом українсько-американського навчання «Репід Трайдент — 2016» спостерігали високоповажні представники 20 країн світу URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2016/07/06/za-hodom-ukrainsko-amerikanskogo-navchannya-repid-trajdent-2016-sposterigali-visokopovazhni-predstavniki-20-krain-svitu--/> (дата звернення: 12.08.2021) ст.68

132. Завдяки трастовому фонду НАТО більше 500 військових покращили здоров'я закордоном URL: <https://www.armyfm.com.ua/zavdyaki-trastovomu-fondu-nato-bilshe-500-vijskovih-pokrashhili-zdorov%E2%80%99ya-za-kordonom/> (дата звернення: 12.08.2021) ст.66

133. Законопроект на підтримку України затверджений в обох палатах Конгресу США URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1738474zakonoproekt_na_pidtrimku_ukraïini_zatverdgeniy_v_oboh_palatah_kongresu_ssha.html (дата звернення: 20.02.2021) ст.35

134. Закордонна допомога чи наш ОПК? В Міноборони розповіли на що роблять ставку у зв'язку з російською агресією . URL: <https://novynarnia.com/2021/04/16/myronyuk/>. (дата звернення: 11.07.2021) ст.56

135. Зеленський зустрівся в Кривому Розі із заступником голови Держдепу URL:<https://politics.segodnya.ua/ua/politics/ssha-cenyat-nevmeshatelstvo-ukrainy-v-vybory-zelenskiy-vstretilsya-s-zamglavy-gosdepa-1472849.html> (дата звернення: 17.11.2021) ст.40

136. Зеленський на зустрічі з Трампом заявив, що президент США на нього не тиснув URL: https://lb.ua/news/2019/09/25/438247_zelenskiy_vstreche_trampom.html (дата звернення: 17.11.2021) ст.39

137. Зовнішня політика Януковича.
<https://www.radiosvoboda.org/a/1968749.html>(дата звернення: 19.05.2021) ст.49
138. Золотовалютні резерви України станом в 2014р. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/2014/> (дата звернення: 04.02.2021) ст.13
139. Золотовалютні фонди України URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/>(дата звернення: 03.02.2021) ст.13
140. Золотовалютні фонди України URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/2009/> (дата звернення: 28.09.2021) ст.12
141. Зустріч М. Помпео і міністра МЗС. URL:
<https://ua.usembassy.gov/uk/secretary-pompeos-meeting-with-ukrainian-foreign-minister-klimkin/> (дата звернення: 10.02.2021) ст.38
142. Зустріч Порошенка з Трампом зараз є тріумфом української дипломатії – Каратницький URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28565718.html> (дата звернення: 10.11.2021) ст.38
143. Зустріч Порошенка з Трампом: президенти, інтриги і прогрес URL:
https://24tv.ua/zustrich_poroshenko_i_trampa_pidsumki_zustrichi_n831820 (дата звернення: 10.11.2021) ст.38
144. Кар'єру мають робити тільки ті військові та цивільні, які володіють англійською мовою URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2019/10/09/kareru-mayut-robiti-tilki-ti-vijskovi-ta-czivilni-yaki-volodiyut-anglijskoju-movoju/> (дата звернення: 12.08.2021) ст.66
145. КВУ назвав країни, в які українські депутати найчастіше їздять по досвід URL:
https://lb.ua/news/2020/01/03/446393_kiu_nazval_strani.html (дата звернення: 25.02.2021) ст.42
146. Команда Нафтогаз обговорила співпрацю з Державним департаментом США URL:
<https://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/650BDFC79E37B922C2257FB80030616C> (дата звернення: 03.02.2021) ст.43

147. Корабель США у Чорному морі проведе спільну операцію з НАТО URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/11/01/novyna/suspilstvo/korabel-ssha-chornomu-mori-provede-spilnu-operacziyu-nato> (дата звернення: 19.11.2021)
148. Корпус миру США в Україні URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/embassy-uk/kyiv-uk/sections-offices-uk/peace-corps-uk/> (дата звернення: 03.04.2021) ст.27
149. Курсанти ВІТІ імені Героїв Крут у Польщі вибороли друге місце у змаганнях «TIDE Hackathon 2019» URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobysci/pro-kuuyivskuu-hakaton> (дата звернення: 12.08.2021) ст.65
150. Л. Дорош, Новітній пріоритет співпраці України та США: союзні відносини. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi_bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Unir_2015_27_17 (дата звернення: 19.05.2021) ст.48
151. Ми були надто наївними: як не повторити помилок Будапештського меморандуму, сайт URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/06/20/7083377/> (дата звернення: 20.05.2021) ст.50
152. Міжнародні військові навчання: які маневри пройдуть в Україні в 2021 році URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/19/infografika/bezpeka/mizhnarodni-vijskovi-navchannya-yaki-manevry-projdut-ukrayini-2021-roczі> (дата звернення: 02.09.2021) ст.69
153. Міністерство фінансів США видало «Кремлівський звіт» зі 114 високопосадовців Росії та 96 «олігархів» URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29006189.html> (дата звернення: 25.10.2021) ст.18

154. Міністр оборони України Олексій Резніков розпочав робочий візит до США URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2021/11/18/ministr-oboroni-ukraini-oleksij-reznikov-rozpochav-robochij-vizit-do-ssha/> (дата звернення: 19.11.2021) ст.76
155. Міноборони: біля кордону України і на окупованих територіях перебуває 90 тисяч російських військових URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-minoborony-rosia-viyska/31542601.html> (дата звернення: 19.11.2021) ст.75
156. На Львівщині завершилися міжнародні військові навчання «Репід Трайдент – 2015» (ФОТО) URL: <https://varta.com.ua/photo/1122280> (дата звернення: 12.08.2021)
157. На Львівщині стартував «Rapid Trident — 2017» URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2017/09/12/na-lvivshhini-startuvav-rapid-trident-2017/> (дата звернення: 19.08.2021) ст.68
158. Навчально-спортивна база "Тисовець", де проходять реабілітацію українські військові, розширюватиметься – Порошенко URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/507610.html> (дата звернення: 12.08.2021) ст.66
159. Навчання «Репід Трайдент-2014» за участю представників армій 15 країн — ознака єднання націй навколо ідей збереження миру та стабільності у всьому світі URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2014/09/19/navchannya-repid-trajdent-2014-za-uchastyu-predstavnikov-armij-15-krain-oznaka-ednannya-naczij-navkolo-idej-zberezhennya-miru-ta-stabilnosti-u-vsomu-sviti/> (дата звернення: 12.08.2021) ст.68
160. Навчання Rapid Trident: ретроспектива і топ-факти. 2017–2018 роки URL: <https://armyinform.com.ua/2020/09/navchannya-rapid-trident-retrospektyva-i-top-fakty-2017-2018-roky/> (дата звернення: 20.08.2021) ст.68

161. Навчання Rapid Trident: ретроспектива і топ-факти. 2019–2020 роки URL: <https://armyinform.com.ua/2020/09/navchannya-rapid-trident-retrospektyva-i-top-fakty-2019-2020-roky/> (дата звернення: 21.08.2021) ст.68
162. Навчання Sea Breeze-2021 будуть наймасштабнішими з 1997р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3269049-navcanna-sea-breeze2021-budut-najmasstabnisimi-z-1997-roku-homcak.html> (дата звернення: 02.09.2021) ст.69
163. НАТО наддасть Україні засоби захищеного зв'язку URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/131218-nato-nadast-ukrayini-zasobi-zahishchenogo-zvyazku-dlya-zsu> (дата звернення: 11.08.2021)
164. НАТО створює 4 трастові фонди для України – Порошенко URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/political/221922.html> (дата звернення: 08.08.2021) ст.63
165. НАТО: хто і скільки платить URL: <https://ru.euronews.com/2018/07/10/nato-who-pays-how-much> (дата звернення: 08.08.2021) ст.61
166. Нафтогаз залучив американську компанію для просування українських газових інтересів в США URL: <https://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/2F9A6691C07CBB5CC22581E0003A8143> (дата звернення: 03.02.2021) ст.43
167. Нова Юкрейн. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28251535.html> (дата звернення: 22.03.2021) ст.23
168. Обама офіційно лишив Росію всіх торгових преференцій URL: https://www.gazeta.ru/science/news/2014/11/27/n_6688349.shtml (дата звернення: 24.10.2021) ст.17
169. Обама підписав акт на підтримку України URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25320503.html> (дата звернення: 17.02.2021) ст.35

170. Обама підписав закон про підтримку України та санкції проти Росії. URL: https://lb.ua/news/2014/04/03/261896_obama_podpisal_zakon_podderzhke.html(дата звернення: 17.02.2021) ст.35
171. Обама підпише законопроект щодо підтримки України URL: https://zaxid.net/obama_pidpishe_zakonoproekt_shhodo_pidtrimki_ukrayini_n1334042 (дата звернення: 20.02.2021) ст.35
172. Основні зустрічі президентів України та США: історія питання URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/09/25/infografika/polityka/osnovni-zustrichi-prezydentiv-ukrayiny-ta-ssha-istoriya-pytannya> (дата звернення: 20.02.2021) ст.36
173. Останні заяви Л. Кучми щодо внутрішньої та зовнішньої політики URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29420609.html>(дата звернення: 19.05.2021) ст.49
174. Офіцери логістичного забезпечення Збройних Сил України беруть участь в логістичних навчаннях НАТО URL:<https://www.mil.gov.ua/news/2019/03/26/oficzeri-logistichnogo-zabezpechennya-zbrojnih-sil-ukraini-berut-uchast-v-logistichnih-navchannyah-nato/> (дата звернення: 10.08.2021) ст.64
175. Партнерство заради миру URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-nato/partnerstvo-zaradi-miru> (дата звернення: 18.05.2021) ст.46
176. Підтримка США життєво необхідна Україні – зустріч Президента з сенатором Дурбінім URL: <https://web.archive.org/web/20150528002047/https://www.president.gov.ua/news/32927.html> (дата звернення: 19.10.2021) ст.41
177. Після Блінкена: три сценарії розвитку українсько-американських відносин URL: <https://uifuture.org/publications/pislya-blinkena-try-sczenariyi-rozvytku-ukrayinsko-amerykanskyh-vidnosyn/> (дата звернення: 19.11.2021) ст.75
178. Подальші перспективи мінського процесу в оцінках експертів URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2092:podalshi-

perspektivi-minskogo-protsesu-v-otsinkakh-ekspertiv-2&catid=63&Itemid=393 (дата звернення: 16.11.2021) ст.30

179. Помаранчева революція URL:
<https://maidanmuseum.org/uk/storinka/pomarancheva-revoluciya> (дата звернення: 19.05.2021) ст.49

180. Порошенко в Уельсі розпочав зустріч із світовими лідерами URL:
<https://www.eurointegration.com.ua/news/2014/09/4/7025695/> (дата звернення: 07.02.2021) ст.38

181. Порошенко зустрівся з Обамою у Вашингтоні URL:
https://lb.ua/news/2016/04/01/331719_poroshenko_vstretilsya_obamoy.html (дата звернення: 10.11.2021) ст.38

182. Порошенко хоче стати союзником США поза НАТО, URL:
<https://www.pravda.com.ua/news/2014/07/21/7032605/> (дата звернення: 20.05.2021) ст.50

183. Порошенко: у Вашингтоні обговорювали альтернативу Будапештському меморандуму. URL:
<https://www.radiosvoboda.org/a/news/27649916.htm> 1 (дата звернення: 09.02.2021) ст.38

184. Посол України в США Валерій Чалий провів зустріч із Сенатором, Співголовою Українського кокусу в Сенаті Робертом Портманом URL:
<https://usa.mfa.gov.ua/news/41383-posol-ukrajini-v-ssha-valerij-chalij-proviv-zustrich-iz-senatorom-spivgolovoju-ukrajinskogo-kokusu-v-senati-robertom-portmanom> (дата звернення: 19.10.2021) ст.42

185. Початок підготовки до виборів у США: що таке «кокуси» і яке це має значення URL: <https://ua.krymr.com/a/vybory-prezydenta-usa-shcho-take-kokusy-i-yake-maiut-znachennia/30415285.html> (дата звернення: 20.02.2021) ст.41

186. Президент Литвы: Санкции ЕС против РФ смешные по сравнению с санкциями США URL: https://web.archive.org/web/20140724171529/http://nr2.com.ua/News/Lithuania_and_Baltics/Prezident-Litvy-Sankcii-ES-protiv-RF-smeshnye-po-sravneniyu-s-sankciyami-SSHA-76512.html (дата звернення: 24.10.2021) ст.16
187. Проект Корпусу миру США URL: <https://donors.decentralization.gov.ua/project/peacecorps> (дата звернення: 13.04.2021) ст.27
188. Радіо Свобода «У Конгресі США зафіксували рекордну активність на підтримку України URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26992503.html> (дата звернення: 19.02.2021) ст.42
189. Расширенные санкции США против российских компаний вступят в силу 10 августа URL: <https://www.rosbalt.ru/main/2015/08/08/1427434.html> (дата обращения: 24.10.2021) ст.17
190. Реабілітація і медицина для військових. Перехід від тактики до стратегії URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2018/05/25/reabilitacziya-i-mediczina-dlya-vijskovih-perehid-vid-taktiki-do-strategii/> (дата звернення: 12.08.2021) ст.66
191. Розпочала свою роботу унікальна волонтерська онлайн-платформа «Volonter.org» URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/volonter-10212016-uk/> (дата звернення: 19.04.2021) ст.28
192. Розпочаті дії щодо України поправки Джексона-Веніка. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/a-49-a-2005-02-21-1-1-86842697/220632.html> (дата звернення: 11.02.2021) ст.41
193. Російська агресія проти України: правда і вигадки, причини і наслідки URL: <http://ndiu.org.ua/images/book/ros-agres.pdf> (дата звернення: 14.11.2021) ст. 7

194. Росія знову стягує війська до кордону з Україною – The Washington Post
URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rosiya-kordon-viyska-ukrayina/31538144.html> (дата звернення: 19.11.2021) ст.75
195. Росія перекидатиме війська до кордонів України до кінця квітня – розвідка
URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/04/12/7289911/> (дата звернення: 19.11.2021) ст.75
196. Санкції проти Росії: чи був ефект? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-38247744> (дата звернення: 25.10.2021) ст.18
197. Санкції проти Росії. URL: <https://www.slovoidilo.ua/tag/sankcii-proti-rosii> (дата звернення: 16.11.2021)
198. Санкції США і ЄС. Чим Росія поплатилася за агресію на Донбасі й анексію Криму URL: <https://tsn.ua/politika/yak-rozvivalisya-sankciyi-ssha-i-uevrosoyuzu-proti-rosiyi-1197615.html> (дата звернення: 24.10.2021) ст.17
199. Свій шлях П. Порошенка <https://apostrophe.ua/projects/poroshenko> (дата звернення: 19.05.2021) ст.50
200. Сенат США підтримав законопроект про надання Україні озброєння і статусу союзника поза членства в НАТО. URL: <https://www.unian.ua/politics/1020791-senat-ssha-pidtrimav-zakonoprojekt-pro-nadannya-ukrajini-ozbroennya-i-statusu-soyuznika-bez-chlenstva-v-nato.html> (дата звернення: 07.07.2021). ст.51
201. Сенатори Грем та Маккейн здійснили візит на Донбас URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/12/31/7059683/> (дата звернення: 09.07.2021). ст.53
202. Советник Путина оценил стоимость оживления экономики в 19 трлн рублей URL: https://www.gazeta.ru/business/news/2016/03/15/n_8371799.shtml (дата звернення: 25.10.2021) ст.19

203. Співробітництво України з НАТО в ІТ-секторі повинно посприяти створення ефективних та унікальних автоматичних систем управління URL : <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/pro-kyivskyu-hakaton> (дата звернення: 11.08.2021) ст.65
204. США будуватимуть військові бази на Азовському узбережжі URL: <https://www.ukrmilitary.com/2020/11/sea-guard-base.html> (дата звернення: 18.11.2021) ст.70
205. США будують нові об'єкти в Україні URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ssha-buduyut-novi-ob-yekty-v-ukrayini/> (дата звернення: 18.11.2021) ст.70
206. США в ОБСЄ привітали прогрес з реформами в Україні URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/ukraina-reformy-obse/5968736.html> (дата звернення: 19.11.2021) ст.76
207. США ввели нові санкції проти Росії URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2014/07/16/7024245/> (дата звернення: 24.10.2021) ст.16
208. США ввели нові санкції проти Росії через Крим та Північну Корею ? URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2015/09/2/7037710/> (дата звернення: 24.10.2021) ст.18
209. США ввели санкции против Сбербанка, "Газпрома" и "Лукойла" URL: <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2014/09/12/ssha-vveli-sankcii-protiv-sberbanka-lukoila-i> (дата звернення: 24.10.2021) ст.17
210. США вводять санкції проти 7 росіян, Януковича і Медведчука URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/17/7019295/> (дата звернення: 23.10.2021) ст.15

211. США видали Україні третю кредитну гарантію на \$1 млрд URL: https://lb.ua/economics/2016/06/03/336810_ssha_vidali_ukraine_tretyu_kreditnyu.htm (дата звернення: 03.09.2021) ст.14
212. США за потреби можуть збільшити кількість своїх військових в Україні URL: <https://www.unian.ua/war/rosiyska-agresiya-ssha-gotovi-rozglyanuti-zbilshennya-instruktoriv-z-pidgotovki-ukrajinskih-viyskovih-novini-donbasu-11390854.html> (дата звернення: 07.08.2021) ст.69
213. США запровадили санкції проти Північного потоку-2 URL: <https://www.dw.com/uk/ssha-zaprovalydyli-sanktsii-proty-pivnichnoho-potoku-2/a-51761100> (дата звернення: 02.02.2021) ст.35
214. США і Канада вирішили не підтримувати проекти Світового банку в РФ URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2014/07/25/7024467/> (дата звернення: 24.10.2021) ст.16
215. США можуть надати Україні нове озброєння та відправити військових радників – CNN URL: <https://detector.media/infospace/article/194090/2021-11-23-ssha-mozhut-nadaty-ukraini-nove-ozbroiennya-ta-vidpravyty-viyskovykh-radnykiv-cnn/> (дата звернення: 25.11.2021) ст.72
216. США оприлюднили список нових санкцій проти Росії URL: https://www.bbc.com/ukrainian/business/2014/09/140912_usa_sanctions_russia_reaction_vs (дата звернення: 24.10.2021) ст.17
217. США передають Україні катери класу Island: усе, що треба знати URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/island-ajlend-kater-ssha-ukrajina/29511494.html> (дата звернення: 01.08.2021) ст.60
218. США планують нові санкції проти Північного потоку-2 URL: <https://www.dw.com/uk/ssha-planuiut-novi-sanktsii-proty-pivnichnoho-potoku-2-zmi/a-55570210> (дата звернення: 02.02.2021) ст.36

219. США пополнили санкционный список российскими нефтяниками URL: <https://lenta.ru/news/2015/06/30/sanct/> (дата обращения: 24.10.2021) ст.17
220. США розширили «чорний список росіян», оточенням Путіна і банком «Газпрому». URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/20/7019743/> (дата звернення: 23.10.2021) ст.15
221. США розширили список санкцій проти громадян та компаній РФ URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/28/7023875/> (дата звернення: 23.10.2021) ст.16
222. США спільно з МВФ і ЄС підтримають економіку України – Бернс URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25278410.html> (дата звернення: 18.11.2021) ст.44
223. Топ—5 країн за грошовими переказами в Україну URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/02/14/645267/> (дата звернення: 16.11.2021) ст.31
224. Трамп нарешті підписав закон ? URL: <https://www.unian.ua/politics/2062129-tramp-nareshti-pidpisav-zakon-pro-novi-sanktsiji-proti-rosiji.html><https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/recent-actions/20151222> (дата звернення: 25.10.2021) ст.18
225. Трастові фонди НАТО в Україні: не мільярди, і мільйони. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-40276214> (дата звернення: 08.08.2021) ст.63
226. Три роки рекордів. Торгівля між Україною і США URL: <https://ua.korrespondent.net/business/economics/4145919-try-roky-rekordiv-torhivlia-mizh-ukrainoui-i-ssha> (дата звернення: 17.02.2021)
227. Триденний візит О. Зеленського закінчується. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2788450-pidsumki-tridennij-vizit-volodimira-zelenskogo-u-ssa-finish.html> (дата звернення: 11.02.2021) ст.39

228. У Вашингтоні відбулося засідання Комісії стратегічного партнерства Україна – США. Спільна заява URL : <https://mfa.gov.ua/news/68612-u-vashingtoni-vidbulosya-zasidannya-komisiji-strategichnogo-partnerstva-ukrajina-ssha-spilyna-zajava> (дата звернення: 10.02.2021) ст.39

229. У Вашингтоні відкрили Меморіал пам'яті жертв Голодомору URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/563f52b483b45/> (дата звернення: 11.02.2021) ст.41

230. У верхній палаті Конгресу США створений Сенатський український Кокус URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/3477452-u-verkhonii-palati-konhresu-ssha-stvorenyi-senatskyi-ukrainskyi-kokus>(дата звернення: 20.02.2021) ст.41

231. У Конгресі США зафіксували рекордну активність на підтримку України URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/349822/u-kongresi-ssha-zafiksuvaly-rekordnu-aktyvnist-na-pidtrymku-ukrayiny> (дата звернення: 25.02.2021)

232. У лютому 2014 року у сховищах України було 108 тисяч. Текст інтерв'ю Голови Казначейства Т.Слюз телеканалу "1+1" URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/u-lyutomu-2014-roku-u-skhovishchakh-ukraini-bulo-108-tisyach-griven-tekst-intervyu-golovi-kaznacheystva-tslyuz-telekanalu-11>(дата звернення: 01.02.2021) ст.13

233. У Сенаті США підтримали законопроект про збільшення військової допомоги Україні URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/04/22/7291093/#:~:text=%D0%9D%D0%B0%202020%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%BA%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%81,%D0%BC%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B2%20%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B2%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%83%20%D0%B4%D0%B>

E%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%83. (дата звернення: 11.04.2021) ст.14

234. Україна за роки війни стала сильнішою? Рейтинг каже, що навпаки...
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2116606-ukraina-za-roki-vijni-stala-silnisou-rejting-kaze-so-navpaki.html> (дата звернення: 19.11.2021) ст.73

235. Україна знову піднялась на дві сходинки в рейтингу найсильніших армій світу URL: https://defence-ua.com/news/ukrajina_znovu_pidnjalas_na_dvi_shodinki_v_rejtingu_najsilnishih_armij_svitu-5195.html (дата звернення: 19.11.2021) ст.73

236. Україна і США підписали оновлену Хартію стратегічного партнерства URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3348552-ukraina-i-ssa-pidpisali-onovlenu-hartiu-strategicnogo-partnerstva.html> (дата звернення: 12.02.2021) ст.33

237. Україна отримає від США проти артилерійські радары і безпілотники. URL:https://zaxid.net/ukrayina_otrimaye_vid_ssha_protiartilerijski_radari_i_bezpilotni_ki_n1520529 (дата звернення: 13.07.2021) ст.58

238. Україна отримала від США допомогу з 2014 р. на понад 4,1 млрд. доларів – посольство URL: <http://finbalance.com.ua/news/ukrana-otrimala-vid-ssha-finansovu-dopomohu-z-2014-roku-na-ponad-41-mlrd---posolstvo> (дата звернення: 07.07.2021) ст.52

239. Україна отримала перший транш кредиту МВФ URL: <https://ny.mfa.gov.ua/news/23015-ukrajina-otrimala-pershij-transh-kreditu-mvf> (дата звернення: 04.02.2021) ст.13

240. Україна скликає підписантів Будапештського меморандуму, URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2594650-ukraina-sklikae-terminovi-konsultacii-vidpovidno-do-budapestskogo-memorandumu.html> (дата звернення: 18.05.2021) ст.47

241. Україна та США підписали угоду про кредитні гарантії на мільярд URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2016/06/3/594934/> (дата звернення: 11.03.2021) ст.14
242. Україні вдалось уникнути дефолту. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2015/12/7/571255/> (дата звернення: 0.02.2021) ст.13
243. Український народний союз URL:http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Ukrainskyj_narodnyj_1894 (дата звернення: 15.03.2021) ст.20
244. Українські дні у Конгресі URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2723382-ukrainski-dni-v-kongresi-ssa-pro-so-ukrainska-diaspora-govorila-iz-zakonodavcami.html> (дата звернення: 25.02.2021)
245. Українці в США URL: <http://migraciya.com.ua/news/ukrainian-abroad/ua-ukrainians-in-the-usa/> (дата звернення: 12.03.2021) ст.20
246. Українці у Вашингтоні вимагають посилення санкцій проти Росії URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/white-house-protest-sanctions/1907266.html> (дата звернення: 16.11.2021) ст.31
247. Українці у світі URL: <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/do91/ukraintsi-u-sviti-2> (дата звернення: 12.03.2021) ст.19
248. Українці у світі URL: <http://ukrsvit.org/%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/> (дата звернення: 13.03.2021) ст.20
249. Уперше в історії Rapid Trident багатонаціональний батальйон виконуватиме бойову стрільбу URL: <https://armyinform.com.ua/2021/09/upershe-v->

istoriyi-rapid-trident-bagatonaczionalnyj-bataljon-vykonuvatyme-bojovu-strilbu/ (дата звернення: 18.11.2021) ст.71

250. Фіскальна безпека держави в умовах гібридної війни URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/prezentovano-rezultati-doslidzhennya-fiskalna-bezpeka-derzhavi-v-umovakh> (дата звернення: 04.02.2021) ст.37

251. Флагман Шостого флоту ВМС США вирушив у Чорне море URL: <https://genichesk.ipc.org.ua/uk/2021/11/flagman-shostogo-flotu-vms-ssha-vyrushyv-u-chorne-more/> (дата звернення: 25.11.2021) ст.72

252. Хартію про стратегічне партнерство підписали Україна та США, URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1361454.html> (дата звернення: 18.05.2021) ст.47

253. Час озброювати Україну, URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-55018881> (дата звернення: 21.05.2021) ст.52

254. Чи досяг Порошенко успіху в США. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/09/140919_poroshenko_congress_results (дата звернення: 08.07.2021) ст.53

255. Чому Порошенко у США вибрав такий план? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28575736.html> (дата звернення: 07.08.2021)

256. Чи обіцяв Обама Меркель не постачати зброю? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26892395.html> (дата звернення: 07.07.2021) ст.53

257. Чи справді Америка стояла за Майданом? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28139840.html> (дата звернення: 18.11.2021) ст.44

258. Шмигаль розповів про військову допомогу США URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/24/novyna/bezpeka/shmyhal-rozpoviv-pro-vijskovu-dopomohu-ssha> (дата звернення: 17.11.2021) ст.58

259. Ющенко: зовнішня політика залишиться незмінною, URL: <https://www.unian.ua/world/312025-yuschenko-zovnishnya-politika-ukrajini-zalishitsya-nezminnoyu.html> (дата звернення: 19.05.2021) ст.49

260. Янукович у Москві: які угоди підпишуть Україна та Росія. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2013/12/131216_russia_ukraine_17_ek (дата звернення: 01.02.2021) ст.12
261. Язва для России «Госдеп США запретил поставку приборов для российского спутника URL: https://www.gazeta.ru/science/news/2014/11/27/n_6688349.shtml (дата обращения: 24.10.2021) ст.17
262. Benevity Causes portal. Nova Ukraine URL: <https://causes.benevity.org/causes/840-465335435#:~:text=Mission%20Statement,providing%20humanitarian%20aid%20to%20Ukraine.> (last accessed: 22.03.2021) ст.22
263. Conflict in Ukraine URL: <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine> (дата звернення: 29.11.2021) ст.7
264. Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/hiding-in-plain-sight/> (дата звернення: 29.11.2021) ст.7
265. Hybrid warfare analytical group URL: <https://uacrisis.org/en/hwag> (дата звернення: 29.11.2021) ст.7
266. Mission and history URL: <http://shevchenko.org/about-us/mission-and-history/> (last accessed: 16.03.2021) ст.21
267. Nova Ukraine. What we do. URL: <https://novaukraine.org/what-we-do/> (last accessed: 22.03.2021) ст.23
268. Nova Ukraine.About us. URL: <https://novaukraine.org/> (last accessed: 20.03.2021) ст.22
269. Nova Ukraine.Supporting Ukrainian film. URL: <https://novaukraine.org/supporting-ukrainian-film-dzheria/> (last accessed: 25.03.2021) ст.23

270. OEC.The best way to explore trade data URL: <https://oec.world/en> (дата звернення: 14.11.2021) ст.10
271. On Ukraine's front lines, U.S.-supplied equipment is falling apart <https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2015/11/30/on-ukraines-frontlines-u-s-supplied-equipment-is-falling-apart/> (last accessed: 01.08.2021). ст.60
272. Peace Corp «About» URL: <https://www.peacecorps.gov/ukraine/about/> (last accessed: 13.04.2021) ст.27
273. Peace in Ukraine (III): The Costs of War in Donbas URL: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/eastern-europe/ukraine/261-peace-ukraine-iii-costs-war-donbas> (дата звернення: 29.11.2021) ст.7
274. Portman Visits Ukraine, Meets Newly-Elected President, Chief of Staff of the Armed Forces and Business Leaders URL: <https://web.archive.org/web/20200117200712/https://www.portman.senate.gov/newsroom/press-releases/portman-visits-ukraine-meets-newly-elected-president-chief-staff-armed> (last accessed: 19.10.2021) ст.42
275. Rapid Trident-2014: «Тут військові по-справжньому вчаться» URL: <https://hromadske.ua/posts/rapid-trident-2014-tut-viiskovi-po-spravzhnomu-vchatsia> (дата звернення: 12.08.2021) ст.68
276. Razom for Ukraine «2014 Annual report» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/annual-reports/report2014/> (last accessed: 31.03.2021) ст.25
277. Razom for Ukraine «2015 Annual report» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/annual-reports/report2015/> (last accessed: 31.03.2021) ст.25
278. Razom for Ukraine «2016 Annual report» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/annual-reports/report2016/> (last accessed: 31.03.2021) ст.26

279. Razom for Ukraine «2017 Annual report» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/annual-reports/report2017/>(last accessed: 31.03.2021) ст.26
280. Razom for Ukraine «2018 Annual report» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/annual-reports/report2018/>(last accessed: 31.03.2021) ст.26
281. Razom for Ukraine «2019 Annual report» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/annual-reports/report2019> last accessed: 31.03.2021) ст.26
282. Razom for Ukraine «2020 Annual report» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/annual-reports/2020-annual-report/> (last accessed: 25.10.2021) ст.26
283. Razom for Ukraine «About» URL: <https://razomforukraine.org/about-us/>(last accessed: 31.03.2021) ст.25
284. Razom for Ukraine «Projects» URL: <https://razomforukraine.org/projects/> (last accessed: 01.04.2021) ст.26
285. Razom for Ukraine «Toy drive: «support the children of Ukraine» URL: <https://razomforukraine.org/toy-drive-supporting-the-children-of-ukraine/> (last accessed: 01.04.2021) ст.26
286. Razom meet great chef Y. Klopotenko/ URL: https://www.eventbrite.com/e/razom-meet-greet-with-chef-ievgen-klopotenko-tickets-149236950737?fbclid=IwAR0-akMvIkMvVn9bX5DDFZq7iOM6ciPxUCT7Icc8u9TanVY7pZBn_uhof3w# (last accessed: 02.04.2021) ст.27
287. Revived soldiers Ukraine «About us» URL: <https://www.rsukraine.org/our-work> (last accessed: 28.03.2021) ст.24

288. Revived soldiers Ukraine «Reports» URL: <https://www.rsukraine.org/our-work/yearly-reports> (last accessed: 28.03.2021) с.24
289. Revived soldiers Ukraine «Work we do» URL: <https://www.rsukraine.org/our-work> (last accessed: 29.03.2021) с.24
290. Revived soldiers Ukraine «Пошук благодійної історії» URL: <https://rsukraine.org.ua/search-for-charitable-history/?pg=1> (last accessed: 30.03.2021) с.24
291. Revived soldiers Ukraine URL: <https://www.rsukraine.org/> (last accessed: 28.03.2021) с.23
292. Team of ISZZI - the prize-winner of competitions of IT specialists of NATO of "TIDE Hackathon 2019" URL: <https://kpi.ua/en/2019-tide-hackathon> (last accessed: 12.08.2021) с.65
293. Telephonic Press Briefing with Mira K. Resnick, Deputy Assistant Secretary of State for Regional Security, Bureau of Political-Military Affairs <https://www.state.gov/telephonic-press-briefing-with-mira-k-resnick-deputy-assistant-secretary-of-state-for-regional-security-bureau-of-political-military-affairs/> (last accessed: 21.05.2021) с.52
294. TIDE Hackathon 2020”: 4 teams from the Armed Forces of Ukraine took part in NATO international programming competitions URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/pro-kyyivskyy-hakaton> (last accessed: 12.08.2021) с.65
295. Treasury Announces New Designations of Ukrainian Separatists and their Russian Supporters URL: <https://web.archive.org/web/20170527093558/https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/jl9993.aspx> (last accessed.24.10.2021) с.17

296. U.S. Announces Fresh Military Aid to Ukraine as Zelenskiy Visits Washington URL: <https://www.rferl.org/a/us-ukraine-zelenskiy-washington/31437441.html> (last accessed: 18.11.2021) ст.61
297. Ukrainian Federation of America URL: <https://greatnonprofits.org/org/ukrainian-federation-of-america-inc> (last accessed: 17.04.2021) ст.28
298. United Ukrainian American Relief Committee «About us» URL: <https://www.uuarc.org/about-us/> (last accessed: 14.04.2021) ст.27
299. United Ukrainian American Relief Committee «Our program» URL: <https://www.uuarc.org/our-programs/fundraising-campaign-for-the-humanitarian-needs-of-the-ukrainian-army-national-guard/> (last accessed: 14.04.2021) ст.27
300. UNWLA «About» URL: <https://unwla.org/> (last accessed: 18.04.2021) ст.28
301. UNWLA «Projects» URL: <https://unwla.org/> (last accessed: 18.04.2021) ст.28
302. UNWLA «Prostir nadii» URL: <https://unwla.org/> (last accessed: 19.04.2021) ст.28
303. UNWLA «War Victims Fund» URL: <https://unwla.org/> (last accessed: 18.04.2021) ст.28
304. US Sending Ukraine Millions in Security Assistance URL: https://www.voanews.com/a/usa_us-sending-ukraine-millions-security-assistance/6206925.html (last accessed: 18.11.2021) ст.61
305. UVAN. About. URL: <https://uvan.org/invitation/about/> (last accessed: 16.03.2021) ст.21

ДОДАТКИ

Додаток А

Офіційні міжнародні резерви України з 2009 по 2021 рр. (млн. дол. США)

на 31.12.2009	26 505,00		
на 31.12.2010	34 576,00	+8071.00	+30.45%
на 31.12.2011	31 794,61	-2781.39	-8.04%
на 31.12.2012	24 546,19	-7248.42	-22.80%
на 31.12.2013	20 415,71	-4130.48	-16.83%
на 31.12.2014	7 533,33	-12882.38	-63.10%
на 31.12.2015	13 299,99	+5766.66	+76.55%
на 31.12.2016	15 539,33	+2239.34	+16.84%
на 31.12.2017	18 808,45	+3269.12	+21.04%
на 31.12.2018	20 820,43	+2011.98	+10.70%
на 31.12.2019	25 302,16	+4481.73	+21.53%
на 31.12.2020	29 132,89	+3830.73	+15.14%
на 31.08.2021	31 614,07	+2481.18	+8.52%

о за інформацією МВФ та НБУ

Джерело: Золотовалютні фонди України URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/2009/> (дата звернення: 28.09.2021)

Джерело: Текст інтерв'ю Голови Казначейства Т.Слюз телеканалу "1+1" URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/u-lyutomu-2014-roku-u-skhovishchakh-ukraini-bulo-108-tisyach-griven-tekst-intervyu-golovi-kaznacheystva-tslyuz-telekanalu-11> (дата звернення: 01.02.2021)

**Офіційні міжнародні резерви
України в 2014 р. (млн. дол. США)**

на 31.12.2013	20 415,71	+1603.78	+8.53%
на 31.01.2014	17 805,59	-2610.12	-12.78%
на 28.02.2014	15 462,32	-2343.27	-13.16%
на 31.03.2014	15 085,53	-376.79	-2.44%
на 30.04.2014	14 226,27	-859.26	-5.70%
на 31.05.2014	17 898,55	+3672.28	+25.81%
на 30.06.2014	17 083,31	-815.24	-4.55%
на 31.07.2014	16 070,01	-1013.30	-5.93%
на 31.08.2014	15 928,48	-141.53	-0.88%
на 30.09.2014	16 385,24	+456.76	+2.87%
на 31.10.2014	12 586,93	-3798.31	-23.18%
на 30.11.2014	9 966,08	-2620.85	-20.82%
на 31.12.2014	7 533,33	-2432.75	-24.41%

♦ за інформацією МВФ та НБУ

Джерело: Золотовалютні резерви України станом в 2014р. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/2014/> (дата звернення: 04.02.2021)

Таблиця 2

Структура експорту та імпорту послуг між США та Україною у 2015 р.,%

Назва	Експорт	Імпорт
Транспортні послуги	52,1	15,7
Подорожі	2,2	2
Послуги зв'язку	1,8	1,4
Будівельні послуги	0,2	0,3
Страхові послуги	0,4	0,5
Фінансові послуги	8,1	16,3
Комп'ютерні послуги	20,1	4,9
Роялті	0,2	6,8
Інші ділові послуги	1	10
Різні ділові, професійні та технічні послуги	11,6	11,8
Послуги приватним особам та послуги в галузі культури та відпочинку	0,2	0,7
Послуги з ремонту	2	0,9
Державні послуги, які не віднесені до інших категорій	0	28,7

Складено за: [16]

Випуск 17. 2017

Український експорт до США. URL:

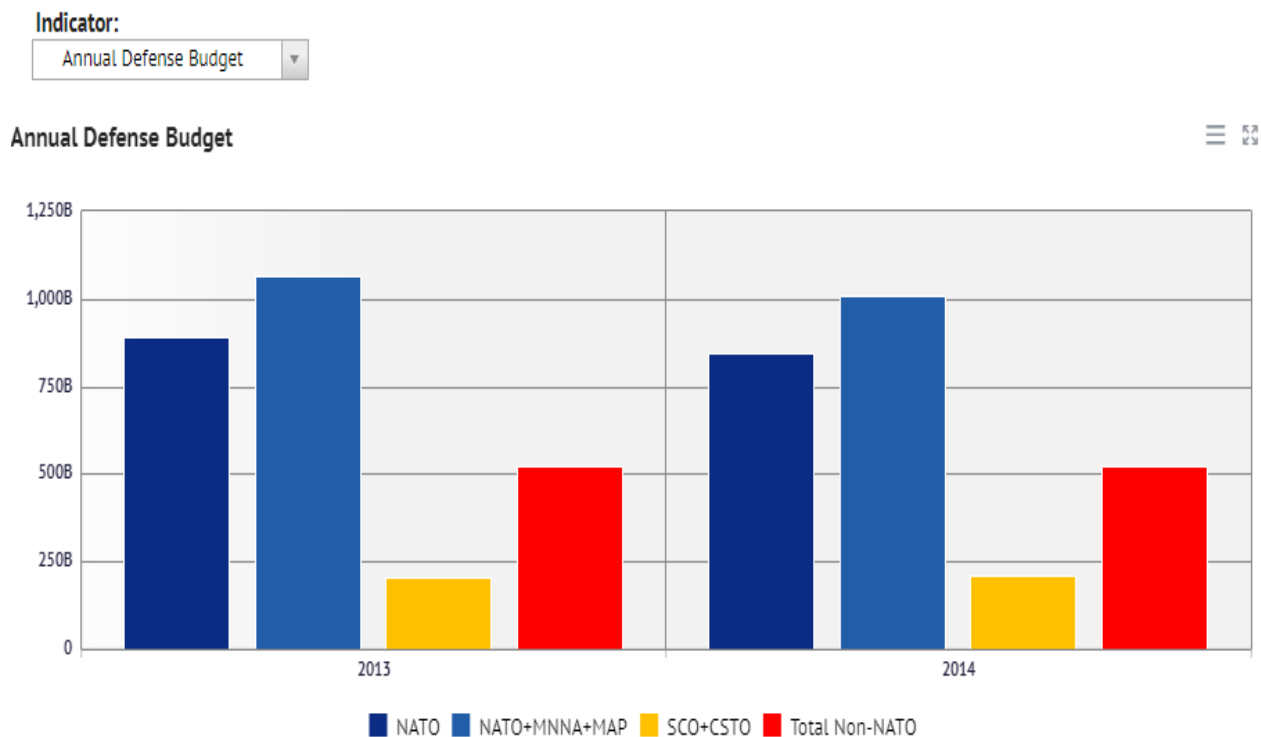
Джерело: <https://bakertilly.ua/news/id39388> (дата звернення: 11.02.2021)

Додаток Г

Рік	В США	В Україні	Всього
2016	57 129	11 190	69 319
2017	159 000	45000	204 000
2018	147 000	29 100	176 000
2019	75 000	33 000	108 000
2020	149 900	150 000	299 900

Revived soldiers Ukraine «Reports»

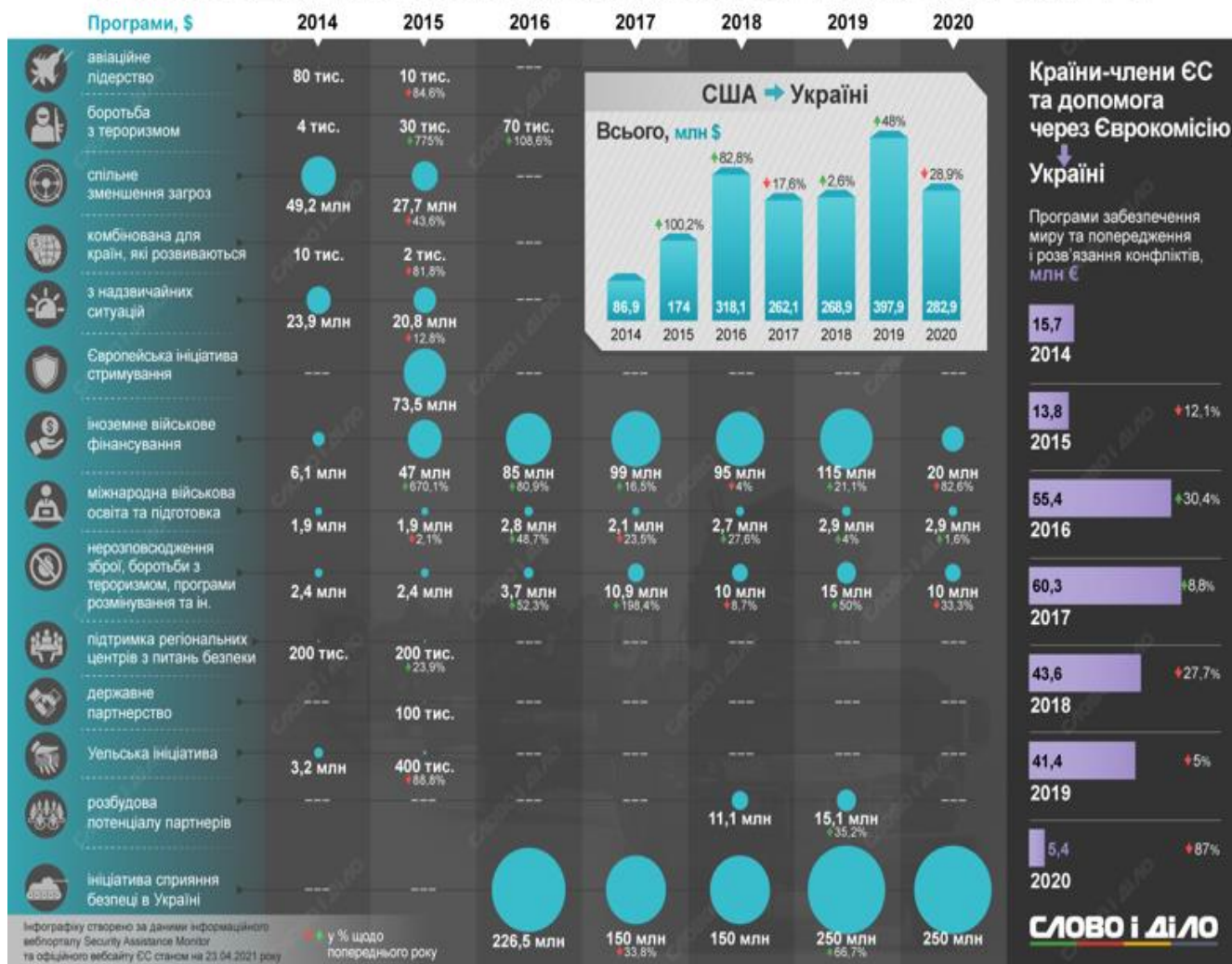
Джерело: URL: <https://www.rsukraine.org/our-work/yearly-reports> (last accessed: 28.03.2021)

NATO: World-Leading Spending Enabling Air, Naval Power 2015,

Джерело: URL: <https://knoema.com/infographics/vmvddfg/nato-world-leading-spending-enabling-air-naval-power> (last accessed: 21.05.2021)

ФІНАНСОВА ВІЙСЬКОВА ДОПОМОГА УКРАЇНІ У 2014-2020 РР.

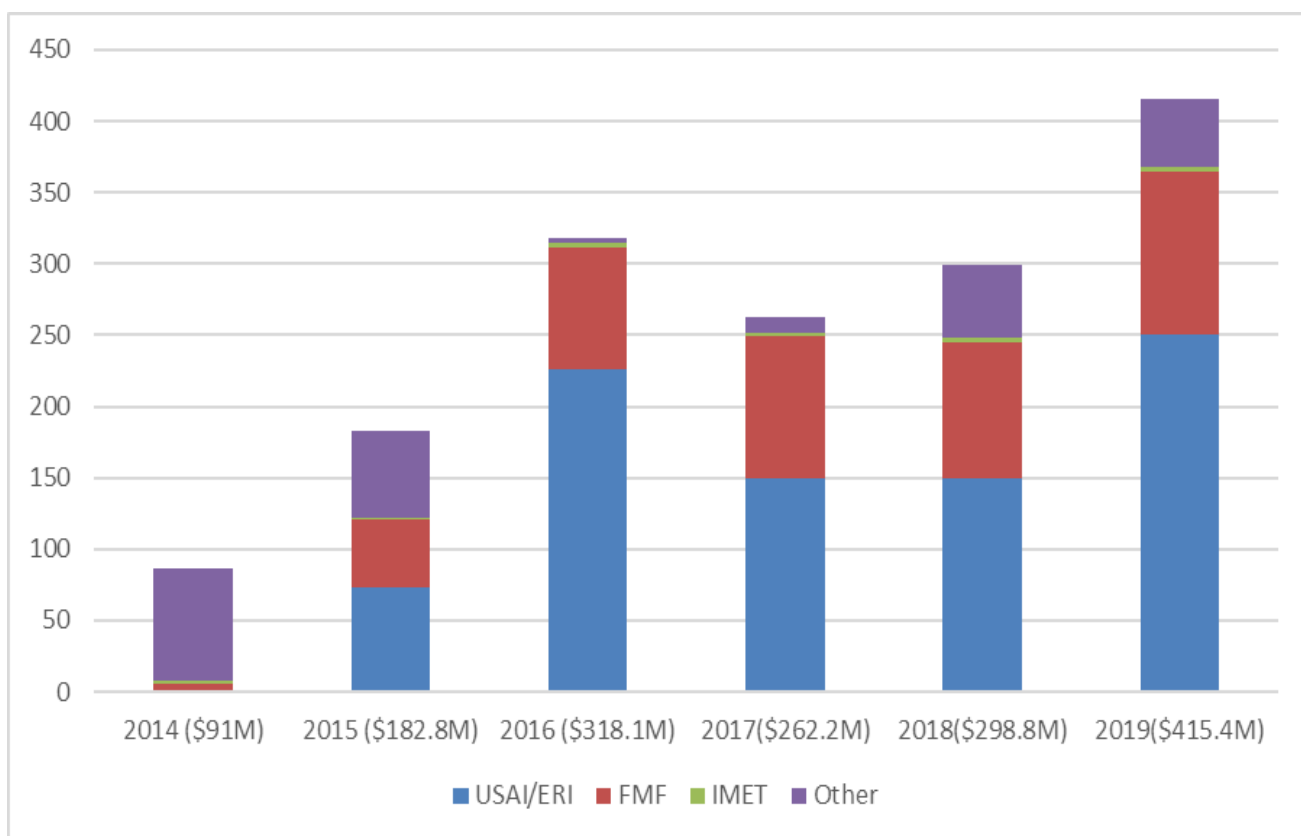
Військова допомога Україні: як за роками змінювалася підтримка США та ЄС

Джерело: URL: <https://regnum.ru/news/polit/1810546.html> (дата звернення: 11.07.2021).

ПРОГРАМА										АРМІЯ INFORM	
Загальна допомога	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021			
	86,9	174	318,1	262,1	268,9	397,9	282,9	127,9			
Aviation Leadership		82,4	12,5						ТИС	Авіаційне лідерство	
Combating Terrorism		4	35,1	73					ТИС	Боротьба з тероризмом	
Fellowship Program											
Cooperative Threat		49,2	27,7						МЛН	Спільне зменшення загроз	
Reduction											
Developing Country		11,5	1,8						ТИС	Комбінована для країн, які розвиваються	
Combined Exercise Program											
Emergency Drawdowns		23,9	20,8						МЛН	З надзвичайних ситуацій	
Foreign Military		6,1	47	85	99	95	115	20	МЛН	Іноземне військове фінансування	
Financing											
European Deterrence				73,5					МЛН	Європейська ініціатива стримування	
Initiative											
International Military		1,9	1,9	2,8	2,1	2,7	2,9	2,9	МЛН	Міжнародна військова освіта та підготовка	
Education and Training											
Nonproliferation, Anti-Terrorism, Demining, and Related Programs		2,4	2,4	3,7	10,9	10	15	10	МЛН	Нерозповсюдження зброї, боротьби з тероризмом, програма з розмінування та інше	
Regional Centers for Security Studies		162,2	201,7						ТИС	Регіональних центрів з питань безпеки	
Wales Initiative		3,2	354,2						ТИС	Уельська ініціатива	
State Partnership Program			137,6						ТИС	Програма державного партнерства	
Security Assistance Initiative				226,5	150	150	250	250	МЛН	Ініціатива сприяння безпеці в Україні	
Building Partner Capacity						11,1	15,1		МЛН	Розбудова потенціалу партнерів	

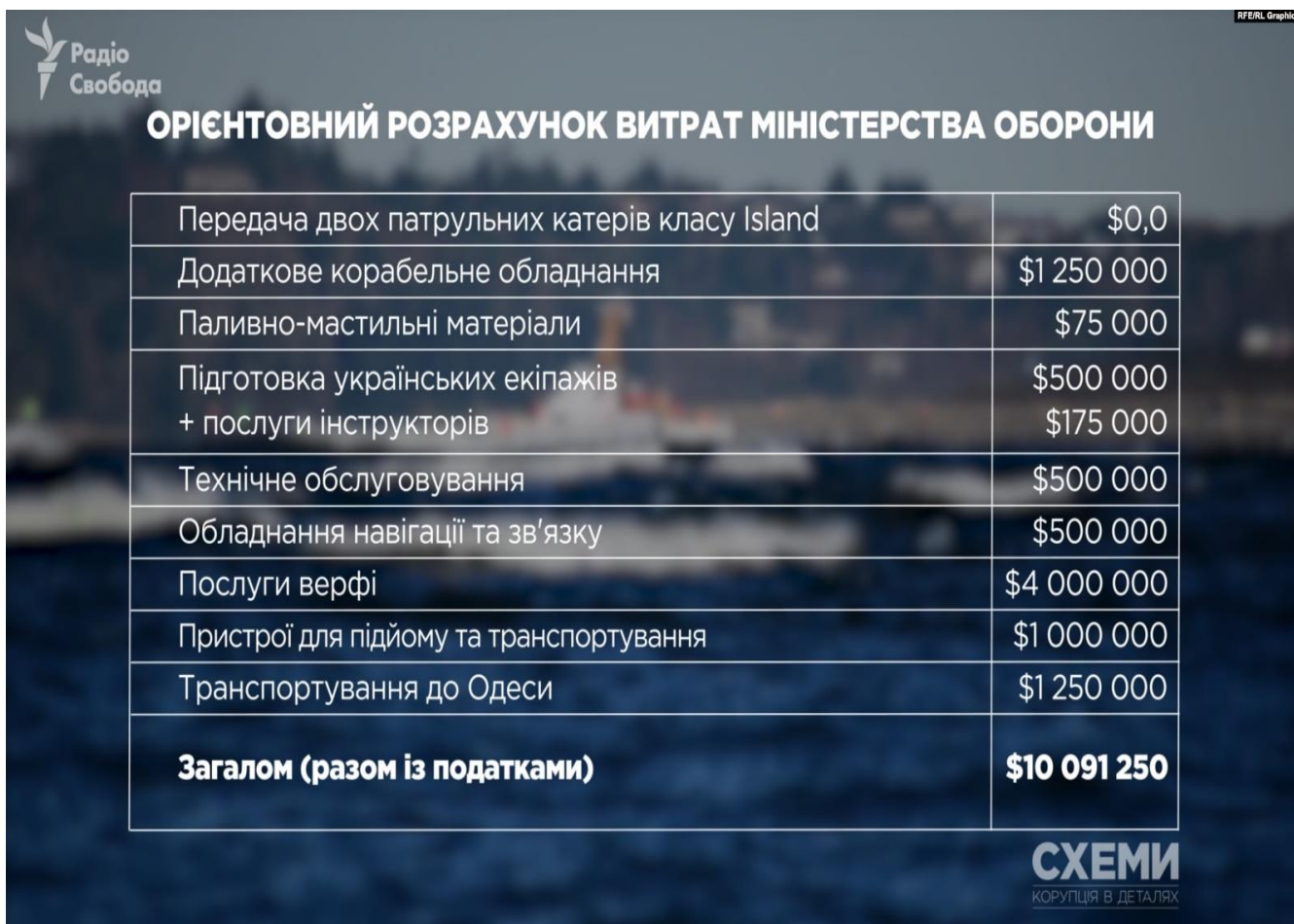
www.armyinform.com.ua /// ЧЕРВЕНЬ /// 2021

Безпекова підтримка України: скільки фінансової допомоги надійшло від США.
 Джерело: URL: <https://regnum.ru/news/polit/1810546.html> (дата звернення: 11.07.2021).

Washington's Security Assistance to Kyiv: Improving Long-Term Returns on Military Investments in Ukraine.

Джерело: URL: <https://www.ponarseurasia.org/washington-s-security-assistance-to-kyiv-improving-long-term-returns-on-military-investments-in-ukraine/> (last accessed: 11.07.2021)

ОРІЄНТОВНИЙ РОЗРАХУНОК ВИТРАТ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ

Передача двох патрульних катерів класу Island	\$0,0
Додаткове корабельне обладнання	\$1 250 000
Паливно-мастильні матеріали	\$75 000
Підготовка українських екіпажів + послуги інструкторів	\$500 000 \$175 000
Технічне обслуговування	\$500 000
Обладнання навігації та зв'язку	\$500 000
Послуги верфі	\$4 000 000
Пристрої для підйому та транспортування	\$1 000 000
Транспортування до Одеси	\$1 250 000
Загалом (разом із податками)	\$10 091 250

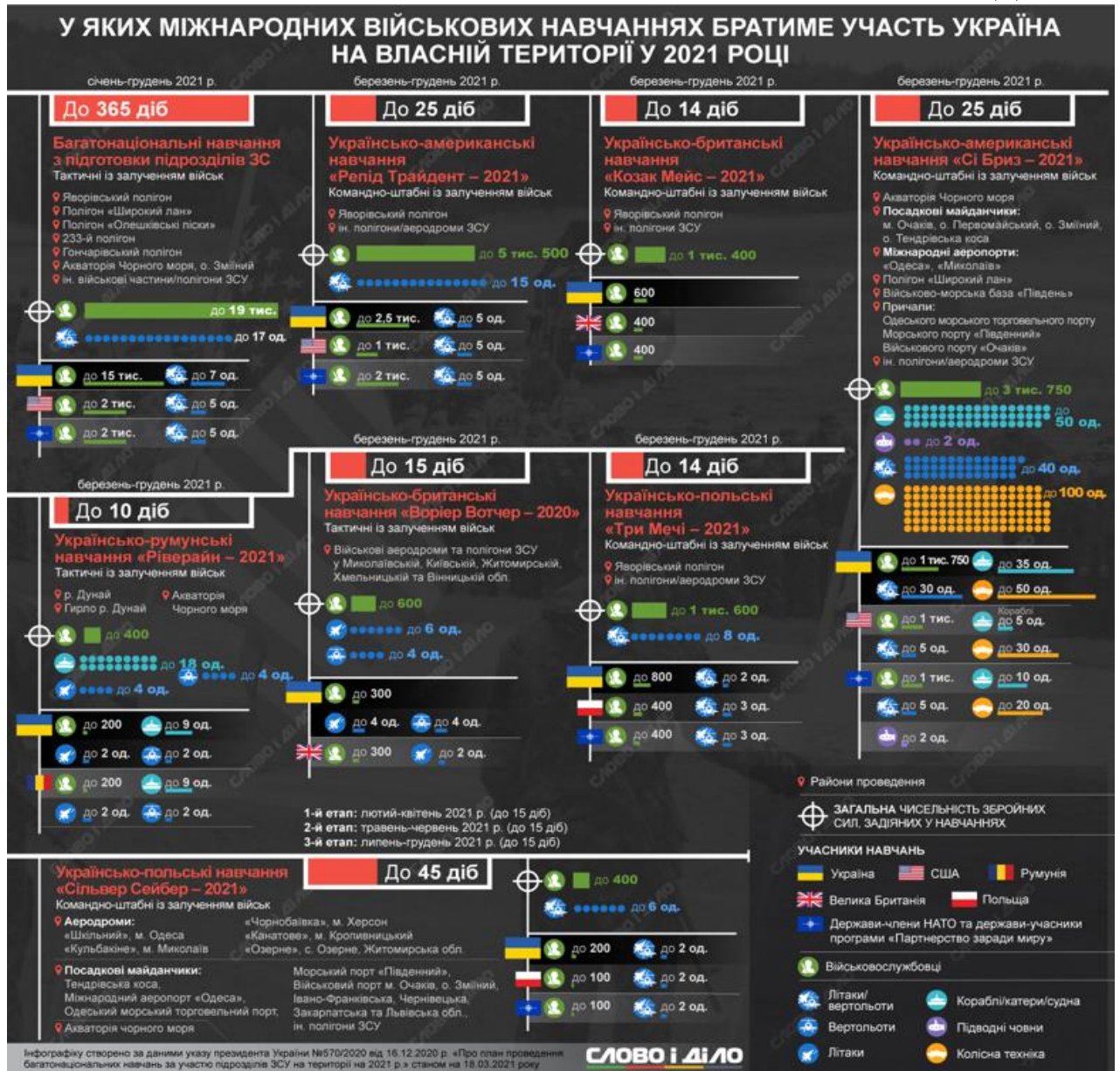
СХЕМИ
КОРУПЦІЯ В ДЕТАЛЯХ

Американські «Айленд» для України URL:
<https://www.ukrmilitary.com/2018/03/Island-patrol-boat.html> (дата звернення:
 01.08.2021).

Пріоритети співробітництва України з НАТО в оборонній сфері у світлі рішень Уельського саміту НАТО.

Джерело: URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo/prioriteti-spivrobitnicztva-ukraini-z-nato-v-oboronnij-sferi-u-svitli-rishen-uelskogo-samitu-nato.html> (дата звернення: 08.08.2021)

Міжнародні військові навчання: які маневри пройдуть в Україні в 2021 році.

Джерело:

URL:

<https://www.slovoidilo.ua/2021/03/19/infografika/bezpeka/mizhнародni-vijskovi-navchannya-yaki-manevry-projduť-ukrayini-2021-roczі> (дата звернення: 02.09.2021)